Передплачуй на 2010 рік за вигідною ціною. Умови на стор. 7

ЗАХІД ЧИ РОСІЯ: КУДИ ПОВЕДЕ УКРАЇНУ НОВИЙ ОЧІЛЬНИК МЗС ПЕТРО ПОРОШЕНКО СТОР. 16

ХТО ПОГРАБУВАВ НАДРА БАНК СТОР. 18

ЧОМУ ВБИВЦЯ БАНДЕРИ ВТІК НА ЗАХІД СТОР. 48

Тиждень
український ... .ua

№ 42 (103), 16–22 ЖОВТНЯ 2009 Р.

УГОРЩИНА: КРИЗА ДЕМОКРАТІЇ стор. 32

спецпроект 20 років свободи

спецпроект «Вибори-2010»

УКРАЇНА: ВЕРСІЯ «ЛИТВИН»

Навіщо історикові потрібна країна
Стор. 22

ISSN 1996-1561

щочетверга

21:40

ТАК Я думаю

з Анною Безулик

5

Перший·Український·Інформаційний

Ліцензія НР з питань телебачення та радіомовлення НР № 0405-м від 01.12.2003 р.

www.5.ua

НА ЧАСІ

Юрій Макаров
про важливість відрізняти толерантність від байдужості, а байдужість від цинізму
4

Фото тижня
Бій за Київ
8

Гривня жиє
Чому прогнози про 10 грн за долар безпідставні
10

Найвидатніші досягнення
За що вшанували нобелівських лауреатів і яку користь вони несуть людству
14

Містер Компроміс
Яким буде зовнішній курс України за нового міністра закордонних справ
16

НАДРАкористувачі
Як украли мільярди Нацбанку
18

ВПРИТУЛ

Амуніція й амбіції Литвина
Якою могла бути Україна за президента Володимира Литвина
21

Тарас Березовець
про те, за яких обставин нинішній спікер міг би стати президентом
29

Сергій Рачинський
про інтереси Арсенія Яценюка
30

Демократія без ілюзій
20 років свободи: досвід Угорщини
32

МИ

«Зайві» діти
З яких причин тільки 57% дошкільнят в Україні ходять до дитячих садочків
38

Печерна столиця
Чому про село Стільсько на Львівщині знають краще у Хорватії, ніж в Україні
42

Межигірський тренос
Яку історичну спадщину отримав Віктор Янукович, придбавши урядову дачу в Межигір'ї
46

Кілер КДБ
Історія вбивці Степана Бандери
48

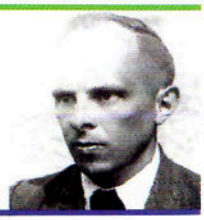

НАВІГАТОР

Лікарі гламурних вакханалій
Рок-альтернатива – напрям «з характером», представники якого не завжди вкладаються в чітко визначені стильові межі
52

Відгуки/анонси
Вистави, фільми, виставки, книжки, записи
56

Наздогнати літо в Монтенегро
Тиждень милувався Чорногорією, яка тільки три роки тому стала державою і тепер перетворюється на затишний європейський курорт
60

Кілька слів від журналістів *Тижня*
66

Обкладинка

Малюнок Андрія Єрмоленка

Життя має сенс!

ПЕРЕДПЛАТІТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОП'ЯТНИЦІ
передплатний індекс – 99319

Пісня про тривожну молодість

Автор:
Юрій Макаров

Соромно ображати старих. Хай живуть, як звикли. Що довше, то краще. У кожного є родичі, близькі, друзі, яким вони дорогі. Треба їх берегти, але... не за рахунок онуків.

Не менш соромно використовувати старих. Хвиля протестів здійнялася навколо ліквідації в столиці пам'ятника Григорію Петровському, голові маріонеткового «вищого органу влади» в Радянській Україні впродовж 18 років. На пікети та вартову будку, як біля карамельного Леніна напроти Бессарабки, ресурсів забракло, але галасу наробили. Звісно, знову залучили пенсіонерів, хоча керували процесом знайомі чоловіки в ідеально пошитих костюмах цілком фертильного, як свідчить світська хроніка, віку. І знову нікого це не здивувало, бо ми взагалі втратили здатність дивуватися, якщо не йдеться про черговий шлюб чергового героя світського життя.

Звісно, можна сперечатися, наскільки нагальне саме зараз зняття монументів, але на тлі цілком беззмістовної діяльності столичної адміністрації принаймні один розумний вчинок слід вітати. Я б, наприклад, не заперечував, якби під колотнечу прибрали жахливу «уродіну-мать» та арку «дружби народів» (якої дружби, яких народів?) з дніпровських схилів, але то вже, боюся, станеться не в цьому житті.

Повторюю, старих ображати соромно. Проте якщо вони починають плутати нинішню дійсність зі своєю «Пєснєй о трєвожной молодості», варто запитати: а чим, власне, вам дорогий Григорій Іванович Петровський? Який саме його конкретний особистий внесок ми маємо вшановувати? Авжеж, неприпустимо відмовлятися від своєї історії. Я й не закликаю відмовлятися. Навпаки, пропоную згадати, хто був номінальним главою української «держави» з 1920 по 1938 рік – під час «воєнного комунізму», колективізації, Голодомору, боротьби з українізацією, Великого терору... Так ото ж.

А хіба не ви нас навчали класової непримиренності та революційної безкомпромісності? Я навіть не про геноцид із терором. Я лише про ставлення до пам'яток історії. Квітень 1919-го, постанова міської ради робітничих депутатів: «Не позднее пролетарского праздника 1 Мая снести долой памятники контрреволюции, которые так поганят наш город, передать их на заводы для переплавки на гильзы к снарядам для Красной Армии». Не пам'ятаєте, хто стояв до революції на Європейській площі, буквально поруч із нинішнім кам'яним Григорієм Івановичем? Якщо вже бути послідовним, куди поділися пам'ятники Олександрові II, Миколі I, Столипіну? Ну добре, царів не шкода, особливо Миколи, – навіть дуже справедливо, що на його місці стоїть той, кого він так дрібно-мстиво гнав усе життя: Тарас Григорович. А ось граф Бобринський, менеджер будівництва залізниць, ентузіаст індустріалізації, батько вітчизняної цукрової промисловості, чим вам завадив? Тим, що капіталіст, чи тим, що граф? А княгиня Ольга? А Михайлівський золотоверхий монастир? А сотні церков? А тисячі палаців? А сотні тисяч ікон? Коротше кажучи, не треба про дбайливе ставлення до пам'яток.

Варто відрізняти толерантність від байдужості, а байдужість від цинізму. Жорсткі слова, спрямовані старим під червоними прапорами, не дорівнюють хамству. Вони – лише необхідна частка тверезої чесності, що є складовою поваги. А ось хто зовсім не заслуговує на галантне поводження, то це вищезгадані дядьки далеко допенсійного віку, які навчилися конвертувати розгубленість літніх людей і їхню природну тугу за юністю у власні гарні костюми, непогані автівки та «золоту акцію» парламентської меншості, яка під час кожного голосування приносить непогані дивіденди. Я переконаний, що ніяка реставрація червоного режиму в нас неможлива, жодна з лівих партій про це навіть не мріє, тим більше не декларує у своїх програмних документах. Немає в Україні ніякої лівої загрози (утім, як і правої). Просто кожен черговий захід із захисту «нашого минулого» чи протистояння «фашизму» (як минулої середи) підвищує капіталізацію цього дивного господарського підприємства, яке має назву «КПУ».

ВАРТО ВІДРІЗНЯТИ ТОЛЕРАНТНІСТЬ ВІД БАЙДУЖОСТІ, А БАЙДУЖІСТЬ ВІД ЦИНІЗМУ

Я навіть не знаю, чи варто переконувати в цьому тих, ким у цьому бізнесі маніпулюють як статистами. Адже вони захищають свої спогади про країну, якої ніколи не було: інтелігент Лєнін, героїчна громадянська, справедлива Вітчизняна, соціальна рівність, підступні вороги, мирний космос, газогін Уренгой – Помари – Ужгород, життя прожито недаремно. А ось інші, молодші, зі скляними очима...

* Під компенсацією розуміється продаж автомобілів за вартістю, зменшеною на суму до 20% за рахунок виробника (імпортера) або дилера.
** Детальна інформація в салонах офіційних дилерів.
*** Пропозиція дійсна з 1 вересня до 15 листопада 2009 р
**** Оплата в гривнях за курсом, встановленим офіційним імпортером автомобілів Mitsubishi на дату придбання.

Завдяки безпрецедентному кроку виробника, щасливих власників автомобілів Mitsubishi стає все більше. Понад тисячу українців вже скористалися унікальною пропозицією і зробили свій бездоганний вибір, придбавши автомобіль Mitsubishi. Йдучи на зустріч українським споживачам, виробник автомобілів Mitsubishi продовжує надавати компенсацію у розмірі до 20% вартості автомобіля до 15 листопада.

Наприклад, вартість автомобілів з урахуванням компенсації складатиме:
Lancer – від 15300 у.о.
Outlander – від 21100 у.о.

MITSUBISHI MOTORS

NIKO
ТОРГОВИЙ ДІМ "НІКО"
ОФІЦІЙНИЙ ІМПОРТЕР MITSUBISHI MOTORS В УКРАЇНІ

АВТОМОБІЛЬНИЙ ІМПОРТЕР №1
5 РОКІВ ПОСПІЛЬ

ДИЛЕРИ: Київ Ніко-Україна (044) 205-33-31 • Автоград (044) 502-47-47 • Ніколь Моторс (044) 206-77-55 **Алчевськ** Автоцентр Енергія (06442) 5-13-00 **Вінниця** Автомир Вінниця (0432) 55-20-44 **Дніпродзержинськ** Ніко-Дніпродзержинськ (056) 731-91-21 **Дніпропетровськ** Аеліта (0562) 323-001 (056) 371-56-96 • Ніко-Дніпропетровськ (056) 377-98-98 **Донецьк** Ніко-Донецьк (062) 210-09-09 **Житомир** Тріада Авто (0412) 48-49-70 **Запоріжжя** Ніко-Січ (061) 2222-444 **Івано-Франківськ** Автогама (03422) 4-02-26 **Кіровоград** ВТ-Сервіс (0522) 35-12-12 **Краматорськ** Ніко-Краматорськ (06264) 5-00-02 **Кременчук** Астра-М (0536) 76-13-00 **Кривий Ріг** Аеліта (056) 40-727-40 **Лубни** Лаваль-Авто (05361) 73-999 **Луганськ** Автоцентр Енергія (0642) 50-73-73 **Луцьк** Автоцентр Захід (0332) 77-33-08 **Львів** Ніко-Захід (0322) 98-95-55 **Маріуполь** Ніко-Маріуполь (0629) 53-63-36 **Мукачеве** Закарпат-Авто (03131) 5-39-96 **Миколаїв** Автомир (0512) 76-56-46 (55) **Одеса** Адіс-Авто (048) 738-55-66 • ТМ Авто (0482) 302-805 (048) 719-92-65 (66) **Олександрія** ВТ-Сервіс (05235) 3-64-28 **Павлоград** Аеліта (056) 20-14-40 **Полтава** Інтеравто-Полтава (0532) 53-25-06 **Прилуки** Автоцентр-Прилуки (04637) 5-33-20 **Рівне** Альтра-Авто (0362) 62-33-90 **Севастополь** Торговий дім Автолюкс (0692) 555-125 **Северодонецьк** Автоцентр Енергія (06452) 2-55-25 **Суми** Торговий дім Автолюкс (0542) 210-717 (720) **Тернопіль** ТерКо Авто (0352) 47-70-07 **Ужгород** Автоцентр-Ужгород (0312) 66-16-66 **Умань** Мажар-2 (04744) 3-33-98 **Харків** Техно-Арт (057) 763-30-00 (057) 752-09-02 **Херсон** Автомир-Херсон (0552) 23-02-01 **Хмельницький** Мегакарс (0382) 717-515 **Черкаси** Мажар-2 (0472) 36-11-11 **Чернівці** Ніко-Чернівці (0372) 58-11-11 **Чернігів** Метек (0462) 61-44-33 **Шепетівка** Мегакарс (03840) 4-29-00 (01).

КОРПОРАТИВНИЙ ПРОДАЖ: (044) 206-00-00
Інформаційна лінія Mitsubishi Motors: 0 800 500 3 50 (безкоштовно в межах України зі стаціонарних телефонів)
WWW.MITSUBISHI-MOTORS.COM.UA
*За даними ІАГ "Autoconsulting".

СТРАХОВИЙ ПАРТНЕР
Інгго

Технічний партнер
Mobil 1

Історія, дубль 2. Фарс

Гей, націє!

acuum1985
Я є постійним читачем часопису «Український тиждень» та шанувальником творчості панів Макарова і Кіпіані. А ще я гомофоб! Знаєте чому? Тому що ні в Біблії, ні в Корані, ні в Бхагават-Гіті я не знайшов жодного слова на підтримку одностатевого кохання, а лише осуд. І як людина віруюча я не можу йти проти Слова Божого і допускати розповсюдження содомського гріха в Україні. Тому що Слово Боже вище конституцій і законів світських.
Отримавши від покійного батька-психіатра у спадок медичну літературу, давно зрозумів, що гомосексуалізм, як будь-який гріх, явище вічне: то хромосоми не так лягли, то недоліки виховання відіграли негативну роль, чи то просто хтось із жиру казиться. Але я не розумію, чому гомосексуальна публіка так активно пропагує свій спосіб життя? Зверніть увагу: легально діють гей-клуби, видається журнал для геїв і жодних нападів, жодних підпалів. Правильно: не пропагуйте свій сатанинський спосіб життя, не лізьте у ЗМІ, не провокуйте гей-парадами – ніхто вас не чіпатиме, ще руки бруднити!
Не роблять честі панам Макарову і Кіпіані прозорі натяки про причетність «Тризубу» до підпалу «Я Галереї». Якщо вже Ви апелюєте до закону, то мусите знати, що винність доводиться лише у суді. Як на мене, то разом із підпалом книгарні з опусами Бузини це типова провокація проти «Тризуба» як найдієвішої патріотичної структури з метою його нейтралізації. А СБУ варто поближче придивитися до київських «анти-Фа», які склали майже всю масовку на підтримку геїв у книгарні «Є», а потім раптом спалахнула «Я Галерея». <...>

Кость Зацарний,
НЕ член ВГО «Тризуб»

Найбільш дискусійні матеріали № 41 (102), 9–15 жовтня

Історія, дубль 2. Фарс. Гей, націє!
Авторські колонки Юрія Макарова і Вахтанга Кіпіані про псевдонаціоналістів

Кіно до хліба
Про тенденції, що спостерігаються у вітчизняному кінопрокаті під час кризи

Повернення майстра Івана
Про Жовківський іконостас, виставлений на огляд вперше після багаторічної реставрації

Сергій (Бориспіль)
Ви знаєте, що вільні демократи на виборах до бундестагу посіли третє місце і тепер вони формують коаліцію з ХДС Меркель, тепер лідер цих самих вільних демократів (особа з нетрадиційною орієнтацією) планує посісти крісло міністра закордонних справ Німеччини, а під час своєї передвиборчої компанії він агітував за вступ України до ЄС (у Німеччині проживають до 300 тис. громадян – вихідців з України, відомо, що лідер соціал-демократів ставив на вихідців із Росії). Ось вам і відповідь, кому вигідно представити Україну дикунською країною, особливо знаючи, що Німеччина верховодить у ЄС і саме ця країна зачинила нам двері до приєднання до ПДЧ в Бухаресті. Хоча від себе додам як практикуючий християнин: я не хочу спостерігати як пристаркуваті геї та лесбіянки у відвертих костюмах витанцьовують на відкритих платформах, котрі рухаються по Хрещатику, чи щоб священикам забороняли проповідувати про содомський гріх, чи давали таким неповноцінним сім'ям можливість всиновлювати дітей із сиротинців, що зараз масово відбувається в країнах ЄС.

Лілько Біленко-Шумахєр
Я проти гомосексуалізму, я націоналіст. Підтримую «Тризуб» у пункті, де вони кидалися майонезом і перцем. З деякими «тризубцями» знайомий особисто – справді не надто адекватні. Але чи є адекватним створення культу гомосексуалізму, алкоголізму, наркоманії, що ми спостерігаємо в сучукрліті та сучукркультi загалом? Як на мене, який привіт, такий ответ. Хоча палити галерею – це вже занадто, так чинити не можна! Спротив має бути інакшим.

Andrzej Lwowski
Наше суспільство ще не готове до ліберальних цінностей, тому розмови про гомосексуалізм ще не можуть сприйматись адекватно. Якщо в людей порожньо в шлунку, то про неупередженість не може йти мови. Просто ми до цього ще не доросли. З дитячого садка до університету одразу ж не вступають.

ЛицарБайда
Ніяк не можу втямити: чому націоналісти не люблять геїв? У мене, приміром, виходить сполучати в собі й український націоналізм, і кохання до мого хлопця (який також націоналіст, до речі). Не бачу, в чім полягає протиріччя між сексуальною орієнтацією та патріотизмом/політичними поглядами. Чи може оті радикали, що підпалили галерею Гудімова, ревнують його до України?

гість
А яка користь від гопників, що лузають насіння і заливають морди алкоголем, від усієї цієї бидлоти, яка нас оточує. Я з радістю позбавила б усіх прав цю шваль, бо нічого хорошого вони не запропонують у майбутньому. Але ж ніхто в правах не урізає всяку погань...

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тиждень
Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора Наталія Васютин
Редактори Анатолій Астаф'єв, Вікторія Герасимчук, Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Ігор Кручик, Андрій Лаврик, Катерина Липа, Мар'яна Олійник, Вікторія Поліненко
Журналісти Жанна Безп'ятчук, Богдан Буткевич, Василь Васютин, Інна Завгородня, Роман Кабачій, Наталія Петринська, Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Єрмоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменьов, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв, Лариса Мінченко
Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайта Таня Овчар
Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова, (097) 962-55-42, **e-mail: yes69@ut.net.ua**
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашеїда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Магнітогорська, 1
№ зам. 095819. **Наклад** 30 700
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
E-mail: office@ut.net.ua.
Телефон (044) 351 1300
Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

Тиждень
український www.ut.net.ua

ПЕРЕДПЛАТА НА 2010 РІК

Передплати «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ» вже зараз!

1. У редакції:
– заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
– розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
– оплатіть квитанцію у найближчому відділенні банку;
– надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
* факсом: (044) 351-13-00 (01);
* поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с № 2.

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень» на 2010 рік:

1 місяць – 20 грн;
3 місяці – 60 грн;
6 місяців – 120 грн;
12 місяців – 240 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку Укрпошти. Передплатний каталог на 2010 рік, стор. 156. Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях вашого міста (детальніше див. на сайті http://www.ut.net.ua).
4. На сайті www.portmone.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Каріна Семяновська
K.sem@ut.net.ua

http://www.ut.net.ua

повідомлення

отримувач платежу
ТОВ «Український тиждень» | 26007026823721 (поточний рахунок отримувача) | 35392656 (код отримувача)

назва установи банку
Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК» | 322012 (МФО банку)

Прізвище, ім'я та по батькові платника

Адреса платника, телефон

вид платежу: **за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»**

період:

касир

сума, грн

платник (підпис)

квитанція

отримувач платежу
ТОВ «Український тиждень» | 26007026823721 (поточний рахунок отримувача) | 35392656 (код отримувача)

назва установи банку
Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК» | 322012 (МФО банку)

Прізвище, ім'я та по батькові платника

Адреса платника, телефон

вид платежу: **за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»**

період:

касир

сума, грн

платник (підпис)

ФОТО: РНІ

Бій за Київ

ФОТО: УНІАН

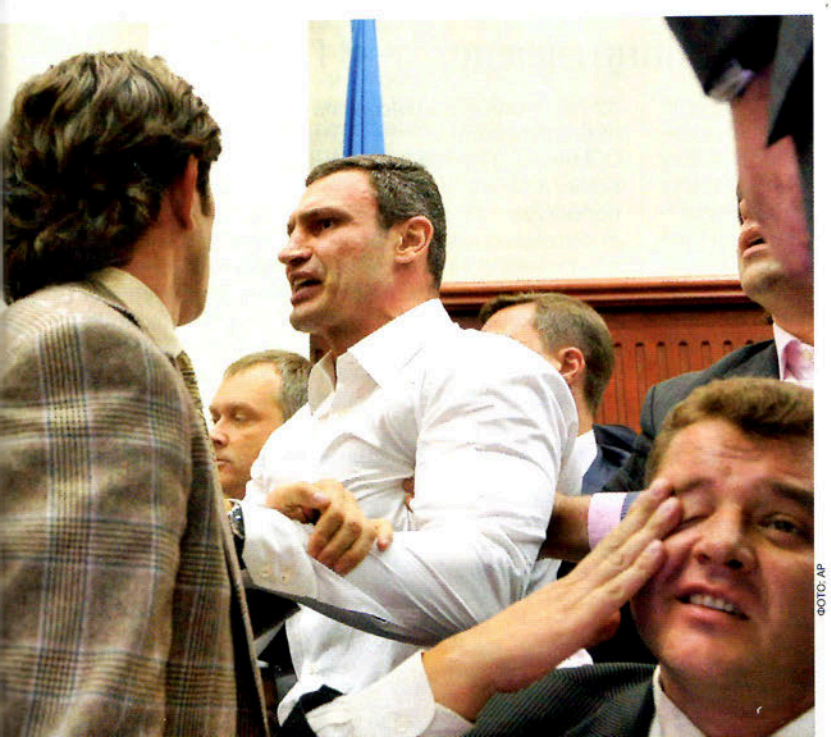

ФОТО: AP

Світлини з десятихвилинної масової бійки, що сталася 13 жовтня у Київраді, облетіли весь світ. Ще б пак, адже в сутичці були помічені одразу три зірки спорту світової величини: чемпіон світу з вільної боротьби Ельбрус Тадєєв, олімпійський чемпіон із баскетболу Олександр Волков і чемпіон світу з боксу в надважкій вазі Володимир Кличко. До речі, тільки останній є депутатом Київради, решта двоє – парламентарії від Партії регіонів. Вони прийшли на сесію столичного органу самоврядування, щоб підтримати депутатів від Блоку Леоніда Черновецького у нелегкій боротьбі з Блоком Кличка насамперед за столичну землю. До першої крові не дійшло лише завдяки аноніму, який повідомив міліції про замінування мерії. Охоловши після двогодинної перерви (в цей час сапери блукали будівлею в пошуках міфічної бомби), депутати таки почали працювати. Зокрема, проголосували за зменшення з 1 листопада тарифів на комунальні послуги до рівня травня 2009 року.

Ще до голосування про скасування високих комунальних тарифів для киян повідомила прем'єр Юлія Тимошенко, зазначивши, що уряд і мер столиці вже про все домовилися. А народний депутат від НУ–НС Володимир В'язівський ще й встиг натякнути, що за такою вибірковою увагою Кабміну до деяких міст можуть критися особисті інтереси політиків. Бо столиця в контексті виборчої боротьби – це не просто місто, а п'ятимільйонний масив електорату. Недаремно під час позачергових виборів мера Києва 2006 року лунала теза: хто виграє ці вибори, стане президентом. Леонід Черновецький у президенти цього разу не балотується, але ж відданий йому електорат має таки за когось проголосувати.

8 жовтня

У Харкові СБУ ліквідувала банду міліціонерів-наркоторгівців. Ватажок – заступник начальника відділу боротьби з наркотиками МВС області

9 жовтня

Міськелектротранс Харкова оголосив безстроковий страйк: трамваї і тролейбуси не вийшли на маршрути

10 жовтня

Матч «Україна – Англія», рахунок – 1:0

Гривня жиє

Національна валюта цілком може зміцнитися до 7,7–8 UAH/USD

Протягом останніх двох тижнів гривня поступово відвойовувала втрачені позиції. 14 жовтня на міжбанківському ринку долар продавали вже за 8,18–8,23 UAH/USD. Тоді як в кінці вересня торги на міжбанку велися в межах 8,43–8,50 UAH/USD. Природно, що й на готівковому ринку гривня зміцнилася – на 20–30 коп. з початку жовтня.

Загалом зараз склалися передумови для подальшого зміцнення нацвалюти. Відтак прогнози щодо курсу 9–10 UAH/USD на кінець року можна сміливо розцінювати як банальне підігрівання валютного ринку фінансовими ділками для подальших спекуляцій.

Обіцяний деякими «експертами» ажіотажний попит на валюту, начебто пов'язаний із потребою погашення корпоративним сектором у IV кварталі великих зовнішніх боргів, зійшов нанівець. За інформацією **Тижня**, близько десяти компаній і банків за останній місяць успішно реструктурували свої борги на загальну суму $3 млрд. Зокрема, НАК «Нафтогаз України» домовилася про відтермінування виплат за євробондами на загальну суму $500 млн, які вона мала здійснити наприкін-

Тиждень в історії

15 жовтня 1959 року

У Мюнхені вбито Степана Бандеру, українського політика, голову проводу ОУН (1940–1959)

Докладніше на стор. 48

16 жовтня 1918 року

Імператор Австро-Угорщини Карл I оголосив про намір створити зі своєї країни союз чотирьох держав: австро-німецької, чеської, югослов'янської та української

17 жовтня 1918 року

Угорщина проголосила **незалежність від Австрії**

11 жовтня

З нагоди 67-ї річниці створення УПА у Львові пройшов Марш слави та відбулася реконструкція бою повстанців проти німецьких підрозділів

12 жовтня

До Києва прибула місія МВФ обговорювати четвертий транш кредиту. На кону $3,71 млрд

13 жовтня

У Москві поховали «батька» російської мафії В'ячеслава Іванькова (Япончика)

14 жовтня

Дощі та мокрий сніг на Заході України залишили без електрики близько 1,5 тис. населених пунктів і нафтопровід «Дружба»

ці вересня. А оскільки на міжбанку все спокійно, немає звичної паніки і на готівковому ринку.

Зрештою, зараз більше ревальваційних чинників, ніж девальваційних. Насамперед на курс гривні позитивно впливає збільшення пропозиції валюти. Зокрема, ринком шириться інформація про те, що Промінвестбанк завів в Україну $500 млн додаткового капіталу й готує їх до продажу.

Збільшилися також обсяги валютної виручки експортерів. За даними аналітиків Нацбанку, в серпні обсяги експорту зросли порівняно з липнем на 6,5%. Передусім за рахунок збільшення поставок виробів із чорних металів (19,6%) та продовольчих товарів (15,1%). За словами аналітика BG Capital Євгена Дубогриза, попри те що виробництво металопрокату в Україні у вересні зменшилося, експорт відносно серпня і далі зростав – 1,822 млн тонн проти 1,7 млн. «Понад те, у вересні цього року експортували навіть більше, ніж у вересні минулого, хоча тоді криза на експорт ще не вплинула. Це свідчить про те, що зараз металурги переважно орієнтуються на експорт, а не на внутрішній ринок. За моїми прогнозами, наступного року експорт зросте на 10%», – зазначає аналітик. При цьому середньомісячний обсяг імпорту залишається незмінним. Прогнозується, що попит на невиправдано дорогий імпорт надалі знижуватиметься – українці знайшли йому дешевші українські замінники. Загалом, за даними Держкомстату, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі України за вісім місяців зменшилося в 3,3 раза – до $3,8 млрд.

Позитивно на курс гривні впливатиме зменшення пропозиції гривні. Принаймні доти, доки Нацбанк з подачі уряду не запустить наповну друкарський верстат. Наразі ж можна констатувати дефіцит гривні, що, зокрема, пов'язаний з масованою конвертацією протягом року гривні у валюту (і населенням, і корпоративним сектором) на тлі прогнозів щодо девальвації нацвалюти. Надлишкова гривнева ліквідність банків поступово вимивається. Залишок коштів на кореспондентських і транзитних рахунках банків на 14 жовтня становив 13,7 млрд грн, хоча ще в липні ця цифра сягала 25 млрд грн.

Якщо на міжбанківському ринку до кінця року не домінуватимуть валютні спекулянти, а МВФ таки виділить четвертий транш, до грудня гривня цілком може зміцнитися до 7,7–8 UAH/USD.

Ірина Ходорова

До виборів підтягнули дітей

В «Артеку» влаштовували оргії з дітьми, у яких брали участь відомі політики. Першим цю новину озвучив депутат-регіонал Вадим Колесниченко, не назвавши, щоправда, імен. Згодом в інтернеті «випадково» з'явилася копія запиту до президента України іншого нардепа – бютівця Григорія Омельченка. У документі стверджується, що дітей буцімто ґвалтували їхній батько Дмитро П., гендиректор дитячого центру Борис Н., головлікар, колишній вожатий і ведучий гуртка. Поміж ґвалтівників-педофілів згадується й народний депутат від БЮТ Віктор Уколов. Сам Уколов, а слідом за ним і головний міліціонер Юрій Луценко назвали цю заяву наклепницькою і бездоказовою, звичайним елементом чорного PR напередодні виборів. Тим часом Григорій Омельченко, за твердженням якого у справі фігурують ще двоє народних обранців, написав заяву про вихід із «Батьківщини» через нездатність партії до самоочищення.

Співдружність втрачає сенс

СНД втрачає вагу як геополітична структура, створена на уламках СРСР. Останній саміт Співдружності, що відбувся в Кишиневі 8–9 жовтня, проігнорували президенти Казахстану, Узбекистану, Таджикистану та Туркменистану, що зайвий раз підтверджує: учасники СНД все менше цікавляться її долею. Цього разу лідери країн – членів Співдружності обговорювали шляхи поліпшення співпраці й регіональної економічної інтеграції. Та саміт більше запам'ятався скандальними заявами президента Білорусі Аляксандра Лукашенка, який неочікувано підтримав критику українського колеги Віктора Ющенка на адресу Росії.

ФОТО УНІАН, МИХАЙЛО ЧЕРНЯКІН

18 жовтня 1995 року

Україна ввійшла до Ради Європи

19 жовтня 1915 року

Народився Ігор Свєшніков, видатний археолог, який вів багаторічні розкопки на місці битви під Берестечком

20 жовтня 1868 року

У Києві створено перший в Україні **приватний комерційний банк**

21 жовтня 1056 року

Диякон Григорій почав складати **рукопис, відомий нині під назвою «Остромирове Євангеліє»**

на $5,9 млрд
може оштрафувати Газпром НАК «Нафтогаз України» за недобір обсягів газу, передбачених контрактом

$1 млн
щонайменше таку суму преміальних **отримають гравці збірної України у разі виходу до фінальної частини ЧС-2010**

400 років
знадобиться для цілковитого розрахунку з вкладниками Ощадбанку СРСР, стверджує Секретаріат президента

5 ОБЛИЧ

ПЕТРО ПОРОШЕНКО
очолив МЗС

За кандидатуру нового міністра проголосували БЮТ, Блок Литвина, майже повний склад фракції НУ – НС, четверо позафракційних і по одному регіоналу та комуністу.

НІКОЛЯ САРКОЗІ
звинуватили у кумівстві

Президента Франції розкритикували за те, що його 23-річний син Жан став єдиним кандидатом на посаду голови державної агенції EPAD, що керує діловим центром Парижа.

В'ЯЧЕСЛАВ БРАГІНСЬКИЙ
загинув від бомби

Відомого підприємця підірвали у центрі Дніпропетровська. Вибуховий пристрій було прикріплено до газової труби. Брагінського пов'язують з групою «Приват»

ЮРІЙ АНІСІМОВ
збив жінку

Мер міста Димитрова, що в Донецькій області, збив автівкою 48-річну жінку. Очевидці стверджують: мер був п'яний і спробував утекти.

АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК
зазіхнув на яйця

Лідер «Фронту змін» погрожував провокаторам, які намагалися зірвати його мітинг в Ужгороді, «взяти [їх] за яйця» і «відкрутити [їм] голови».

ПОКРОВА

Повстанці і хакери

Річницю створення УПА відзначили у традиційно недружелюбній атмосфері

У середу, 14 жовтня, православні й греко-католики України відзначили одне з 12 найбільших церковних свят року – Покрову Пресвятої Богородиці. Воно було одним із найголовніших свят запорозьких козаків, які будували багато храмів Богородиці й особливо вшановували ікони Покрови. Традиційно цього дня також проводять мітинги та марші, присвячені річниці створення в 1942-му Української повстанської армії.

Цього року маршу УПА традиційно намагалися завадити червоні: кількасот прихильників Комуністичної партії та інших лівих сил провели на головній площі Києва «антифашистський мітинг». Зіткненням перешкодила міліція.

Напередодні маршу УПА невідомі хакери зламали веб-сайт Євразійського союзу молоді, відомого своїми антиукраїнськими акціями, розмістили там портрет Степана Бандери і привітали україно-фобську аудиторію з днем створення Української повстанської армії.

ОПИТУВАННЯ

Достовірні джерела

Чиїй інформації довіряють українці під час виборчих перегонів

Вітчизняні засоби масової інформації часто, м'яко кажучи, помиляються, а особливо в період виборів. Це помітно більшості пересічних телеглядачів, читачів etc. 50,1% українців пояснюють появу замовних матеріалів у ЗМІ вподобаннями їхніх власників, 46,2% – тиском політичних сил, 39,7% – бажанням журналістів заробити зайву копійчину. І далі нас дивляться, читають і слухають.

26 млн

посвідчень на пільги видано українцям. На забезпечення усіх пільг необхідно 120–140 млрд грн

660 людей

планує спрямувати в Україну ОБСЄ для спостереження за виборами президента

За результатами телефонного опитування на тему «Довіра до ЗМІ у передвиборчий період», проведеного Київським інститутом проблем управління імені Горшеніна. Опитано 1 тис. респондентів, похибка репрезентативності не перевищує +/-3,2%.

КОРОТКО

Нема диплома – іди до школи

Президент Віктор Ющенко звільнив із посади заступника голови СБУ Андрія Кислинського. Напередодні міністр освіти Іван Вакарчук заявив, що Кислинський таки не навчався у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і не є його випускником. Уже колишній заступник голови СБУ переконаний, що дипломний скандал – це помста за його звинувачення на адресу прем'єра в державній зраді. Він готовий доводити свою правоту в суді, а наразі має намір викладати історію у школі.

Братська могила

У лісі, де знайшли череп, що, ймовірно, належить Георгієві Гонгадзе, викопали кістки ще 12 осіб. Десять трупів (сім чоловічих, два жіночих й один дитячий) виявили в районі села Сухоліси. Щоправда, за візуальними даними, вони пролежали в землі вже 40–50 років. Рештки ще двох з ознаками насильницької смерті знайшли біля села Довгалівське. Усі знахідки передано судмедекспертам.

Суддя, який може літати

Голова Окружного адміністративного суду Києва Олег Бачун назвав голослівними звинувачення нардепів із БЮТ, які скерували генпрокурору запит щодо походження його статків. Він стверджує, що офіційні доходи дають йому змогу користуватися чартерними авіарейсами, а заміський будинок він будує на ділянці, законність відведення якої довів суд. На закид про мобільні телефони вартістю понад $30 тис. кожен суддя відповів, що це подарунок, ціною якого він не цікавився.

Прокуратура взялася за флот

Прокуратура Севастополя порушила кримінальну справу проти посадовців одного з управлінь Чорноморського флоту Росії. Працюючи в 2007–2008 роках у Феодосії, вони ухилялися від сплати податків, сфальсифікувавши договори субпідряду, акти виконаних робіт, накладні та податкові декларації, внаслідок чого український бюджет недорахувався понад 1,5 млн грн.

Прощаємося з «8»

Коди міст та мобільних операторів втратили нуль (наприклад, у Києва 44 замість 044). Для виходу на міжмісто замість 8 слід набирати 0, потім (на стаціонарному телефоні – дочекавшись сигналу) код і номер телефону абонента. Для виходу в міжнародну мережу – 0-0 замість 8-10. Номерів, які у записнику мобільного телефону починаються з +380, зміни не стосуються. Таким чином Україна переходить на світові стандарти набору телефонних номерів.

ФОТО: УНІАН, REUTERS, АНДРІЙ ЛОМАКІН, МАКС ЛЄВІН
ІНФОГРАФІКА: ПАВЛО НІЦ

Найвидатніші досягнення

За що вшанували нобелівських лауреатів і яку користь вони несуть людству

Автор: **Андрій Лаврик**

Графіка: **Павло Ніц**

Якими критеріями керуються члени Нобелівського комітету, коли визначають лауреатів чи не найпрестижнішої у світі премії, достеменно нікому не відомо. Найдискусійнішою є номінація з літератури, адже визначити, внесок якого письменника у світову культуру вагоміший, можна лише років за 50 після його смерті. Наприклад, 1901-го в боротьбі за Нобелівську премію Льва Толстого обійшов французький поет Сюллі-Прюдом, чиє ім'я зараз мало кому відоме. ***Тиждень*** дослідив, хто й за які звершення отримав Нобелівську премію цьогоріч і за що вшановували першопрохідників 108 років тому.

ФІЗИКА, 2009

5 млн крон/ $700 тис.

Чарлз КАО

■ За видатні здобутки, що стосуються передачі світлових сигналів у волокнах і розвиток оптичних систем передачі даних.

● Поява оптиковолоконних кабелів, здатних передавати великий масив даних на значні відстані, спричинила революцію в індустрії телекомунікацій, що, зокрема, сприяла виникненню швидкісного інтернету

5 млн крон/ $700 тис.

Віллард БОЙЛ

Джордж СМІТ

■ За розробку оптичних напівпровідникових сенсорів – CCD-матриць.
(CCD-матриця – спеціалізована аналогова інтегральна мікросхема, що складається зі світлочутливих фотодіодів, виготовлених на основі кремнію, в якій використовується технологія приладів із зарядовим зв'язком)

● Поява цифрового фото і відео, надчутливих телескопів і мікроскопів, розвиток сучасних методів діагностики та мікрохірургії тощо

1901

150 тис. крон/ $42 тис.

Вільгельм Конрад РЕНТГЕН

■ На знак визнання надзвичайно важливих заслуг перед наукою, виражених у відкритті дивовижних променів, названих згодом на його честь

● Відкриття рентгенівських променів змусило переглянути низку положень класичної фізики, зокрема про будову речовин, зробило поштовх у розвитку медицини

ХІМІЯ, 2009

10 млн крон/ $1,4 млн

Томас СТЕЙЦ

Ада ЙОНАТ

Венкатраман РАМАКРІШНАН

■ За вивчення структури і функцій рибосоми.
(Рибосома – важлива органела живої клітини, що здійснює біосинтез білків з амінокислот, які контролюють хімічні процеси в усіх організмах)

● Нові можливості у створенні антибіотиків

1901

150 тис. крон/ $42 тис.

Якоб Хендрік ВАНТ-ГОФФ

■ На знак визнання величезної важливості відкриття законів хімічної динаміки й осмотичного тиску в розчинах.

● Визначив, як змінюються властивості розчинів залежно від фізичних умов, що здійснило прорив у фізичній хімії

■ За що призначено премію ● Значення винаходів для людства

МЕДИЦИНА І ФІЗІОЛОГІЯ, 2009

1901

Джек ШОСТАК

Елізабет БЛЕКБЬОРН

Керол ГРЕЙДЕР

10 млн крон/ $1,4 млн

■ За відкриття механізмів захисту хромосом теломерами і ферментами теломерази

● У перспективі відкриє нові шляхи боротьби зі старінням і раком

Еміль Адольф фон БЕРІНГ

150 тис. крон/ $42 тис.

■ За роботу з сироваткової терапії

● Створено сироватку від дифтерії

ЕКОНОМІКА, 2009

1969 (Присуджується з 1969 року.)

Елінор ОСТРОМ

Олівер ВІЛЬЯМСОН

10 млн крон/ $1,4 млн

■ За дослідження в галузі економічної організації

Елінор ОСТРОМ дослідила, що асоціації зазвичай керують громадськими ресурсами ефективніше за державу і приватні компанії

Олівер ВІЛЬЯМСОН розробив теорію, за якою структурами для вирішення конфліктів можуть виступати комерційні фірми

● Можливість вирішення інституційних питань (публічне і корпоративне управління, справедливість фірми тощо) в умовах економічної кризи

Рагнар ФРІШ

Ян ТІНБЕРГЕН

375 тис. крон

■ За створення і застосування динамічних моделей до аналізу економічних процесів

● Виникнення науки економетрики, що дало поштовх для подальшого розвитку економічної теорії (Економетрика – наука, що вивчає кількісні та якісні економічні взаємозв'язки за допомогою математичних і статистичних методів та моделей)

ЗА МИР, 2009

1901

Барак Хусейн ОБАМА

10 млн крон/ $1,4 млн

■ За екстраординарні зусилля зі зміцнення міжнародної дипломатії та співпрацю між народами

● Згортання агресивної політики екс-президента США Джорджа Буша, робота над скороченням арсеналів ядерної зброї тощо

Жан Анрі ДЮНАН

Фредерік ПАССІ

150 тис. крон/ $42 тис.

■ **Жан Анрі ДЮНАН** – за внесок у мирну співпрацю народів

■ **Фредерік ПАССІ** – за багаторічні миротворчі зусилля

● Завдяки зусиллям **Дюнана** засновано Міжнародний комітет Червоного Хреста та підписано першу Женевську конвенцію про права військовополонених

● **Фредерік Пассі**, автор ідеї вирішення міжнародних суперечок у незалежному арбітражі, виступав посередником у залагодженні багатьох конфліктів

ЛІТЕРАТУРА, 2009

1901

Герта МЮЛЛЕР

10 млн крон/ $1,4 млн

■ За зосередженість у поезії та щирість у прозі, з якими вона змальовує життя знедолених

СЮЛЛІ-ПРЮДОМ

150 тис. крон/ $42 тис.

■ За видатні літературні чесноти, високий ідеалізм, художню довершеність і незвичайне поєднання душевності й таланту

● Оскільки відзначення літературних досягнень надто залежать від політичної кон'юнктури та смаків членів Нобелівського комітету, практичне значення для людства творів лауреатів визначити зазвичай неможливо

Містер Компроміс

Петро Порошенко повертається у велику політику через Міністерство закордонних справ

Автори:
**Жанна Безп'ятчук,
Дмитро Губенко**

Новий міністр закордонних справ Петро Порошенко став компромісною фігурою, задовольнивши як коаліцію, так і опозицію (регіонали та комуністи хоча й не підтримали його, однак і не перешкоджали голосувати іншим). Опитані ***Тижнем*** експерти очікують, що і на зовнішньополітичній арені його особа втілюватиме компроміс. Адже Петра Порошенка не можна назвати ні проросійським, ні відверто проєвропейським. Від нього очікують насамперед поліпшення відносин із Росією та укладення угоди про зону вільної торгівлі з Євросоюзом. Головне ж те, що в Міністерства закордонних справ нарешті з'явився повноцінний керівник, якого не було з березня. Загалом призначення Петра Порошенка в експертних колах сприйняли стримано-позитивно, навіть попри те що 2005 року його звинувачували в корупції та лобіюванні особистих інтересів.

ПЕРШІ ЗАЯВИ НОВОГО МІНІСТРА

«ПОТРІБНО ДОБИТИСЯ ЯКІСНИХ ЗМІН У ВІДНОСИНАХ ІЗ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ. НАШІ ВІДНОСИНИ МАЮТЬ СТАТИ МЕНШ ЕМОЦІЙНИМИ, БІЛЬШ ПРАГМАТИЧНИМИ І РІВНОПРАВНИМИ»

«НА СЬОГОДНІ, БЕЗУМОВНО, МИ ЗАПРОПОНУЄМО НОВІ ПІДХОДИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ РОБОТІ, ОСКІЛЬКИ ПРОЦЕС ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РОБИТЬ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ТРАНСПАРЕНТНОЮ, І НЕ ВСТИГАЮТЬ ВИСОХНУТИ ЧОРНИЛА НА ДОКУМЕНТІ, ЯК ЕКСПЕРТИ Й ЖУРНАЛІСТИ НАМАГАЮТЬСЯ ЙОГО КОМЕНТУВАТИ. І ТАКА УВАГА ДО ДІЯЛЬНОСТІ ДИПЛОМАТІВ ВИМАГАЄ ВІД НАС ВИСОКОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ Й ПОКЛАДАЄ ВЕЛИКУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»

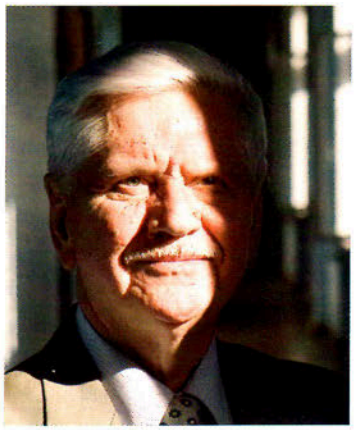

Юрій Кочубей,
екс-посол України у Франції, постійний представник України при ЮНЕСКО (1992–1997)

Вважаю, що це призначення не просто своєчасне, а мало б відбутися ще раніше. Зовнішньополітична ділянка державної діяльності не повинна тривалий час перебувати без свого чільника. Крім того, Петро Олексійович має певну кваліфікацію в цій галузі, знання теоретичні та й практичні, тому що він уже обіймав високі посади. Це дає йому змогу орієнтуватися в процесах і всередині держави, і на міжнародній арені. Загалом статус людини, яка обіймає таку посаду, в нашій державі має дуже велике значення. Тому **що солідніша людина посідає саме це крісло, то краще. У багатьох країнах робляться політичні, а не кадрові призначення на посаду міністра закордонних справ**. Таке було, приміром, у Франції. У всіх цих випадках біля політика-міністра стоїть людина, яка є кадровим дипломатом, професіоналом. Вона стежить за тим, щоб не приймалися спонтанні, некоректні рішення. Сьогодні, крім перемовин із ЄС щодо зони вільної торгівлі та налагодження діалогу з Росією, є багато й інших напрямів зовнішньої політики на Півдні, Близькому Сході, у Центральній Азії тощо. І новий міністр повинен не випускати з поля зору всіх цих горизонтів.

ЗЛЕТИ І ПАДІННЯ ПЕТРА ПОРОШЕНКА У ПОЛІТИЦІ

Квітень 1998 року.
Народний депутат України 3-го скликання, член фракції СДПУ(о)

Лютий 2000 року.
Керівник групи «Солідарність»

Березень 2001 року.
Співголова Партії регіонів

Квітень 2002 року.
Народний депутат України 4-го скликання, член фракції «Наша Україна»

Січень 2005 року.
Віктор Ющенко віддав прем'єрську посаду, на яку розраховував Порошенко, Юлії Тимошенко

Олексій Гарань, науковий директор Школи політичної аналітики при НаУКМА, професор політології

Ми нарешті маємо міністра закордонних справ. По-перше, це добре для країни. По-друге, це професіонал, який ще й володіє іноземними мовами, що не характерно для українських політиків. Петро Порошенко за освітою економіст-міжнародник, фахівець, який зустрічався з багатьма іноземними діячами. Думаю, він не братиме участі в конфліктах між президентом і прем'єром. Він прагматик, проводитиме збалансовану лінію. БЮТ, проголосувавши за цю кандидатуру, послав певний позитивний сигнал президентові. Вочевидь, прем'єрська фракція хотіла б сподіватися, що й «Наша Україна» підтримає кадрові призначення, які вони пропонують. Ми також пам'ятаємо, що Порошенка було оголошено персоною нон-грата в Росії. Але цілком зрозуміло, що це був суто пропагандистський крок російської сторони, причому абсурдний. Порошенко до яструбів-націоналістів не належить.

Я не можу назвати Петра Порошенка проросійським політиком. Він прагматик. Я думаю, **буде певна корекція на російському напрямку, але вона є неминучою незалежно від того, хто буде наступним президентом**. Ми, на жаль, втратили ті козирі, які мали після Помаранчевої революції у відносинах із Росією. Україна сьогодні поводиться, як кавалерист, що йде із шашкою на танк. Гадаю, тут потрібен інший підхід. Тож новий міністр може дати позитивний імпульс у цьому напрямку. Крім того, зараз тривають дуже важливі перемовини з ЄС щодо зони вільної торгівлі. Це те, що гальмує підписання угоди про асоціацію. Тому Порошенкові буде чим зайнятися.

Алєксандр Рар, німецький політолог, директор Центру Росія-Євразія при Раді із зовнішньої політики Німеччини

Петро Порошенко не збурюватиме далі відносин України та Росії. Це важливо також і для Німеччини. Він великий бізнесмен і прагматик. Він не представляє радикального крила українського політикуму. Водночас Петро Порошенко є представником Ющенка, це трансатлантичний політик. Водночас він не робить із трансатлантизму ідеологічної догми, що дуже важливо в поточний момент. Своєю політикою він не дратуватиме Росії. А це, зокрема, важливо і для Європи в осінньо-зимовий опалювальний сезон. Європа зацікавлена в тому, щоб у переддень президентських виборів в Україні не було нового конфлікту з Росією, і не лише щодо газу, а й щодо Чорноморського флоту. Тому **призначення такого «важковаговика» і людини передусім із бізнесу, а не з політики має радше позитивно позначитися на відносинах України з Росією та Європою**.

Але ніхто не може сказати напевне, наскільки успішно він спрацюється з апаратом МЗС. Важко також передбачити, наскільки тонко він зможе лавірувати між Юлею Тимошенко та Віктором Ющенком. Можна припустити, що напередодні виборів вашому президентові хотілося б просунути вперед людину, яка досягне успіхів у своїй діяльності й водночас активно підтримуватиме Ющенка під час президентських перегонів. Його призначення можна порівняти з призначенням Едуарда Шеварднадзе: 1985 року крісло міністра закордонних справ СРСР замість Андрія Громика посіла людина з Грузії із зовсім іншої сфери. Ось приблизно так само й Петра Порошенка, економіста, бізнесмена поставили на чолі МЗС.

Станіслав Бєлковський, російський політолог, директор Інституту національної стратегії

На мою думку, це найкраще призначення. **На посаді міністра закордонних справ сьогодні Україні потрібна саме політична фігура, а не просто кадровий дипломат**. Потрібна людина, яка добре розуміє весь комплекс російсько-українських відносин. Я особисто знайомий із Петром Порошенком. На мій погляд, він є саме такою постаттю. Він має масштаб мислення, розуміє ступінь складності тих чи інших питань, є незашореною людиною, а отже, може бути гнучким на рівні мислення, на рівні постановки питань та їх виконання. Порошенко в цій ситуації буде набагато ефективнішим міністром закордонних справ, ніж будь-який, навіть найблискучіший, дипломат. Тому такий вибір можна тільки вітати. На жаль, це одне з небагатьох вдалих кадрових рішень за останні роки в Україні.

А отже, навіть такий серйозний і креативний міністр, як Петро Порошенко, навряд чи може щось змінити в українсько-російських відносинах. Має бути фундаментальний рівень відносин політичних еліт країн. Тому **я не висловлював би зайвого оптимізму щодо спроможності нового міністра поліпшити відносини двох держав**. Порошенко також має досвід ведення бізнесу в Росії, зокрема й негативний. Свого часу йому заборонили в'їзд до РФ зовсім не через політичні питання. Це зробили, щоб допомогти російському бізнесменові Олегу Деріпасці, який був його конкурентом в автомобільному бізнесі. Тому новий міністр уявляє, як працює російська державна машина і чим вона мотивує свої рішення.

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН, УНІАН, РНЦ

Лютий 2005 року. Очолив РНБОУ, яку перетворив на паралельний уряд

Вересень 2005 року. Олександр Зінченко звинуватив Порошенка в корупції та лобіюванні особистих інтересів. Ющенко відправив Порошенка у відставку. ВР позбавила його депутатства

Березень 2006 року. Народний депутат України 5-го скликання від блоку «Наша Україна»

Лютий 2007 року. Голова Ради Національного банку України

Жовтень 2009 року. Міністр закордонних справ

НАДРАкористувачі

Як украли мільярди Нацбанку

Автор:
Василь Васютин

Надра Банк став об'єктом надмірно прискіпливої уваги правоохоронців. Працівники столичної прокуратури та УБОЗ МВС обшукали його центральний офіс, а Генпрокурор Олександр Медведько заявив про порушення кримінальної справи щодо екс-голови правління Ігоря Гіленка за підозрою у заволодінні чужим майном в особливо великому розмірі. Від розслідування залежить не лише подальша доля банку, а й визначення переможця у протистоянні між урядом та НБУ.

УСЕ ВКРАЛИ ЩЕ ДО ВАС

За словами Генпрокурора, це вже третя кримінальна справа, що стосується Надра Банку. Перші дві порушено ще в серпні за фактом привласнення коштів та неповернення кредиту. Щоправда, констатує Олександр Медведько, громадянство Росії ускладнює притягнення головного фігуранта до відповідальності, якщо той перебуває нині поза межами України.

Вітчизняне законодавство дозволяє іноземцям обіймати керівні посади в комерційних структурах. За деякими даними, Гіленко може мати, окрім російського, ще й австралійський паспорт – у країні кенгуру він активно скуповував нерухомість, а тамтешній журнал BRW помістив його 2005 року на восьму сходинку в рейтингу молодих австралійських мільйонерів. Однак поява персоніфікованої

ХРОНІКИ ОБКРАДЕНОГО БАНКУ

Жовтень 2008. Інформаційна атака: мусуються чутки про банкрутство Надра Банку

7.10.2008. НБУ рефінансував Надра Банк на 1,5 млрд грн

16.10.2008. НБУ надав Надра Банку 1,4 млрд грн під цільове придбання облігацій Державної іпотечної установи у межах підтримки будівельної галузі

30.10.2008. НБУ виділив Надра Банку кредит на 2 млрд грн

Листопад 2008-го. Надра Банк утратив ліквідність. Клієнти не можуть повернути своїх вкладів, термін дії яких сплив. Мільярдер Дмитро Фірташ підписав договір про наміри придбати 85% акцій банку

14.11.2008. Третя хвиля рефінансування банку – 3,6 млрд грн

18.12.2008. Прем'єр Юлія Тимошенко звинуватила Надра Банк і Дмитра Фірташа у спекуляціях із валютою за рахунок грошей НБУ

20.01.2009. НБУ прийняв рішення про виділення Надра Банку 3 млрд грн рефінансування під гарантії Group DF, що належить Фірташу

22.01.2009. Київський окружний адміністративний суд заборонив НБУ виділяти гроші на рефінансування Надра Банку

24.01.2009. Зірвано збори акціонерів, на яких Дмитро Фірташ мав намір увійти до спостережної ради банку

справи розв'язує руки слідчим: деякі свідки незабаром можуть змінити свій статус на підозрюваних та обвинувачуваних в організації злочину.

За даними МВС, у листопаді минулого року, вже на початку кризи, ТОВ «К-Л-О» (до мережі АЗС «КЛО» не має стосунку) отримало в Надра Банку кредит у розмірі 173 млн грн для фінансування будівництва котеджного містечка в Макарівському районі Київської області, надавши при цьому заставу, вартість якої було завищено вдесятеро. Інша фірма – «Найт» – отримала 211 млн грн кредиту під заставу корпоративних прав на різні підприємства, які оцінили в 37 тис. грн, а також землі, вартість якої завищено в 6–7 разів. Ці підприємства поспіхом перерахували кошти кільком іншим компаніям і згорнули свою діяльність. 14 травня цього року Господарський суд Дніпропетровської області ухвалив рішення про остаточну ліквідацію підприємств, а всі боргові претензії до них визнав задоволеними. Окрім цих фірм, МВС має питання й щодо надання банком кредиту ТОВ «Велан Телеком» (132 млн грн під заставу корпоративних прав, оцінених у 35 тис. грн) і ТОВ «Українська група СІТЕЛ» (215 млн грн під заставу корпоративних прав у розмірі 3 млн грн). Обидві компанії взяли кредит на створення мережі бездротового інтернету, не маючи відповідної ліцензії Мінтрансзв'язку. Усі згадані вище організації пов'язують з іменем Ігоря Єремєєва (колишнього нардепа і начальника виборчого штабу Володимира Литвина 2006 року).

На офіційному сайті НБУ зазначено, що найбільшими акціонерами Надра Банку на 1 липня 2008-го були кіпрські компанії Novartik Trading Limited (60,9967%) і Manmade Enterprises Limited (30,7406%). Проте протягом останніх двох років у різних джерелах стверджується, що 31,4% акцій банку належали голові правління банку Ігореві Гіленку, а ще 33,7% і 18,7% (за іншими даними, 19,6%) – членам спостережної ради Сергієві Лагуру і Вадимові Пятову. Крім того, згадуються Тімотеуш Флейшар із 3,3% і шведська інвестиційна компанія East Capital Group, що 2006 року викупила 6,74% акцій.

Такою була розстановка сил до жовтня 2008-го, коли банк почало лихоманити й про бажання придбати 85% його акцій заявила британська Group DF, яку пов'язують зі співвласником RosUkrEnergo Дмитром Фірташем. А частка акцій, що належала Гіленку, несподівано зменшилася до 0,0002%.

ХОРОША МІНА ЗА ПОГАНОЇ ГРИ

Як і у випадку з Промінвестбанком, лихоманка в Надра Банку розпочалася з масованої інформаційної атаки: ЗМІ наполегливо заговорили про можливе банкрутство банку. Це вже типовий рейдерський прийом, коли, спровокувавши ажіотаж поміж населення, намагаються знизити ринкову вартість фінустанови, щоб придбати її якнайдешевше. До кризи Надра Банк входив до Топ-10 найбільших банків країни, налічував близько 700 філіалів і відділень по всій країні, 2,6 млн клієнтів, 9 тис. працівників. У 2007–2008 роках фінустанову оцінювали в $1,5 млрд.

Проте реально в Надра Банку проблеми таки були. З квітня 2008-го на кореспондентському рахунку катастрофічно бракувало грошей, їх ледве вистачало для підтримки ілюзії ліквідності. Паралельно Надра Банк щосили залучав депозити населення під високі відсотки, які були одними з найвищих на ринку, але це не допомагало: з жовтня 2008-го із банку масово тікають клієнти.

Надра Банк отримав перше рефінансування від НБУ 7 жовтня – 1,5 млрд грн – для своєчасного погашення зовнішніх позик. Наступний кредит – 2 млрд грн – надійшов 30 жовтня, ще 3,6 млрд – 14 листопада. Цікаво, що розмір кредиту рефінансування, за чинними нормативами, не може перевищувати 50% регулятивного капіталу банку, тобто Надра Банк міг розраховувати на 1,294 млрд грн держави, натомість отримав 7,1 млрд грн.

2007–2008 роках фінустанову оцінювали в

$1,5 млрд

Офіційно гроші пішли на погашення зовнішніх кредитів (1,94 млрд грн) та боргів перед іншими банками (280 млн грн), повернення коштів підприємствам (2 млрд грн) та депозитів населенню (2,8 млрд грн). Реально ж до введення тимчасової адміністрації звичайним підприємствам і населенню банк повернув щонайбільше 300–400 млн грн. Значну частину наданих державою коштів його посадовці використали для конвертації в іноземну валюту. Купуючи в НБУ валюту за пільговим курсом нібито для погашення зовнішніх

ЗНАЧНУ ЧАСТИНУ НАДАНИХ ДЕРЖАВОЮ КОШТІВ ПОСАДОВЦІ БАНКУ ВИКОРИСТАЛИ ДЛЯ КОНВЕРТАЦІЇ В ІНОЗЕМНУ ВАЛЮТУ

боргів, банк продавав її далі за ринковим. Також роздав нових кредитів іншим фінустановам на 570 млн грн і $25 млн, які потім видавалися заздалегідь визначеним клієнтам. Ще на 2,1 млрд грн прокредитовано юридичні та фізичні особи.

І ось на тлі цих подій з'явилася Group DF Дмитра Фірташа, яку Гіленко характеризував як хорошого інвестора, що допоможе стабілізувати ситуацію. На початку листопада Group DF офіційно підтвердила, що

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

10.02.2009. Group DF заявила, що їй не вдалося завершити процедуру придбання банку, і попросила НБУ ввести у фінустанові зовнішнє управління. Тимчасовим адміністратором банку призначено Валентину Жуковську

11.02.2009. Ігоря Гіленка звільнено з посади голови правління банку

14.05.2009. Лондонський суд розпочав слухання у справі щодо прав власності на банк за поданням компанії «Спідвейр», яка претендує на 51 % акцій

24.07.2009. НБУ вніс подання на рекапіталізацію Надра Банку

12.08.2009. Порушено кримінальну справу проти фірми «К-Л-О» через неповернення Надра Банку кредиту

20.08.2009. Порушено кримінальну справу проти фірми «Найт», що не повернула взятого в Надра Банку кредиту

23.09.2009. Тимчасова адміністрація банку позивається до найбільших позичальників, які не виконують своїх зобов'язань. Борг 70 клієнтів перевищив 4 млрд грн

08.10.2009. Генпрокуратура порушила кримінальну справу проти голови правління Ігоря Гіленка й оголосила його в розшук

08.10.2009. Президент своїм указом заборонив випускати за кордон найбільших боржників Надра Банку

компанія вступила в переговори щодо купівлі контрольного пакета акцій Надра Банку. Очікувалося, що операцію буде завершено протягом кількох тижнів. Водночас є версія, що Фірташ ще до переговорів придбав частину акцій банку.

У середині листопада Group DF звернулася до Нацбанку з проханням про чергове рефінансування як фактичний власник Надра Банку. Перед його остаточним придбанням вона гарантувала погасити зовнішні зобов'язання у розмірі $400 млн і поточні борги перед клієнтами банку ($500 млн). Правління НБУ у відповідь на прохання GroupDF заявило, що або в банк надійдуть кошти, або Нацбанк форсуватиме введення тимчасової адміністрації. У результаті Дмитро Фірташ особисто гарантував керівництву НБУ інвестиції у розмірі $1 млрд.

Ідилію зіпсувала Юлія Тимошенко, звинувативши Фірташа у змові з керівництвом центробанку та валютних спекуляціях, що призвели до обвалу гривні. «На жаль, політичні керівники, зокрема й державні, зберігали RosUkrEnergo за будь-яку ціну. Тому що це спільна політична корупційна годівниця... Зараз спробували цю унікальну структуру перемістити в Надра Банк і намагаються державним коштом знову накачати грішми», – заявила прем'єр-міністр. Такі випади викликали певні підозри в експертів фінансового ринку щодо особистої зацікавленості Тимошенко у Надра Банку.

Коли в січні цього року Нацбанк уже ухвалив надання Надра Банку 3 млрд грн рефінансування, уряд оскаржив це рішення в Окружному суді Києва. Кабмін заблокував видачу рефінансування і ввів першого віцепрем'єра Олександра Турчинова до складу групи, яка вирішує, скільки і якій фінустанові давати гроші. Наступним ударом став зрив зборів акціонерів Надра Банку 24 січня, на яких Дмитро Фірташ мав намір увійти до спостережної ради як потенційний власник 85% його акцій. Також передбачалося змінити реєстратора власників іменних цінних паперів фінустанови. Проте несподівано львівське ЗАТ «Народні реєстри» – чинний реєстратор – не надіслало реєстру. Ця компанія належить до сфери впливу народного депутата від БЮТ Андрія Портнова. Врешті-решт Group DF утрималася від придбання акцій.

10 лютого у банку ввели тимчасову адміністрацію, а вже наступного дня Ігор Гіленко залишив свій кабінет.

ПОІНФОРМОВАНИЙ УТІКАЧ. Ігор Гіленко може чимало розповісти про зниклі гроші Нацбанку

НЕПРОЩЕНІ БОРГИ

На сьогодні найбільша проблема у Надра Банку виникла з погашенням зовнішніх боргів. Повернення своїх грошей очікують 70 іноземних кредиторів із 20 країн. Це близько $900 млн, з яких $175 млн – випуск єврооблігацій із погашенням 2010 року, $470 млн – борг із торгового фінансування. Тому вітчизняним клієнтам доведеться стати в чергу за своїми грішми.

На офіційному сайті Нацбанку з посиланням на тимчасового адміністратора Надра Банку повідомляється про можливість досягнення домовленості з міжнародними кредитними агенціями за умови прийняття рішення щодо капіталізації банку за участю держави та продовження терміну дії мораторію на вимоги інших кредиторів. Натомість Юлія Тимошенко заявила, що зробить усе можливе, попри опір НБУ, для націоналізації Надра Банку до кінця року. Однак якщо це буде зроблено, доведеться суттєво потрусити державний бюджет, щоб задовольнити вимоги всіх кредиторів.

НАВІТЬ ЯКЩО ВСІ ПОЗИЧАЛЬНИКИ НАДРА БАНКУ ПОВЕРНУТЬ ГРОШІ, ЇХ НАВРЯД ЧИ ВИСТАЧИТЬ, ЩОБ РОЗРАХУВАТИСЯ З ПОЛОВИНОЮ БОРГІВ ФІНУСТАНОВИ

За даними НБУ, потреба Надра Банку в додатковому капіталі на липень 2009 року становила 6,382 млрд грн. Зобов'язання фінустанови перед фізичними особами на той момент становили 7,753 млрд грн (без урахування нарахованих відсотків), зокрема внески, що підлягають компенсації через систему гарантування – 6,164 млрд грн.

У пошуках грошей, які мали б урятувати банк, починають активно трусити його боржників. У ролі вибивала спробував себе навіть Віктор Ющенко. Він доручив скласти список найнедобросовісніших позичальників і протягом п'яти днів провести з ними переговори про терміни та способи погашення заборгованості. Ющенко також заборонив випускати їх за межі країни.

Фізичні та юридичні особи на сьогодні винні Надра Банку 8,5 млрд грн. Водночас сама фінустанова заборгувала вкладникам щонайменше 7,75 млрд грн, зовнішнім позичальникам (іноземним банкам) – $900 млн (майже 7,5 млрд грн). До пасивів банку слід додати 7,1 млрд грн державного рефінансування, з яких приблизно 2,7 млрд грн зникли в невідомому напрямку. Тож навіть якщо станеться диво і всі позичальники Надра Банку повернуть гроші, їх навряд чи вистачить, щоб розрахуватися з половиною боргів фінустанови.

Деякі ЗМІ в афері з державними грішми роль «головного злодія» відводять Дмитрові Фірташу. Однак на час появи Фірташа кошти вже вимивалися. Тож навряд чи він дотичний до оборудок з грішми НБУ. Понад те, інвестувавши $1 млрд (нехай вони дещо сумнівного походження) він міг врятувати Надра Банк і забезпечити повернення державних мільярдів, виділених на рефінансування. У цьому контексті спротив уряду приходу платоспроможного інвестора виглядає досить дивно. Водночас, отримавши контрольний пакет акцій Надра Банку, будь-який новий власник провів би аудит, який пролив би світло на всі обставини зникнення коштів, і доклав би максимум зусиль для їх повернення. Тоді спливли б гучні імена учасників оборудки, зокрема й представників владної верхівки. Адже неможливо вивести мільярдні суми поза полем зору силових структур і контролюючих органів, не маючи надійного «даху».

міжнародний фонд відродження
WWW.IRF.KIEV.UA
international renaissance foundation

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД «ВІДРОДЖЕННЯ»
Програма «Соціальний капітал і академічні публікації»

З нагоди виходу 500-ї книги за підтримки Міжнародного фонду «Відродження»

ПРЕДСТАВЛЯЄ

КОНФЕРЕНЦІЮ

«500 книг світової гуманітарної культури за підтримки МФВ»

20 жовтня 2009 року у Конгрегаційній залі Національного університету «Києво-Могилянська академія» *(вул. Сковороди, 2)* відбудеться конференція "500 книг світової гуманітарної культури за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Конференцію присвячено проблемам видавництва та перекладу книг українською мовою, а також розподілу державних коштів на підтримку книговидання в Україні. Захід відбудеться з нагоди видання 500-ї книги за підтримки Програми «Соціальний капітал та академічні публікації» Міжнародного фонду «Відродження» і має на меті привернути увагу держави та громадськості до проблем української книжки. Учасники конференції презентують результати видавничої діяльності МФ «Відродження» та книги, видані за підтримки фонду.

У конференції беруть участь відомі перекладачі, експерти видавничої галузі, науковці, громадські діячі, видавці, освітяни, журналісти.

ДО ВИСТУПІВ ЗАПРОШЕНІ:

– **Андрій Дахній** (кандидат філософських наук, доцент кафедри історії філософії Львівського національного університету імені Івана Франка) «Транслітерація в перекладацькій справі пострадянської України: між русифікацією та хуторянством»;

– **Дмитро Дроздовський** (редактор відділу критики та публіцистики журналу світової літератури «Всесвіт», лауреат перекладацької премії ім. М. Рильського) «Український переклад кінця XX – початку XXI ст.: Ave Europa! чи в'язниця замкненого кола?»;

– **Михайло Мінаков** (доктор філософських наук, доцент кафедри філософії та релігієзнавства НаУКМА) «Діалектика кількості і якості в українських перекладах філософської літератури»;

– **Андрій Портнов** (кандидат історичних наук, редактор журналу «Україна модерна») «Культура книговидань перекладної історичної літератури».

Час проведення: 10:00 – 18:00.

Місце проведення: Конгрегаційна зала Національного університету «Києво-Могилянська академія» *(вул. Сковороди, 2)*.

Для журналістів: акредитація на місці за редакційними посвідченнями.

ВИСТАВКУ – ПЕРФОРМАНС

«500 книг»

20 жовтня 2009 року о 16:30 у Староакадемічному корпусі НаУКМА *(вул. Сковороди, 2, перший поверх)* відбудеться відкриття виставки-перформансу «500 книг».

У чотирьох залах виставки – філософському, історичному, літературному та суспільно-політичному – будуть представлені надбання світової гуманітарної культури, що стали доступнішими українському читачу протягом останніх 10 років. За підтримки програми «Соціальний капітал та академічні публікації» Міжнародного фонду «Відродження» світ побачили понад 500 книг, перекладені та видані в Україні.

Переходячи з однієї зали виставки до іншої, кожен відвідувач стане учасником захоплюючого перформансу, відчує присутність великих мислителів та цивілізацій, зможе зазирнути до «діжки Діогена» та взяти участь у «безумному чаюванні».

Запрошуються всі, кому небайдужа тема світової культури та української книги.

ВИСТАВКА ТРИВАТИМЕ 25 ДНІВ

Час відкриття: 16:30

Місце проведення: Староакадемічний корпус НаУКМА *(вул. Сковороди, 2, перший поверх)*.

Для журналістів: акредитація на місці за редакційними посвідченнями.

ЗА ДОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ЗАХОДИ ЗВЕРТАТИСЯ:

Анастасія Гринько, PR-менеджер Міжнародного фонду «Відродження»
grynko@irf.kiev.ua; 050 387 31 16
Тарас Лютий, менеджер програми «Соціальний капітал та академічні публікації» Міжнародного фонду «Відродження»
lyuty@irf.kiev.ua; 050 359 77 18

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ПЕРЕГОНИ 2010

Коло тих, із кого ми обиратимемо майбутнього чільника держави, в загальних рисах окреслено. Звичайно, воно дещо розшириться, але всі серйозні гравці вже, схоже, висловили готовність поборотися за головний приз виборів-2010. Відомо хто, але поки що не зовсім зрозуміло, що вони нам пропонують. Попри всі публічні заяви майбутніх кандидатів, до них лишається чимало запитань. Якою вони бачать Україну після 2010 року? Які реформи здатні – і чи здатні? – здійснити? Яку команду збираються привести до влади?

Тиждень продовжує серію політичних портретів основних претендентів на президентське крісло. Наш третій персонаж – Володимир Литвин, колишній «сірий кардинал» Леоніда Кучми, який ще 2006 року виявив бажання поміняти «не першу, але й не другу» посаду в державі на однозначно першу **(про Віктора Януковича див. № 36/2009 р., про Сергія Тігіпка – № 40/2009 р.)**. Наступними головними дійовими особами наших публікацій стануть Петро Симоненко, Віктор Ющенко, Арсеній Яценюк, Анатолій Гриценко, Олег Тягнибок, Юлія Тимошенко.

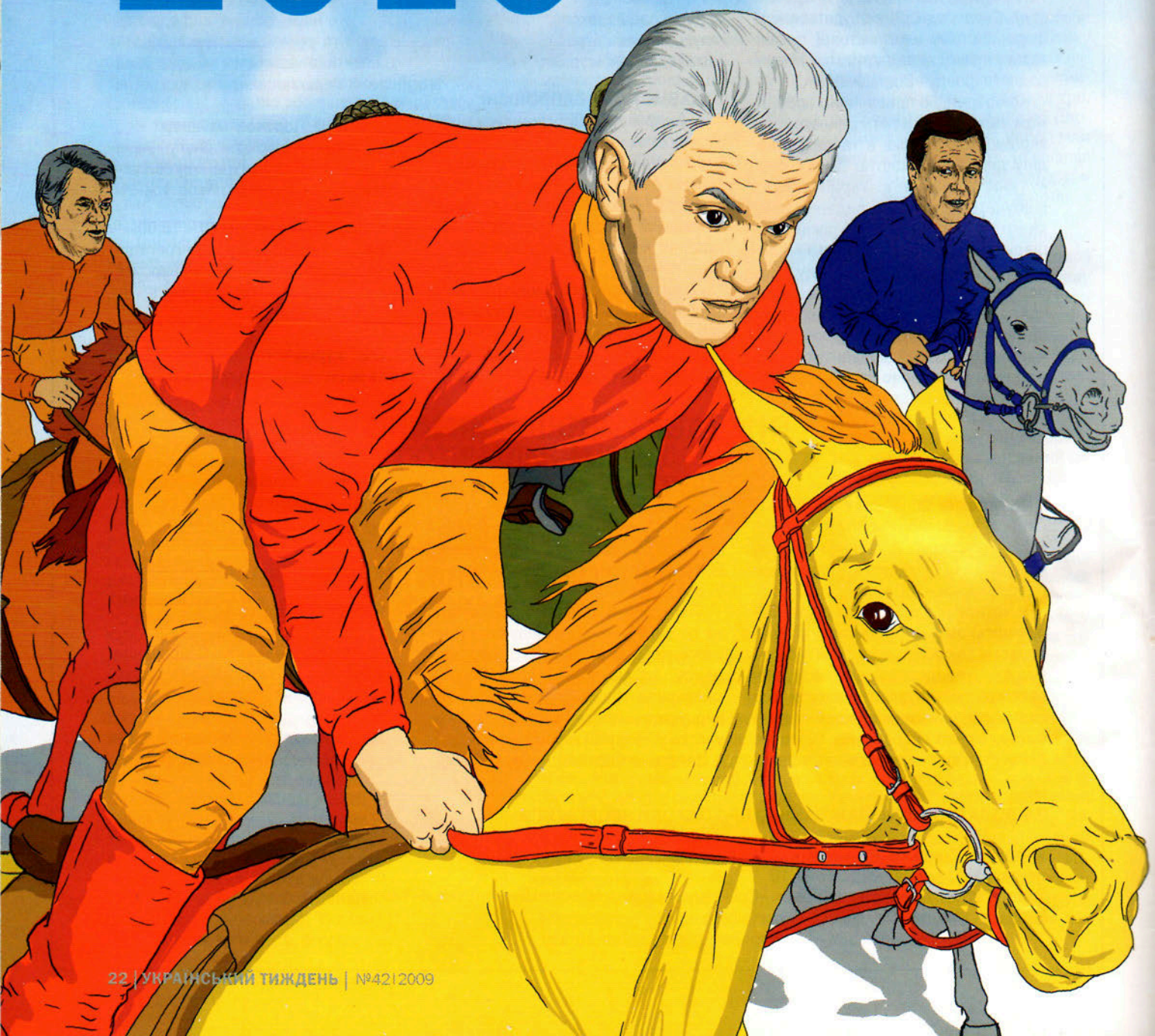

Амуніція і амбіції Литвина

Політичне майбутнє Володимира Литвина залежить від того, чим закінчиться справа Георгія Гонгадзе

Автор:
Сергій Руденко, спеціально для «Українського тижня»

Фото:
Андрій Ломакін

Ілюстрації:
Андрій Єрмоленко

Про бажання балотуватися у президенти Володимир Литвин заявив ще 2006 року, коли його блок зазнав поразки на парламентських виборах. Досвідчений апаратник свято вірить: на тлі перманентних сварок Віктора Ющенка, Юлії Тимошенко і Віктора Януковича країні справді може бути «потрібен Литвин». Зовні простий, близький до народу, неконфліктний, такий собі «миротворець» – улюблена роль Володимира Литвина.

Амбітний Литвин, вочевидь, мріє про президентство, але не обов'язково у найближчій перспективі. Він, як й інші нефаворити перегонів-2010, безумовно, має приземленішу мету – утримати рейтинг своєї політичної сили на рівні парламентської «золотої акції», щоб якнайдовше пролонгувати своє перебування у такому зручному для нього кріслі спікера.

НЕ ПЕРШИЙ, АЛЕ Й НЕ ДРУГИЙ

Володимир Михайлович часто повторює вислів: «Амбіції у більшості випадків беруть гору над амуніцією». Звучить ця фраза тоді, коли він вважає, що хтось із його колег-політиків переоцінює свої можливості. Кому, як не Литвинові, який пройшов довгий шлях бюрократичними щаблями, знати все і про амбіції, і про амуніцію. За його плечима п'ять років роботи в Міністерстві освіти УРСР та ЦК КПУ, вісім років – у президентській адміністрації. Він чи не єдиний із команди зразка 1994-го був із Леонідом Кучмою до 2002 року, пережив з ним злети і падіння. Литвин був поруч із Кучмою під час так званого касетного скандалу, також ставши його фігурантом.

Сольну політичну кар'єру Володимир Литвин розпочав сім років тому. Мало хто тоді очікував, що канцелярист, якого Леонід Кучма призначив лідером провладного виборчого блоку «За єдину Україну!», невдовзі перетвориться на самостійного політика. Мине небагато часу, і після одного з голосувань у Верховній Раді Кучма, коментуючи дії народних депутатів, публічно розповість анекдот про Вольдемара (Литвина), який підносить набої ворогам (тодішньому опозиціонерові номер один Вікторові Ющенку). Навзаєм Володимир Михайлович відповість Кучмі: «Він просто не помітив, що Вовочка давно виріс і є самостійним політиком зі своєю думкою».

Зоряним для Литвина-політика став 2004 рік. Під час Помаранчевої революції тонке відчуття кон'юнктури, політична інтуїція і вміння домовлятися з усіма допомогли йому, на той час голові парламенту, виступити в ролі «миротворця». Завдяки, зокрема, Литвинові було зрештою досягнуто політичного компромісу: 8 грудня 2004 року парламент проголосував за політреформу, що урізала повноваження майбутнього глави держави. За таких умов влада і її ставленик Віктор Янукович погодилися на третій тур виборів, у результаті яких Ющенко став президентом. Достатньо було тодішньому спікерові парламенту перехилити шальку терезів у бік одного з ворогуючих таборів, і новітня історія України була б іншою. Можливо, саме за політичне посередництво Віктор Ющенко вже у статусі президента присвоїв Литвинові звання Героя України. До речі, Володимир Михайлович став першим спікером українського парламенту, який отримав таку високу нагороду.

Однак 2006 року Блок Литвина «МИ» програв парламентські вибори. За оцінками аналітиків, їхня кампанія була дорогою, але невиразною, а тому неефективною. «МИ» практично зійшлися на одному електоральному полі з соціалістами Олександра Мороза, і виборці віддали перевагу останньому.

Отримані на виборах-2006 2,44% стали для Литвина важким ударом. Кажуть, «підтягнути» блок до тривідсоткового бар'єра в обмін на лояльність йому пропонували і Партія регіонів, і «Наша Україна». Але Володимир Михайлович нібито відмовився і був змушений на деякий час відійти від політики, обійнявши посаду віце-президента Академії наук України.

За рік дострокові парламентські вибори-2007 все ж повернули Литвина і його політичну силу у велику політику. Цього разу вони з Морозом помінялися місцями: вже соціалісти, лідер яких заплямував себе зрадою помаранчевих і союзництвом (заради все того ж крісла голови ВР!) із Партією регіонів, лишилися за бортом Ради. А ще через два роки, коли голоси його фракції стали вирішальними під час формування нової парламентської більшості, Литвин повернув собі й спікерське крісло. Як сказав колись один із попередників Володимира Михайловича на цій посаді комуніст Олександр Ткаченко, голова Верховної Ради – це не перша, але й не друга посада в українській політиці. Литвин, який ›

ГЕРОЙ, ПРОФЕСОР І ПРОСТО ІСТОРИК

Володимир Литвин за свою кар'єру встиг обзавестися великою колекцією звань і регалій:

Герой України (з врученням ордена Держави)
Голова Народної партії
Доктор історичних наук, професор
Член РНБОУ
Віце-президент НАНУ
Заслужений діяч науки і техніки України
Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (за серію монографій «Українська фалеристика і боністика»)
Член Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки
Член президії Вищої атестаційної комісії України
Член спеціалізованих учених рад Інституту історії України НАНУ та історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Почесний доктор Дніпропетровського національного університету, Тернопільського державного медичного університету
Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Великою золотою медаллю Університету імені Коменського (Словаччина)

знає ціну посаді спікера, вочевидь, міг би підписатися під цією фразою.

ВТРАЧЕНИЙ ДЛЯ НАУКИ

Володимир Литвин, за його словами, все життя мріяв займатися історичною наукою, але робити це йому заважала влада. У ній він ставав творцем тієї самої історії, яку так хотів вивчати.

Хоча головним своїм заняттям Володимир Михайлович і далі називає все ж таки науку. В його активі понад 300 наукових робіт. Зокрема, дисертації: кандидатська – «Діяльність Комуністичної партії з удосконалення підготовки викладачів суспільних наук», докторська – «Політична арена України: дійові особи і виконавці (Суспільно-політичний розвиток України у другій половині 90-х років)».

У січні 2002 року Володимира Литвина звинуватили у плагіаті. Приводом стала його робота «Громадянське суспільство: міфи і реальність». Як виявилося, науковець Литвин запозичив деякі тези в американця Томаса Каротерса. Як пізніше стверджував сам Володимир Михайлович, він справді прореферував роботу свого заокеанського колеги.

Після цього ганебного випадку Литвин не відклав у бік свою наукову мантію. Навпаки, став дійсним членом Національної академії наук України, отримав диплом почесного доктора Дніпропетровського національного університету. 2006 року став віце-президентом НАНУ, а 2008-го – в. о. ректора Київського національного університету, щоправда, ненадовго.

Володимир Литвин уже давно мріє написати «Історію влади». За його словами, вже зібрано кілька томів матеріалу. Втім, про місце і роль Володимира Михайловича в українській історії напише, вочевидь, інше покоління вчених. І станеться це тоді, коли Литвин позбудеться усіх своїх наукових регалій і перестане впливати на наукову спільноту.

СВІЙ СЕРЕД СВОЇХ, ЧУЖИЙ СЕРЕД ЧУЖИХ

Розповіді Володимира Михайловича про його стареньких батьків, які сидять на призьбі й, одягнувши одні на двох окуляри, намагаються з газет зрозуміти, що відбувається в державі, роблять його ближчим до багатьох пересічних українців. Вони зворушливі й позбавлені політичного чванства.

Однак в умовах парламентсько-президентської форми правління саме голова Верховної Ради відіграє одну з ключових ролей у державі. І хоч би скільки спікер парламенту дорікав президентові та прем'єрові за негаразди, все одно виходить, що він таким чином кидає камінь і у власний город.

Щоб захищати свої політичні погляди і виконувати передвиборчі обіцянки, Володимирові Литвину не обов'язково бути президентом. Він цілком вдовольнився б повноваженнями спікера парламенту, але за умови, що саме спікер керуватиме Верховною Радою, а не лідери кількох фракцій, що за нинішніх політичних розкладів практично неможливо.

ГІЛЬЙОТИНА ДЛЯ ГОЛОВИ ВР

Найуразливіше місце Литвина-політика – справа Георгія Гонгадзе. Останні вісім років він є одним із фігурантів касетного скандалу, який поклав початок історії зі зникненням журналіста. На

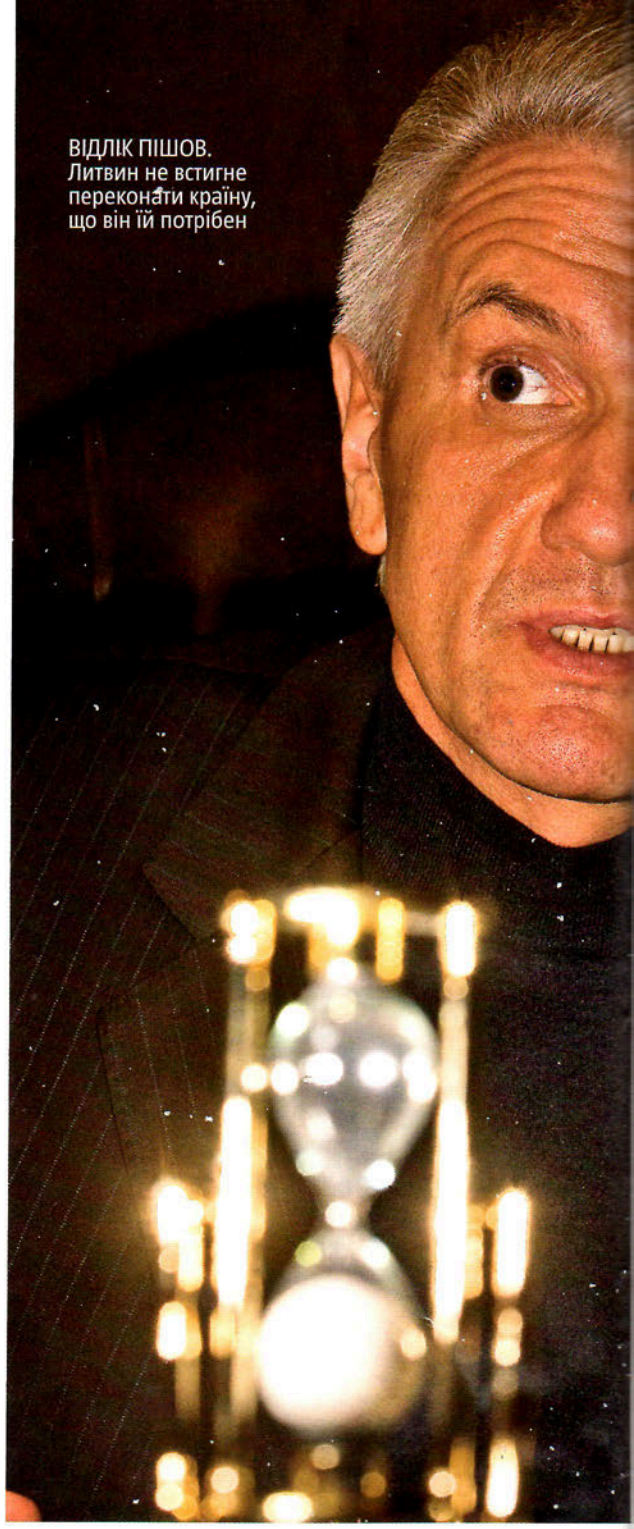

ВІДЛІК ПІШОВ. Литвин не встигне переконати країну, що він їй потрібен

ЗЛЕТИ І ПАДІННЯ

Народився 28 червня 1956 р у селі Слобода-Романівська на Житомирщині

Закінчив історичний факультет КНУ імені Тараса Шевченка, аспірантуру, там же викладав

06.1986–01.1989 – начальник управління Міністерства вищої та середньої фахової освіти УРСР

01.1989–09.1991 Лектор, консультант, помічник секретаря ЦК КПУ

09.1991–10.1992 Доцент історичного факультету

10.1992–08.1994 Докторант КНУ імені Тараса Шевченка

08.1994–11.1995 Помічник президента України

11.1995–09.1996 Заступник голови Адміністрації президента України

09.1996–11.1999 Перший помічник президента України – керівник групи помічників і референтів президента України

22.11.1999–06.2002 Голова Адміністрації президента України

записах колишнього майора державної охорони Миколи Мельниченка голос, схожий на голос Володимира Литвина, який тоді очолював президентську канцелярію, пропонує вивезти Георгія Гонгадзе до Чечні. У політичних кулуарах ходять чутки про особисті мотиви нелюбові тодішнього голови президентської адміністрації до журналіста.

За час, що минув з 2001 року, Володимирові Литвину не раз доводилося спростовувати свою причетність до зникнення Гонгадзе. У вересні 2002-го Микола Мельниченко звернувся до тодішнього генерального прокурора Святослава Піскуна із заявою, в якій просив порушити кримінальну справу проти Леоніда Кучми, Володимира Литвина та Юрія Кравченка. Прохання Мельниченка Генпрокуратура відхилила.

Кілька років тому Володимир Михайлович щиро зізнався: історією з Гонгадзе його «підвісили». Хто і навіщо, Литвин не уточнив. Хоча спікер парламенту, здається, дещо недооцінив ситуацію. Насправді його не «підвісили» – його голова давно вже лежить під гільйотиною, яка опуститься саме тоді, коли це буде вигідно організаторам політичного шоу. У ситуації, коли у слідчому ізоляторі перебуває один із підозрюваних у вбивстві Гонгадзе – колишній генерал МВС Олексій Пукач, зробити це буде нескладно. Тим більше за умови, коли частина фігурантів цієї непростої справи вже пішла з життя.

Хай там як, а політичне майбутнє Володимира Литвина залежить не від його конкурентів та нього самого і навіть не від його виборців, а від того, яким буде фінал (якщо, звісно, він буде) у справі Георгія Гонгадзе.

ДОСЛІВНО

«Реально оцінюючи свої можливості, я не тішу себе надіями, що мене поховають із почестями, з артилерійським салютом. Я казав і кажу: незамінними людьми наповнені цвинтарі!»

«Є чітке правило: якщо не знаєш виходу із ситуації, будь-якої, тоді маєш завжди виходити через вхід».

«Сьогодні всі діляться: одні за одних, другі – за інших, а треті, щоб не програти, думають, до кого прихилитися, і нюхають посилено оці політичні аромати з усіх боків».

Відповідаючи на запитання щодо можливості добровільних відставок депутатів:
«Депутат – це не посада, це навіть не покликання. Це стан душі. Найближчим часом такого не передбачається».

З приводу заяв деяких депутатів про вихід із коаліції:
«Розуму багато не треба продемонструвати істерику, сказати, що я кудись виходжу. А що далі? Немає потреби виходити з того, чого немає».

«Сьогодні уряду можна сказати тільки одне: ви дуже сильно працюєте, розслабтеся».

Про блокування парламентської трибуни:
«Триває реалізація сценарію. Понад те, втомлені люди відступили від тих установок, які їм були нав'язані. Їм дали по голові, я образно кажу, наказали стати в стійло, і ви бачили, як усі дружно побігли, щоб продовжити цей незрозумілий процес...»

Заявив, що спокійно реагуватиме на нечесні методи боротьби під час президентської кампанії-2009:
«Серце моє і так у шрамах. Коли робитимуть розтин, побачать це. Я сам собі суддя. Я всі сценарії знаю, світ не без добрих людей. Значить, є чого боятися мене. І правильно роблять, що бояться».

Відповідаючи на запитання, чи виключає він у ході передвиборної кампанії-2010 повторення подій 2004 року:
«Я відчуваю, як у повітрі літає загрозлива атмосфера, нагнітання пристрастей. Усі втрачають будь-яку межу пристойності у взаємних звинуваченнях».

Відповідаючи на запитання, з якими політичними силами блокуватиметься його партія:
«Я готовий блокуватися хоч із чортом, якщо від цього отримає користь уся країна»

3 04.2002 р
Народний депутат України 4-го скликання від блоку «За єдину Україну!», № 1 у списку

05.2002–04.2006 р.
Спікер Верховної Ради України

3 06.2004 р.
Голова Народної аграрної партії України (з 02.2005 – Народної партії)

На виборах-2006 «Народний блок Литвина «МИ» отримав непрохідні 2,44% голосів. Лідер блоку пообіцяв повернутися у велику політику й обов'язково брати участь у наступних президентських виборах

На дострокових парламентських виборах-2007 Блок Литвина подолав тривідсотковий прохідний бар'єр і отримав 20 депутатських мандатів
1,6%*

12.2008 р.
Після тривалої політичної кризи, у результаті якої парламент знову опинився на межі розпуску, Блок Литвина приєднався до коаліції НУ–НС – БЮТ, а Литвина знову обрано головою ВР
3,5%

Весна 2009-го
Де-факто розпочав президентську кампанію
2,9%

*Рейтинг як потенційного кандидата у президенти. За даними опитувань Київського міжнародного інституту соціології.

Орбіти Литвина

Хто і як допомагає Володимирові Литвину в боротьбі за головний приз президентських перегонів

«Українське радіо»

Телеканал «Рада»

УТ-1

Ігор Єремеєв
Співвласник групи компаній «Континіум». Контролює одну з найбільших мереж АЗС в Україні WOG, телекомунікаційну компанію ІТС (бренд «CDMA-Україна»), понад десяток молокозаводів, роздрібну торговельну мережу, кілька ЗМІ тощо. Співвласник Херсонського нафтопереробного заводу. Заступник голови Народної партії України

Газета «Голос України»

Олена Литвин
донька, співвласниця будинку розкоші «Вілла Гросс»

Члени Народної партії–представники середнього бізнесу,
які фінансово підтримують партію

Ольга Чорна
прес-секретар Володимира Литвина, куратор медійної частини кампанії

Віктор Пилипишин
голова столичної Шевченківської райдержадміністрації

Валерій Баранов
народний депутат, колишній мер Бердянська і віце-президент асоціації мерів міст України

Сергій Гриневецький
народний депутат, колишній губернатор Одеської області, кандидат у прем'єри за президента Литвина

Олег Зарубінський
заступник голови депутатської фракції «Блок Литвина», головний спікер фракції

ПИШНОТИ ТА ЗЛИДНІ

Петро Литвин
рідний брат, командувач Південного оперативного командування Сухопутних військ

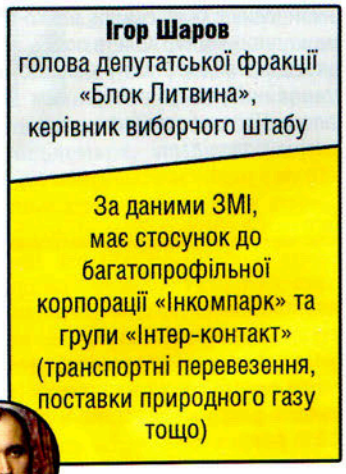

Ігор Шаров
голова депутатської фракції «Блок Литвина», керівник виборчого штабу

За даними ЗМІ, має стосунок до багатопрофільної корпорації «Інкомпарк» та групи «Інтер-контакт» (транспортні перевезення, поставки природного газу тощо)

Микола Деркач
голова Бюджетного комітету ВР

Микола Литвин
рідний брат, керівник Державної прикордонної служби України

БІЗНЕС-ПІДТРИМКА

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПІДТРИМКА

СІМЕЙНА ПІДТРИМКА

МЕДІА-ПІДТРИМКА

Декларацію про доходи Володимир Литвин уперше оприлюднив навесні цього року. Принаймні знайти у відкритих джерелах таку інформацію за інші роки не вдалося. Коли Литвина запитують про його статки, зазвичай він віджартовується, мовляв, їх оцінити не можна, оскільки вони безцінні, бо «це мізки». Напередодні парламентських виборів 2006 року Литвин обіцяв опублікувати декларацію, яку подав до ЦВК як кандидат у депутати, проте слова не дотримав.

Утім, в інтернеті є інформація про те, що 2006-го дохід Литвина становив 541 тис. 504 грн. У 2007 році законодавство вже звільнило охочих посісти крісла в парламенті від обов'язку подавати декларацію разом з іншими документами під час реєстрації кандидатами.

Декларація Володимира Литвина про доходи за 2008 рік свідчить про те, що зарплата на той час простого депутата становила близько 243 тис. грн. Майже вдвічі більше він отримав від наукової, викладацької та творчої діяльності – 414 тис. грн.

Отже, наявних власних коштів на сплату необхідної кандидатові в президенти застави у розмірі 2,5 млн грн Литвинові не вистачить. На початку вересня він не виключав, що спеціально для участі у виборах братиме кредит у банку. Володимир Михайлович, вочевидь, лукавить, адже, на думку аналітиків, виборча кампанія-2010 коштуватиме йому щонайменше $15 млн – цієї суми не перекриває вартість рухомого і нерухомого майна, яким володіє родина Володимира Михайловича (знову ж таки якщо вірити декларації). Натомість Литвин може розраховувати на допомогу керівника виборчого штабу Ігоря Шарова, заступника голови Народної партії Ігоря Єремєєва, а також партійців – представників середнього бізнесу.

Голова Верховної Ради офіційно визнав наявність у його власності квартири площею 260 м² і гаража, а також невеличкої земельної ділянки у півгектара. Заможнішими в цьому плані є члени його родини, які володіють житловим та дачним будинком і мають земельний пай загальною площею 9,5 га. Крім того, ЗМІ приписують Литвинові володіння будинком у Кончі-Заспі, який він отримав як колишній спікер від держави у пожиттєве користування.

У декларації зазначено, що в розпорядженні родини є два автомобілі, один із яких належить особисто Литвинові. З цього приводу пригадується публікація у травні цього року в газеті «Дело», у якій стверджувалося про підписання Володимиром Литвином наприкінці своєї першої спікерської каденції таємного розпорядження, відповідно до якого колишні керівники парламенту пожиттєво забезпечуються службовим автомобілем і кабінетом у будівлі під куполом.

ДОХОДИ, ОТРИМАНІ (НАРАХОВАНІ) З ДЖЕРЕЛ В УКРАЇНІ ТА ЗА ЇЇ МЕЖАМИ ЗА 2008 РІК

Доходи	Литвина	Членів сім'ї
Загальна сума сукупного доходу, грн	657 337,68	31 273,34
Заробітна плата, грн	242 880,00	
Доходи від наукової, викладацької, творчої діяльності, грн	414 457,68	

ВІДОМОСТІ ПРО ВКЛАДИ У БАНКАХ ТА ІНШИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВАХ

Вклади	Литвина	Членів сім'ї
Сума грошових коштів, грн	213 129,13	321 800,2
Сума грошових коштів, €	53 305,95	
Сума грошових коштів, $	73 559,39	

ВІДОМОСТІ ПРО НЕРУХОМЕ МАЙНО ТА ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У ПРИВАТНІЙ ВЛАСНОСТІ

Об'єкти	Литвина	Членів сім'ї
Земельні ділянки, га	0,4698	9,56
Квартира, м²	259,8	
Житловий будинок, м²		339,3
Садовий (дачний) будинок, м²		277,2
Гараж, м²	18	
Автомобілі легкові	Toyota Land Cruiser	Chrysler Pt. Cruiser

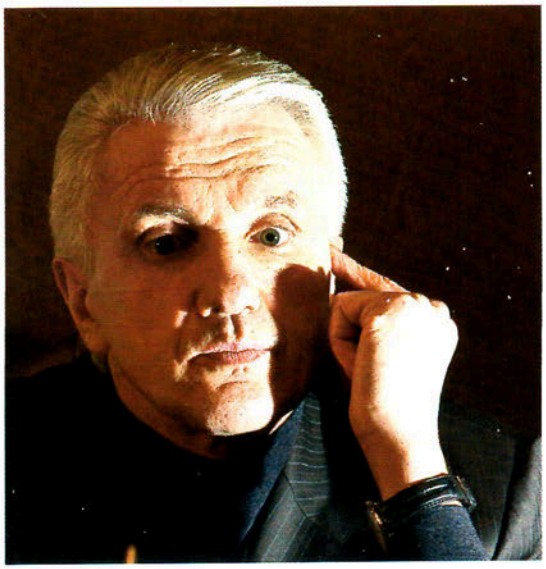

ІНТЕРАКТИВ

Таємничий зв'язок

Якщо осилити до кінця хоча б одну з хвалебних статей про Володимира Литвина в регіональній пресі, можна дізнатися, що «народний президент збирає народну команду». Ця «команда однодумців» має забезпечити перемогу Володимира Литвина на виборах президента, а потім замінити всю владну вертикаль, ставши депутатами місцевих рад від Блоку Литвина. Щоб записатися в однодумці, треба зателефонувати на гарячу лінію, де всім охочим нібито радять заповнити анкету на спеціальному сайті. Однак, на відміну від гарячих ліній Януковича і Тігіпка, телефон гарячої лінії, вочевидь, є секретним, адже знайти його на білбордах, в інтернеті чи деінде не вдалося.

Тиждень зацікавився, наскільки популярним є такий прихований зв'язок із потенційними соратниками. Пішли іншим шляхом: зв'язалися по телефону з прес-секретарем Володимира Михайловича, повідомили, що хочемо зробити репортаж про збір «команди однодумців». Колега пообіцяла передати наші контакти людям, відповідальним за роботу лінії. Щоправда, попередивши, що вони зараз дуже зайняті, тому з репортажем може нічого не вийти. Так, зрештою, і сталося. Ніхто не зателефонував, сама прес-секретар на наші дзвінки більше не відповідала.

«Конспірація перш за все», – згадалася фраза з радянського фольклору...

ЯКОЮ МОГЛА БИ БУТИ УКРАЇНА ЗА ПРЕЗИДЕНТА ЛИТВИНА*

657 337 грн. 68 коп. доходу задекларував Володимир Литвин за 2008 рік

ПОЛІТИКА

• Зміна виборчої системи: введення відкритих списків на виборах до Верховної Ради і скасування прохідного бар'єра; обрання за мажоритарною системою до місцевих рад.

• Відхід від формування уряду за квотним принципом.

• Відмова від переписування Конституції – потрібно виконувати чинну.

• Не виключені одночасні місцеві та дострокові парламентські вибори в березні 2010 року.

ЕКОНОМІКА

• Призупинення на час кризи приватизаційних процесів.

• Повернення всіх обленерго у державну власність.

• Відродження в кожному населеному пункті хоча б одного бюджетоутворюючого підприємства.

• Передача української газотранспортної системи в управління міжнародному консорціуму.

• Інвентаризація землі та впорядкування земельних відносин; землі сільськогосподарського призначення не мають бути об'єктом продажу.

• Підтримка аграрного сектору: встановлення реальної ціни на с/г продукцію; ліквідація на цьому ринку приватних монополій; відродження великотоварного виробництва й обмеження імпорту; держава має стати одним із найбільших зернотрейдерів; фінансування соціальної сфери села у розмірі 1% ВВП; сприятлива податкова політика; заохочення повернення українців у села.

ГУМАНІТАРНА ГАЛУЗЬ

• Надання працівникам освіти, культури та охорони здоров'я статусу державного службовця.

• **Підвищення престижу державної мови, введення обов'язкового іспиту з української мови для високопосадовців. Російська має залишатися мовою міжнаціонального спілкування.**

• Дотримання принципів здорового консерватизму у галузі освіти, припинення експериментів, **скасування незалежного зовнішнього оцінювання** як такого, що нівелює розвиток логічного мислення дитини і не заохочує поповнювати знання.

• **Припинення «смакування» трагічних моментів історії та нав'язування сумнівних героїв.**

• Єдина помісна церква, що консолідує суспільство. Проте її створення має відбуватися без адміністративного та політичного втручання.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

• Взаємовигідні відносини із Заходом та Сходом.

• **Відновлення переговорів із Росією, Білоруссю та Казахстаном щодо створення Єдиного економічного простору.** Саме за рахунок цих країн Україна зможе значно розширити ринок збуту своїх товарів.

• **Зняття з порядку денного питання вступу до НАТО як неактуального.** Зосередження на розвитку двосторонньої дипломатії.

• Не виключена **пролонгація термінів перебування Чорноморського флоту в Севастополі після 2017 року.**

ВЕРДИКТ *ТИЖНЯ*

Кандидат має потенціал насамперед за рахунок популістських гасел, орієнтованих на простий люд. Відтак відсоток підтримки (зараз близько 3%) може зрости. Ставка на сільський електорат, яким опікуються «народники», загалом себе виправдовує – він не розпещений увагою політиків, не схильний різко змінювати вподобання і цінує живе спілкування, а сам Литвин навчився бути йому близьким та зрозумілим. Але це не означає, що країні потрібен саме Литвин, – його електоральні резерви насправді обмежені двома, щонайбільше трьома відсотками. Як свідчать останні соціологічні опитування, більшість українців уже не ведуться на голі обіцянки політиків. Зрештою, кандидат не пропонує основного, що потребує сьогодні електорат: встановлення законності. У будь-якому разі участь Литвина в президентській кампанії поліпшить результат його політичної сили на майбутніх місцевих і можливих дострокових парламентських виборах. Прогноз: 3–4% голосів виборців. 5–6-те місце у перегонах.

*** Припущення зроблені на підставі публічних висловлювань Володимира Литвина, а також програмних засад Народної партії.**

Країна потрібна Литвину

Нинішній спікер має шанс стати президентом лише у разі обрання глави держави у Верховній Раді

Невдовзі після першого обрання Володимира Литвина головою Верховної Ради Леонід Кучма публічно описав роботу екс-шефа Адміністрації президента широковідомим анекдотом про Вовочку-Вольдемара, який на війні підносив набої «не тим». Це сталося після спроби Володимира Михайловича налагодити співпрацю з головним опозиціонером Віктором Ющенком. До речі, тоді гарантом альянсу спікера з керівником фракції «Наша Україна» став давній приятель Литвина, новоспечений міністр закордонних справ Петро Порошенко.

Феноменальна здатність Литвина домовлятися з політсилами, які ворогують між собою, викликає в одних заздрощі, в інших – роздратування. Коли мова зайшла про об'єднання в одну коаліцію антагоністів з БЮТ і НУ – НС, Литвин, напевне, виявився єдиним політиком в Україні, який зміг знайти золотий ключик до серця Юлії Тимошенко.

Це робить Володимира Михайловича ідеальним спікером, коли треба домовлятися з 450 найбагатшими і найвпливовішими українцями. Проте коли йдеться про всенародні вибори, миротворча постать Литвина виявляється незапитаною. Його найближчі соратники стверджують, що після нервової поразки на виборах до Верховної Ради 2006 року він пережив важкий стрес. Дострокова кампанія-2007 явила іншого, набагато агресивнішого Литвина. Зрештою, щоб хоч якось втрутитися у змагання Януковича і Тимошенко на найближчих виборах, та ще й виділитися з-поміж Тігіпка, Ющенка та Симоненка, у нього немає іншого вибору, окрім як вести атакувальну кампанію.

Ключовою фігурою штабу Литвина і керівником кампанії є нардеп Ігор Шаров. Він, як і його шеф, має розгалужену мережу контактів в усіх політсилах, надто у БЮТ, ПР і НУ – НС. Шаров очолюватиме весь регіональний напрям кампанії. Головний акцент кампанії спікера будуватиметься на «польовій» агітації. Як зізнався Шаров, «не буде у нас ні співаків, ні циркачів, ні акторів – акцент на безпосередніх зустрічах спікера з виборцями». Це свідчить не так про особливу стратегію штабу, як про елементарний брак коштів.

Литвин як колишній консультант секретаря ЦК КПУ небезпідставно вважає «сам себе політтехнологом», він, як ніхто інший, розуміє їхню важливість для кампанії. Найближчим радником з питань стратегії кампанії і керівником політтехнологічного напряму є нардеп Олег Зарубінський. «У нас в партії технологи – я і Олег Зарубінський», – відверто розкриває внутрішню кухню сам Литвин.

Станом на жовтень жодних зовнішніх політконсультантів у штабі спікера не було і, найімовірніше, не буде. Курирувати медійний напрям кампанії доручено прес-секретарю спікера Ользі Чорній.

Що стосується спонсорів Володимира Литвина, то з ними наразі й справді цілковита невизначеність. «Гаманець» кампанії 2007 року депутат-регіонал Василь Хмельницький поки що не поспішає зі своїми пропозиціями, зрештою, як і інший колишній спонсор Віктор Пінчук. Тому можна припустити, що загалом виборчі витрати Литвина будуть доволі помірними і не перевищать $15 млн. Утім, у питаннях адмінресурсу ситуація не така сумна. До послуг спікера двоє братів: Микола (голова Держприкордонслужби) і Петро (начальник Північного оперативного командування Сухопутних військ). Володимир Литвин також може розраховувати на своїх людей у Держкомземі, Держкомресурсі, Укрзалізниці, Укртрансгазі та Антимонопольному комітеті України, які є джерелом електорального ресурсу. Для заощадження коштів важливим є і факт спікерства, що надає Володимиру Михайловичу безплатну трибуну у ЗМІ (лише на «5 каналі» Петра Порошенка Литвин цього року мав дев'ять прямих ефірів!).

ВОЛОДИМИР ЛИТВИН – ІДЕАЛЬНИЙ СПІКЕР, КОЛИ ТРЕБА ДОМОВЛЯТИСЯ З 450 НАЙБАГАТШИМИ УКРАЇНЦЯМИ

Виборча програма кандидата складатиметься з низки гуманітарних гасел. Литвин має найбільшу підтримку в центрі країни, тому виступає проти надання російській статусу другої державної, а як голова ВР – проти двопалатного парламенту, федералізації і за збереження пропорційної виборчої системи. Втім, кампанія не обходиться і без певних «родзинок», до яких належить, зокрема, екзотична ідея про надання місця у списках Блоку Литвина на місцевих виборах тим добровільним помічникам, які продемонструють хороший результат на своїх виборчих округах, – ідеться про фактично безплатну роботу в штабах «на перспективу».

Автор:
Тарас Березовець, політтехнолог

Інтереси Арсенія

Арсеній Яценюк компілює свої статті з імперської сверблячки та радянських міфів про головне

Сергій Рачинський, журналіст

Можливо, кольорові обличчя Арсенія посядуть своє місце в майбутній галереї нетрадиційної політичної реклами – про них уже багато сказано. Проте виборці цікавляться не стільки бойовим малюнком кандидата, як його варіантом стратегічного розвитку країни. Дізнатися про погляди та пріоритети молодого політика можна з численних статей та інтерв'ю, підготовлених його штабом. Одна з таких статей, написана чомусь російською мовою, називається «Український інтерес», вперше претендує на програмну і пропонує «визначити реальні цілі й завдання, на вирішення яких мають бути спрямовані дії держави».

Автор одразу попереджає про те, чого в цьому тексті немає. Поміж того, що, на думку політика, не є українським інтересом, опинилися такі теми, як «криза, НАТО або Росія, Чорноморський флот, російська мова та багато іншого». Ось так, одним помахом, із числа тих, хто міг би скласти аудиторію цього звернення кандидата до народу, виключені всі, хто переймається, наприклад, кризою, виведенням ЧФ Росії з Криму в 2017 році, суперечками про державну мову та «багато чим іншим».

ХТО ТАКІ «ВОНИ» Й «ВОНА», КОТРІ ПРОТИСТОЯТЬ ОДНЕ ОДНОМУ, ЗДОГАДАТИСЯ ЩЕ МОЖНА, А ОСЬ ІЗ ЦИМ «МИ» В АРСЕНІЯ НІЧОГО НЕ ЗРОЗУМІЛО

Тим, хто залишився, Арсеній повідомляє, що він знає, чим зайняти нас у найближчі 10 років. Якщо ми докладатимемо зусиль. Загалом займенники – це коник політичного сезону осінь – зима 2009-го в Україні. Хіти минулих сезонів – вигуки (так!) і прикметники (послідовний) поступилися займенникам. І коли хто такі «вони» й «вона», котрі протистоять одне одному, здогадатися ще можна, то ось із цим «ми» в Арсенія нічого не зрозуміло.

Автор не уточнює, хто саме ці «ми», котрі поділили, за його словами, створене в радянські часи, – заводи, фабрики, підприємства, а також «проїли те, що нам залишили попередні покоління». Є, однак, і позитив. Це «вони» «добудували «радянські» Рівненську та Хмельницьку АЕС, проклали автобан Київ – Одеса». Читаючи ці рядки, не можу звільнитися від відчуття, що ділили й проїдали одні, а будували інші. Продають же – треті.

«Далі – сільське господарство». Так ось, кепські справи в сільському господарстві. Ціни зростають, селяни скаржаться. «Але найбільш болюче місце у нас все ж не тут», – заспокоює Арсеній. «Освіта й медицина – ось дві сфери відповідальності держави, що безпосередньо визначають рівень життя людей у країні», – стверджує автор. Учитиме й лікуватиме, ось що робитиме держава. А на перервах і між перев'язками захищатиме від зовнішніх ворогів. Для цього й військо, про яке автор пише так: «Хіба напівголодна армія потрібна комусь у НАТО?» Нагадаю, за словами самого Яценюка, НАТО, ЄС, Чорноморський флот, російський газ та інші елементи стандартного набору – не більше ніж ідеологічні міфи, помилкова мета.

«Індустріалізація країни, розвиток її базових галузей у промисловості та сільському господарстві – це турбота держави. Адже жодна приватна компанія самостійно не осилить масштабного будівництва промислових підприємств, створення великих інфраструктурних проектів», – усе це я вже десь читав. Чи то в рефераті з наукового комунізму в 1980-му, чи ще раніше, в підручнику з історії КПРС. А це на початку 1990-х часто миготіло в пресі: «Ми теж маємо піти цим шляхом: на рівні держави підтримати своє село й зробити українську сільгосппродукцію конкурентоспроможною щонайменше на внутрішньому ринку».

Читаючи далі, щоб таки дізнатися про український інтерес, я ловив себе на думці, що останні абзаци ніби зібрані з різних текстів на різні теми. Київська Русь, Російська імперія, православ'я, ЄС у 1951 році, меншовартість, Кирило-Мефодіївське братство, Шевченко, договір про створення Європейського об'єднання вугілля і сталі, ВПК, космічна галузь і авіація, Києво-Могилянська академія, – про все це йдеться буквально в лічених фінальних абзацах тексту, який у цьому місці за історичною насиченістю та часовим обсягом на одиницю площі міг би конкурувати з некрологом якогось академіка початку минулого сторіччя.

«Ідея східноєвропейського об'єднання не нова», – підсумовує свій серфінг у часі й просторі Арсеній. Проте вважає, що «сьогодні проект нової Київської Русі – це шанс для всіх». «І в цьому теж полягає наш український інтерес», – робить висновок він. Ось саме «і в цьому теж» якось бентежить. Але в одному таки справді має рацію Арсеній: «У сучасному світі ніщо не цінується так, як свіжі й оригінальні ідеї».

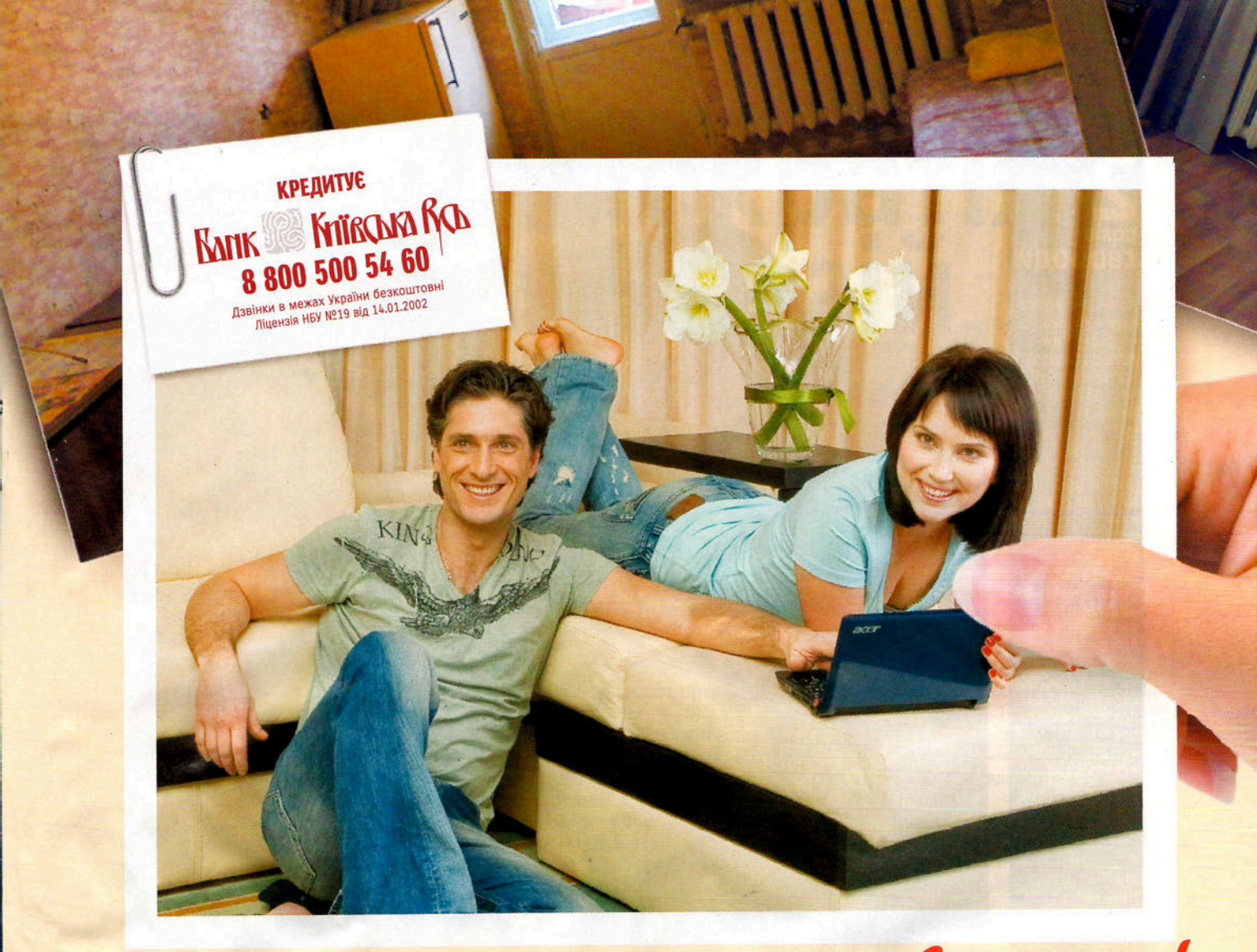

Живіть по-новому!

ОЛЬЖИН ГРАД
ЖИТЛОВИЙ КОМПЛЕКС

Новий житловий комплекс

м. Вишгород, проспект Шевченка, 2

Центр продажу: Київ, Солом'янська площа, 2, тел. (044) 227-77-60, 495-54-51, www.olgrad.kiev.ua

Плановий термін закінчення будівництва — листопад 2009 року

Забудовник - ЗАТ "Дніпрожилбуд". Дозвіл на будівельні роботи № 74/07 від 24.04.2007. Продаж здійснює ТОВ "Енерголізінг"

спецпроект

20 років свободи

У межах спецпроекту «20 років свободи» **Тиждень** розповідає про два десятиліття постсоціалістичної трансформації у країнах Центральної та Східної Європи: Польщі **(див. №39/2009 р.)**, Чехії, Словаччині, Румунії, Болгарії, Литві, Латвії, Естонії, державах, що постали на руїнах Югославії. Ми хочемо знайти відповідь, чому, на відміну від України, майже всі ці держави змогли подолати травматичний тоталітарний досвід. Чому їм вдалося ввійти до ЄС, а нам ні? У цьому числі **Тижня** ми аналізуємо досвід Угорщини, яка 1989 року мала кращі стартові умови, ніж інші країни регіону, проте через брак реформ найбільше потерпає від економічної кризи.

ЯК ЗМІНЮВАЛАСЬ УГОРЩИНА

23 жовтня 1956 року
Демонстрація будапештських студентів, з якої в Угорщині розпочалася народна антикомуністична й антирадянська революція

Вересень 1987 року
180 опозиціонерів взяли участь у знаковій зустрічі в Лакітелеке, селищі на півдні Угорщини, де вперше оприлюднив свою програму опозиційний комуністичному режиму Угорський демократичний форум (УДФ)

22 травня 1988 року
З посади генсека Угорської соціалістичної робітничої партії (УСРП) усунуто Яноша Кадара, новим лідером комуністів став Карой Грос

Листопад 1988 року
В країни новий прем'єр-міністр Міклош Немет, який представляє молоде, готове до реформ покоління політиків-комуністів

Лютий 1989 року
ЦК УСРП офіційно визнав фактичне існування багатопартійної системи. Створюються нові партії

13 червня – 18 вересня 1989 року
На Національному круглому столі зустрілися представники УСРП та опозиції, яким вдалося домовитися про внесення змін до Конституції 1949 року щодо регулювання партійної діяльності та низки інших питань

16 червня 1989 року
Перепоховання прем'єр-міністра Імре Надя та його побратимів, страчених після революції 1956-го. У траурній церемонії взяли участь 250 тис. угорців

ФОТО: AP

Демократія без ілюзій

Угорщині навіть через два десятиліття після демократизації все ще життєво потрібні реформи

Автори:
Жанна Безп'ятчук,

Надія Парфан,
спеціально для Тижня з Будапешта

Угорщина була першою в соцтаборі країною, яка відкрито повстала проти кремлівського диктату. Революцію 1956 року жорстко придушили радянські війська, але згодом як своєрідну компенсацію Кремль дав Угорщині більше економічної свободи. Сьогодні часи правління комуністів, які в пам'яті угорців пов'язані з ім'ям Яноша Кадора (лідер угорських комуністів з 1956 по 1988 рік), багато хто в країні згадує з ностальгією. Проте з 1989-го минуло ще 20 років, якісно й змістовно відмінних від попереднього періоду. Це два десятиліття демократичного вільного розвитку, що змінили Угорщину.

ТОП-ДОСЯГНЕННЯ

Відповідаючи на запитання *Тижня* про найбільші досягнення країни за останні 20 років, угорські експерти насамперед згадували побудову системи демократичних інституцій та запровадження загальноєвропейського законодавства – acquis communautaire. «Саме політико-інституційні реформи були найуспішнішими. А також уведення нового законодавства, сумісного із законодавством інших європейських країн. Це стало можливим завдяки вступу до ЄС», – розповідає директор Центру демократії в Будапешті Іштван Дярматі.

Молоді люди, чиє свідоме життя збігається з 20 роками без комуністів, передусім згадують про нові можливості в освіті, відкритість країни до світу. «Для мене найпомітнішою зміною останніх десятиліть є зміцніле прагнення молоді здобувати гарну освіту, відкривати нові можливості у навчанні й на ринку праці. Ідентичність моло- »

Серпень 1989 року
Зруйновано «залізну завісу» на австрійсько-угорському кордоні

10 вересня 1989 року
В ефірі угорського телебачення міністр закордонних справ Угорщини Дюла Хорн заявив, що угорський кордон відкрито для східних німців. Це давало їм змогу через територію Угорщини потрапити до ФРН. Лише в першу ніч «прориву» кордон перетнули 5 тис. східних німців

23 жовтня 1989 року
Опубліковано Конституцію зі змінами, з назви країни (Угорська Народна Республіка) зникло слово «народна»

25 березня 1990 року
Перші демократичні вибори до парламенту, найбільшу кількість голосів здобув УДФ

MDF

22 травня 1990 року
Склав присягу новий коаліційний уряд УДФ і ХДНП (Християнсько-демократична народна партія) на чолі з лідером УДФ Йожефом Анталлом. Свій Кабінет він назвав «урядом камікадзе», який змушений здійснювати непопулярні реформи

3 серпня 1990 року.
Президентом країни обрано письменника Арпада Гьонца

15 лютого 1991 року.
Лідери Угорщини, Польщі та Чехо-Словаччини підписали в угорському містечку Вишеграді договір про регіональну співпрацю

дих угорців формується в глобалізованому світі. А ось покоління угорців, яким за 50, не спромоглося адаптуватися до цього нового світу», – ділиться спостереженнями 30-річний випускник будапештського Центральноєвропейського університету Арон Хорват. Цей навчальний заклад створив усесвітньо відомий фінансист Джордж Сорос, який народився саме в угорській столиці.

Доволі успішно Угорщина провела й роздержавлення. Уже в 1997 році 80% угорського ВВП формували саме приватні підприємства, а наприкінці 1998-го з 1858 підприємств, запланованих до приватизації, у руках нових інвесторів опинилися 1188 (68%). Але водночас сотні підприємств були ліквідовані як неконкурентоспроможні за ринкових умов. Держава не вагаючись звела до мінімуму свою присутність навіть у таких стратегічних секторах економіки, як енергетика, банківська система й телекомунікації. Країна стала на якісно нові ринкові рейки. Але водночас приватизація більшості підприємств іноземцями не сприяє розвитку власного середнього класу. З цією проблемою зіткнулися більшість молодих демократій Східної Європи.

Ще в 1990-х на хвилі нечуваного демократичного ентузіазму було докорінно змінено систему місцевого самоврядування. Як наслідок – постало близько 3200 органів місцевого самоврядування (рад муніципалітетів і графств), покликаних збільшити участь територіальних громад у вирішенні суспільних справ місцевого значення. Однак сьогодні експерти говорять про те, що для країни з десятимільйонним населенням це забагато. Кількість і повноваження органів місцевого самоврядування мають співвідноситися з реальними можливостями їхнього фінансового забезпечення, адже не всі ці органи мають належні бюджети. Загалом поміж актуальних реформ, які країні ще треба здійснити, угорські експерти зазначають реформи пенсійної системи, медицини, місцевого самоврядування.

НОВІ-СТАРІ ВИКЛИКИ

Протягом останніх трьох-чотирьох років Угорщину супроводжують політична нестабільність та економічні проблеми. Тому люди старшого віку рап-

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

Марці Чіллаг,
журналіст, 31 рік

За рік після 1989-го моя родина переїхала зі столиці до сільської місцевості, де батько став головою департаменту в місцевій лікарні, тож наше життя докорінно змінилося. Мої батьки важко працювали, завдяки чому в нашої родини не було фінансових проблем. Ми могли дешево подорожувати Європою та Америкою, тому що мали родичів у багатьох країнах. Важливо зазначити, що мій батько не мав приватної практики і був проти того, щоб брати гроші в пацієнтів, тож наше життя було скромнішим, ніж більшості сімей відомих лікарів.
Угорці живуть у відкритому суспільстві, де мають можливість реалізовувати себе, працювати, голосувати і діяти вільно. Але економічна різниця у статках родин стала більшою, ніж колись. Великою проблемою є бідність. Найбідніші 10% живуть у нелюдських умовах. Рівень початкової освіти дуже постраждав з 1989 року, вчителі отримують недостатні зарплати. Справжню надію мають лише ті, хто був достатньо молодим, щоб скористатися змінами 1990-х. Найважливіші сфери життя, які треба поліпшити в Угорщині, – це соціальне забезпечення, рівність можливостей на ринку праці, стан довкілля, допомога малим підприємствам та навчання громадян здорового способу життя.

ЯК ЗМІНЮВАЛАСЬ УГОРЩИНА

19 червня 1991 року
Останній радянський військовослужбовець покинув Угорщину

Березень 1995 року
Новий уряд Дюли Хорна, лідера Угорської соціалістичної партії (УСП), із запізненням вжив антикризових заходів в економіці. Цілковито втілити їх у життя не вдалося: деякі елементи реформ скасував Конституційний Суд

Травень 1998 року
Відбулися парламентські вибори. Новий уряд сформували «Фідес» (Угорський громадянський союз), УДФ і ХДНП. Уряд Віктора Орбана досягнув значних успіхів в економіці, зокрема активно підтримував розвиток малого та середнього бізнесу

12 березня 1999 року
Вступ до НАТО

2000 рік
Угорці святкують 1000-річчя заснування своєї держави Іштваном Святим

Квітень 2002 року
Відбулися парламентські вибори, за результатами яких до влади прийшли соціалісти на чолі з Петером Медеші. Їхня «Програма всезагального добробуту» виявилася економічно необґрунтованою, а тому спричинила макроекономічний дисбаланс

1 травня 2004 року
Вступ до Європейського Союзу

ФОТО: AP

БЕЗ КОМУНІСТІВ. Разом з єдиною правильною ідеологією з життя угорців зникла і стабільність

том почали з ностальгією згадувати часи Яноша Кадара. Мовляв, тоді все було стабільно, а нині – навпаки. З 2003 по 2009 рік рівень зареєстрованого безробіття в країні зріс із 5,8% до 10,3%. Рівень економічної активності дорослого населення країни (тобто відношення економічного активного населення до всього населення віком від 18 до 65 років) на загальноєвропейському тлі є низьким і, за останніми даними, становить 53%. Цю тенденцію погіршує можливість дострокового виходу на пенсію, якою користаються чимало угорців.

Проблема зайнятості, як і в решті країн регіону, зумовлена колапсом соціалістичної економіки, внаслідок якого було втрачено близько 2 млн робочих місць. Приватне підприємництво та іноземні інвестиції тільки частково компенсували ці структурні зсуви економіки. Прикметно, що після вступу до Євросоюзу угорці не підтримали східноєвропейських тенденцій масової трудової міграції на Захід. Поляки, чехи, навіть румуни і болгари, які тільки-но адаптуються до нових можливостей, значно активніше виїздять на заробітки в західному напрямку.

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

Агнеш Сані,
арт-менеджер, 29 років

Я була дуже юною у час переходу від одного режиму до іншого, тож життя у 1980-х для мене не дуже відрізнялося від життя після. Наприклад, ми щороку могли їздити на море до Хорватії та взимку – на лижі до Польщі, але мандрувати могли тільки у межах соцтабору. Жили ми скромно, але мали все, що було потрібно. Найзначнішою зміною було те, що ми почали більше споживати і мали для цього більше грошей. Зросла кількість телеканалів, тож батько кілька місяців вставав о третій ночі, щоб переглянути фільм, який розпочинався о цій порі. Ми почали подорожувати далі, у мене з'явилися норвезькі, данські, французькі друзі. Тепер подорожі – це щоденна рутина, а телебачення взагалі не відіграє у моєму житті ніякої ролі. Сподіваюся, ми стаємо свідоміші й щодо споживання. Загалом найсуттєвішими змінами останніх 20 років я вважаю інтернет, мобільний телефон (цим ми завдячуємо технічному розвитку) та глобалізацію і розширення ЄС.
У політичній сфері найбільшою зміною є багатопартійна система. Але це стосується перебудови політичної системи. Політичні переконання людей, розуміння демократії покращуються дуже повільно. Це стосується і політиків. У близькій перспективі я не бачу «європейських» політиків та бюрократів в Угорщині. Мабуть, на їх появу потрібно 60 років.

4 грудня 2004 року
На референдумі угорські громадяни проголосували проти надання подвійного громадянства етнічним угорцям, які проживають за межами Угорщини

Квітень 2006 року
Чергові вибори до парламенту знову принесли перемогу соціалістам. Уряд Ференца Дюрчаня підтримав великі проекти з розвитку інфраструктури (будівництво автострад, модернізація залізниці), проте зросли дефіцит бюджету і державний борг

Вересень 2006 року
У ЗМІ оприлюднено промову прем'єр-міністра Ференца Дюрчаня на закритому партійному зібранні, у якій він зізнався, що соціалісти казали виборцям неправду про економічну ситуацію в країні. У Будапешті відбулися масові заворушення

21 грудня 2007 року
Приєднання до Шенгенської зони

9 березня 2008 року
Більшість населення на референдумі проголосувало проти запровадження плати за медичні послуги і навчання в університетах

Березень 2009 року
Прем'єр-міністр Ференц Дюрчань подав у відставку, не витримавши випробування кризою

На початку 1990-х угорська економіка мала ще одну серйозну проблему – борги, які наробив комуністичний уряд, а повертати мав новий демократичний. 1993 року загальний державний борг країни сягнув критичної позначки – 90% ВВП. Польщі, наприклад, борги списали. Угорщина ж мала їх виплачувати. Проте з позиції сьогодення цей додатковий фінансовий тягар вже не виглядає основною причиною макроекономічних проблем. «Я не бачу сьогодні якоїсь великої різниці, приміром, між Угорщиною та Польщею, – констатує Іштван Дярматі. – Інфляція і безробіття, з якими зіткнулися угорці, були зумовлені різними чинниками, і їх не можна прив'язати лише до менш вигідних макроекономічних умов, які мала Угорщина на початку 1990-х порівняно з рештою постсоціалістичних країн. Звісно, було б легше не повертати тих боргів». Але й до сьогодні великий державний борг і дефіцит державного бюджету залишаються важливою темою політико-економічного порядку денного країни **(див. *Тиждень*, №18/2009 року)**.

ІСТОРІЯ МІЖ «ТАК» І «НІ»

У новітній історії угорської демократії була одна подія, що привернула до себе неабияку увагу світової спільноти, – референдум 4 грудня 2004 року, на якому суспільство мало визначитися, чи варто надавати подвійне громадянство етнічним угорцям, які проживають на території сусідніх держав. Після Першої світової війни нові європейські кордони залишили до третини угорського населення на території сусідніх держав: Чехо-Словаччини, Румунії, Королівства сербів, хорватів і словенців (з жовтня 1929 року – Югославія). Для багатьох угорців спогади про «втрачені землі» досі болючі, тож порушення цього питання навіть понад 80 років потому поляризувало суспільство й політикум. Соціалісти, які на момент проведення референдуму перебували при владі, виступили проти надання подвійного гро-

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

Естер Тімар,
викладачка Центральноєвропейського університету, 51 рік

Маю визнати, що я щаслива, оскільки моя родина точно виграла від зміни політичного режиму. Після неї зріс інтерес до вивчення іноземних мов та публікацій західних авторів. Як викладачка англійської та перекладачка я отримала гідно оплачуваний попит на мої знання. У результаті працювала більше, ніж у 1980-х, але й заробляла більше. Моя родина не накопичила багатства (та ми й не мали такого наміру), але змогла об'їхати всю Європу, оселитися у кращій квартирі й дозволити собі маленькі розкоші.

Якщо ж говорити про політику, то в 1990-х я радо пропонувала новим політичним акторам допомогу в редагуванні та перекладі їхніх текстів. Однак невдовзі припинила це робити, коли усвідомила, як багато там замішано особистих інтересів. На жаль, більшість угорців не поділяють цього задоволення своїм життям протягом останніх 20 років, тому що вони мало отримали соціально, морально або фінансово.

ПОГЛЯД

Загроза радикалізму

Угорський політолог Ласло Кері про нові виклики угорської демократії

Спілкувалася **Жанна Безп'ятчук**

Один із найавторитетніших політологів Угорщини Ласло Кері сьогодні виступає з послідовною критикою нинішнього стану справ у країні. Він має свій погляд на фундаментальні причини наявних проблем: політичні еліти країни розмовляли мовою інтелектуалів, а не більшості населення.

У. Т.: Якими, на вашу думку, були найбільші успіхи Угорщини за ці 20 років і якими були її найбільші виклики?

– Першим великим успіхом Угорщини було створення сучасної системи демократичних інституцій за перші 14 місяців – з вересня 1989-го по жовтень 1990-го. Але, як виявилося згодом, це був лише перший крок. Вміння гарантувати їхнє ефективне функціонування та формування в людей довіри до них – значно складніше завдання, на виконання якого потрібні десятиліття. Далі в межах цього двадцятиріччя ми маємо розрізняти перше й друге десятиліття, бо в історії Угорщини це були різні за своїм змістом періоди. Перше десятиліття було часом великих надій і перспектив. Реформи, які тоді здійснювалися, мали підтримку й успіх. Угорці сприйняли ліберальну ідеологію. У суспільстві запанував ідейний і світоглядний плюралізм. Проте друге десятиліття – це період політичних, соціальних та економічних труднощів. Люди поступово втомилися від змін, дехто почав із ностальгією згадувати часи Яноша Кадара. Хтось їх ідеалізував і порівнював зі складним сьогоденням. Часом люди мають закоротку пам'ять. У своїх оцінках вони спираються на досвід трьох-чотирьох останніх років, забуваючи про попередні успіхи й епохальні зміни.

У. Т.: Чи можна сьогодні вже констатувати сформованість партійної системи Угорщини?

мадянства закордонним угорцям, оскільки це могло погіршити відносини із сусідами. Опозиційна партія «Фідес» закликала голосувати «за».

Сам факт винесення цього питання на всенародне голосування угорський політолог Ласло Кері вважає чи не найбільшим прорахунком політичної еліти Угорщини за 20 років демократії, оскільки, з одного боку, ані «так», ані «ні» подвійному громадянству не вирішить проблем угорських меншин за кордоном. А з іншого – ця проблема лише збурила й розділила суспільство на два чисельно майже рівні табори прибічників і противників такої ідеї. У цій справі немає альтернативи діалогу і кропіткій співпраці з урядами сусідніх держав. А взяття під політико-правовий захист Угорщини громадян сусідніх держав може розцінюватися як втручання у їхні внутрішні справи. На референдумі угорці не підтримали надання подвійного громадянства своїм побратимам за кордоном. Націоналістичні настрої, однак, вирують в угорському суспільстві й досі, і це є перешкодою для демократичного розвитку країни.

ЗАМІСТЬ ВИСНОВКУ

Великі злети, успіхи та прорахунки, натхнення перших років свободи й розчарування останніх, вступ до ЄС і нове осмислення старих історичних викликів – усе це створює складну мозаїку нової реальності Угорщини. «Наші демократичні інституції все ще неефективні, в політиці нуртують емоції замість програм і раціональних пропозицій, але принаймні на системному рівні ми спромоглися збудувати демократію», – розповідає Арон Хорват. Найкращим підтвердженням правдивості цих слів є те, що сьогодні угорці радше говорять про проблеми й потребу нових змін, аніж про колишні успіхи й ентузіазм. Вільна та рішуча критика – фундаментальний вияв реальної свободи. ■

«НАШІ ДЕМОКРАТИЧНІ ІНСТИТУЦІЇ ВСЕ ЩЕ НЕЕФЕКТИВНІ, АЛЕ НА СИСТЕМНОМУ РІВНІ МИ ЗБУДУВАЛИ ДЕМОКРАТІЮ»

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

Йожеф,
охоронець, 55 років

Я не задоволений змінами, що відбулися. Я починав як офіціант і доріс до посади адміністратора, на якій працював протягом останніх десяти років соціалізму. З падінням системи роботу втратив, але був уже надто старий, щоб знайти нову такого самого рівня. Все, що мені вдалося, – це стати охоронцем, як ви бачите. Грошей отримую вдвічі менше. Демократія і свобода – це все, звичайно, дуже добре. Але я був вільним і до того. 1989-й не був кінцем комунізму. Комунізм закінчився у 1950-х, і з 1960-х ми мали нормальне життя. Нинішня ситуація дуже вигідна для молодих – тих, кому 30–35 років. Вони мають багато можливостей. А я багато втратив і не встигну досягти того самого рівня через свій вік.

– Ми маємо біполярну партійну систему, проте процеси структуризації триваються. Перша половина двадцятиріччя – це час її стабілізації. Тоді сформувався правоцентристський табір, з одного боку, та ліберальний соціалістичний – з іншого. В угорському парламенті було шість партій – по три від кожної сторони. Коли 1994 року до парламенту пройшли ті самі партії, що й 1990-го, це був унікальний для Східної Європи випадок. Адже виборці зберегли свою довіру до партій. У другій половині цих 20 років ми мали вже іншу картину. Це було десятиліття поляризації партійної системи та утвердження двох великих партій: «Фідес», або Угорського громадянського союзу, на правому фланзі та Угорської соціалістичної партії – на лівому.

У. Т.: Чию перемогу ви прогнозуєте на наступних виборах у квітні 2010 року?

– Вочевидь, ці вибори виграє «Фідес», популярність якої зростає. Ступінь підтримки з боку населення може дати їй змогу сформувати уряд самостійно. А ось соціалісти разюче втратили підтримку виборців: раніше їх підтримувала половина населення, а сьогодні, за різними опитуваннями, – до 20%. Але на нашому політичному обрії з'явилася ще одна далеко не маргінальна політична сила – праворадикальна партія «Йоббік» (Рух за кращу Угорщину). В майбутньому ця партія може стати такою ж впливовою, як і соціалісти. Тож віднині окреслюється такий собі партійний трикутник.

У. Т.: У чому, на вашу думку, полягає секрет успіху «Йоббік»?

– Ця партія дуже популярна поміж молоді, двадцятирічних юнаків та дівчат, які, хоч як дивно, є здебільшого дуже добре освіченими. Вони мають знання та амбіції, проте не можуть вповні їх реалізувати на угорському ринку праці. Їхнє розчарування виливається в незадоволення чинною системою. А «Йоббік» вміє говорити мовою цих людей. Це перша складова їхнього успіху. Друга – критика правлячої політичної еліти, рішуча опозиційність і альтернативність як до правоцентристів, так і до лівих. Третя складова успіху – вимога створення нової системи безпеки у провінції, де правоохоронці не справляються з усіма проблемами. Партія також активно говорить про проблему циган. «Йоббік» вимагає формування сильної держави, сильної поліції. Прикро, але доводиться констатувати, що близько третини нашого населення, ті, хто почувається особливо незахищеним і розчарованим, можуть таким гаслам симпатизувати.

У. Т.: Якою є сьогоднішня програма (стратегія) національного розвитку Угорщини?

– Сьогодні в Угорщині ми фактично не маємо жодної консолідованої стратегії розвитку ні як член ЄС, ні як країна сама по собі. Це серйозний прорахунок політичних еліт, які звертають увагу лише на помилки одне одного. Коли політики критикують своїх візаві з ранку до вечора, то в них не залишається часу для розробки загальнонаціональної стратегії. Мої колеги політологи, соціологи часом говорять про те, що в таких умовах за цю справу мають взятися інтелектуали та науковці. Їхній голос, мовляв, має бути вирішальний. Проте, як на мене, інтелектуали не повинні переоцінювати своїх реальних можливостей. Чи не найбільшою проблемою Угорщини на нинішньому етапі її історії є низька економічна активність населення – найменша в Європі. Національна стратегія розвитку має насамперед підвищити зайнятість населення. Ми сподівалися, що вступ до ЄС вирішить її, однак цього не сталося. Тож усе залежатиме передусім від нас самих.

«Зайві» діти

Тільки 57% дошкільнят в Україні ходять до дитячих садочків – для решти малюків не вистачає місць

Автор: **Альона Мельник**

Якщо раніше блат і хабарі були атрибутами вступу до вишу, рідше – школи, то тепер без них не обійтися й під час влаштування дитини до садочка. При цьому умови в дитсадках залишають бажати кращого: батьки роблять ремонт власноруч, групи переповнені й вихователі не встигають стежити за всіма дітьми.

ВСТУПНА КАМПАНІЯ ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ

Сьогоднішні проблеми дошкільної освіти – відголосок демографічної кризи 1990-х. Тоді внаслідок недокомплектації садочки масово закривали: ті, що належали підприємствам чи господарствам, продавали, а приміщення комунальних закладів віддавали в оренду. В результаті кількість дитсадків в Україні зменшилася з 24,5 тис. у 1990-му до 14,9 тис. у 2004-му. Таке інтенсивне закриття дошкільних закладів відповідало зменшенню кількості малюків з 2428 тис. до 996 тис. за десять років і не було проблемою аж до останнього часу.

Однак зі зростанням народжуваності вже в 2007 році (а в деяких регіонах ще в 2005-му) кількість дітей почала перевищувати кількість місць у дитсадках. З'явилися черги, а з ними й бажання батьків оминути їх, віддячивши натомість керівництву закладу. Намагаючись допомогти якомога більшій кількості батьків (а заодно й отримати якнайбільше подяк), завідувачі почали набирати дітей понад норму – дарма що це не подобається вихователям і не йде на користь малюкам.

Найважче влаштувати дитину до садочка в Ужгороді, Одесі, Тернополі, Львові, Хмельницькому, Івано-Франківську, Києві та його містах-супутниках. Тут малюків записують у чергу до дитсадка одразу після народження – інакше буде пізно. Богдана Буцко піде до одного з вишгородських дошкільних закладів уже у вересні, але в черзі до нього вона 2,5 роки – все своє життя. Та й така завчасність не є гарантією. «Нам постійно телефонували із садочка й запитували, чи ми часом не передумали йти до нього. Якби пропустили хоч один такий «контрольний» дзвінок, одразу ж вилетіли б зі списку», – згадує Віталія, мама дівчинки.

На цьому «вступні випробування» не закінчуються. Коли групи вже сформовано, батькам майбутніх дитсадківців доводиться сплачувати добровільно-примусові внески на розвиток перших альма-матер своїх чад – цілком офіційно, через банк. Батькам, які відмовляються, ввічливо пояснюють: «Ваша дитина, на жаль, несподівано вибула зі списку черговиків, прийом до садочка вже завершено, і взагалі ви не з нашого мікрорайону».

Суми «благодійності», без якої не влаштуєшся до звичайного комунального дошкільного навчального закладу (ДНЗ), різняться залежно від регіону і «просунутості» садка. З повідомлень на інтернет-форумах молодих мам можна скласти уявлення про різницю в розцінках. Так, мешканки провінційних містечок розповідають про скромні 50 грн і «набір дитсадківця»: два рулони туалетного паперу, пляшечку рідкого мила і 40 аркушів паперу для малювання. У столиці ж та обласних центрах батькам доводиться викладати вже від кількох сотень до кількох тисяч гривень. Для тих, хто запізнився із записуванням у чергу або хотів влаштувати дитину до садочка не у своєму мікрорайоні, ціна подяки значно зростає.

У деяких дитсадках батькам також пропонують своїми силами зробити ремонт у кімнатах, де навчатиметься малюк, – від звичайного косметичного до повноцінного, з перевстановленням сантехніки і купівлею меблів. Родина Буцків на ремонт віддала 350 грн, а деякі роботи разом з іншими батьками виконували власноруч. Тепер у ігровій кімнаті Богданиної групи нові шафи і стіни із зображеннями героїв мультфільмів, а в туалеті – нова сантехніка. Наступного року, найімовірніше, доведеться продовжувати розпочате, але батьки не нарікають, бо вже змирилися: якщо хочеш, щоб дитина

ФОТО: МАКС ЛЕВІН

була в хороших умовах, маєш забезпечити їх сам.

ПАРА ЛЕЩАТ І ОРБІТАЛЬНИЙ СУПУТНИК

Деякі садочки грошей на ремонт із батьків не вимагають, а цілковито покладаються на місцеві бюджети (з яких в Україні фінансуються всі ДНЗ). Однак ця схема отримання коштів працює з перебоями. «Торік грошей було вдосталь, вдалося зробити ремонт майже у всіх групах, – розповідає завідувачка Вишгородського комунального дитсадка «Чебурашка» Людмила Шишкіна. – А ось цього року коштів мало – ледве вистачає на функціонування». У серпні садок довелося навіть закрити, щоб заощадити на комунальних послугах та зарплаті працівникам.

Та навіть там, де з міського бюджету вдається отримати якнайбільше, залишаються статті витрат, що обов'язково ляжуть на плечі батьків. Якщо за харчування доводиться платити лише половину (в містах) і 30% (у селах) вартості продуктів (вона змінюється залежно від місцевості), то забезпечити дітей канцтоварами, іграшками та питною водою ніхто не допомагатиме. Найчастіше батьківський комітет збирає щомісячний внесок у фонд групи, з якого потім і купують воду в пляшках, приладдя для письма та малювання, гігієнічні засоби та іграшки.

При цьому батькам доводиться не тільки купувати іграшки, які подобаються їхнім малюкам, а й стежити, щоб обладнання грального кімнати відповідало «Типовому переліку», затвердженому МОН. Згідно з ним групі немовлят чи молодших дошкільнят потрібні, зокрема, чотири іграшкові праски, три набори постільної білизни для ляльок і... щонайменше двоє лещат. Дошкільнятам середнього і старшого віку перелік обіцяє іграшкові м'ясорубку, кавоварку та мікрохвильову піч, поїзд метро, сівалку, бульдозер, орбітальні супутники і космічні кораблі. Насправді купівля обов'язкового переліку не по кишені ні садочку, ні батькам, та й не в усіх магазинах такі іграшки можна знайти. Тож до придбання сівалок та орбітальних супутників справа зазвичай не доходить.

БЕБІ-БУМ. Держава виявилася неготовою до омріяного демографічного сплеску

Свята і дитячі ранки – ще один привід потягнутися до гаманця. Придбання костюма чи сукні, прикрашання зали, частування чи розважальна програма »

ДИТСАДКОВИЙ ДЕФІЦИТ

Кількість дітей на 100 місць у дитсадках

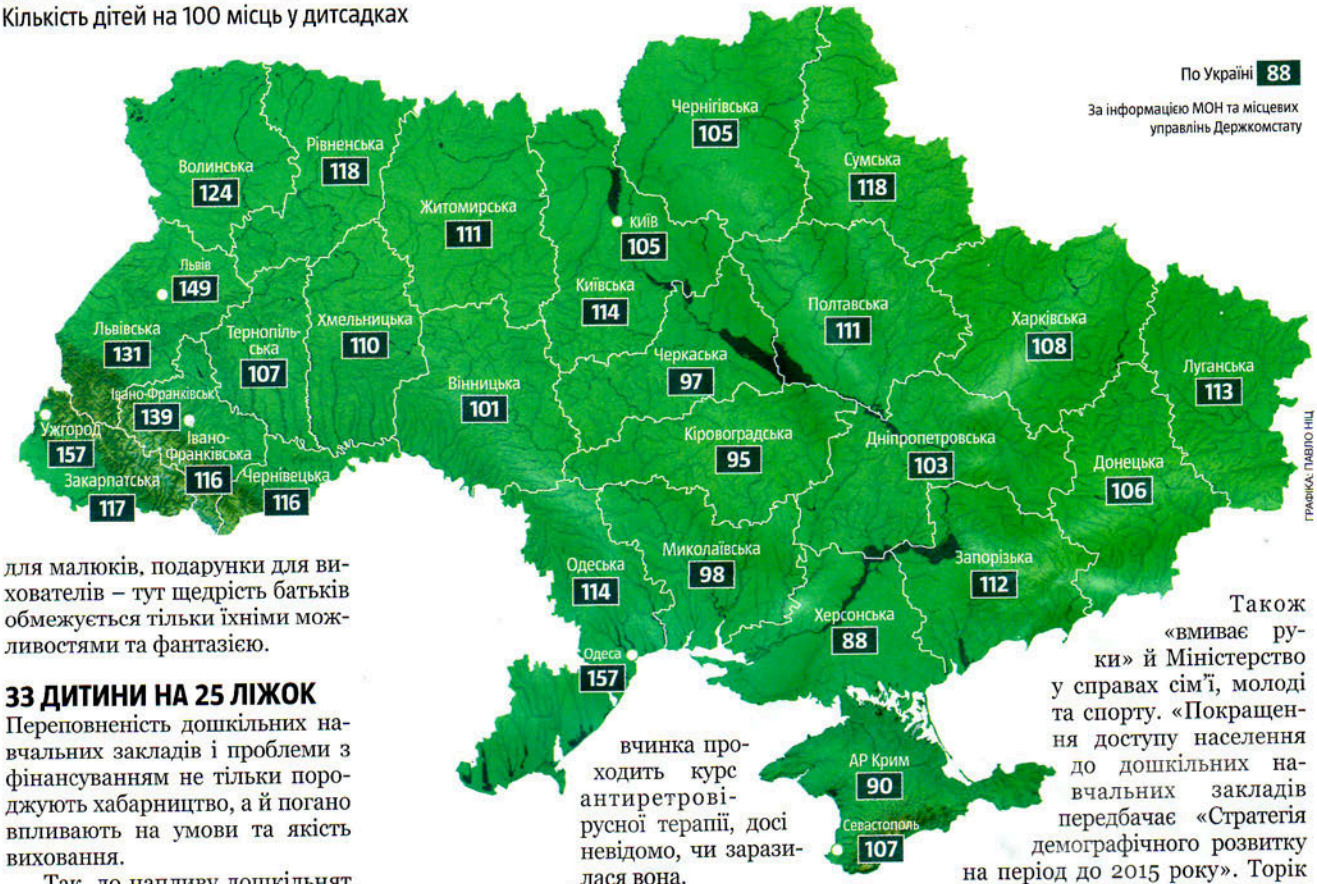

для малюків, подарунки для вихователів – тут щедрість батьків обмежується тільки їхніми можливостями та фантазією.

33 ДИТИНИ НА 25 ЛІЖОК

Переповненість дошкільних навчальних закладів і проблеми з фінансуванням не тільки породжують хабарництво, а й погано впливають на умови та якість виховання.

Так, до напливу дошкільнят не готова насамперед матеріальна база садочків. Доходить до абсурду: приміром, у групі Богдани Буцко за списком 33(!) дитини, а ліжок у спальній кімнаті – 25. Рятує тільки нерегулярна відвідуваність – одночасно всі малюки приходять рідко.

Крім того, компанію з 25–30 дітей важко контролювати навіть найуважнішому вихователю. «У нас за нормою мало б бути 15 діток, а насправді 28, – скаржиться вихователька молодшої групи одного з київських садочків. – Доки одних ми з нянечкою вдягаємо на прогулянку, решта встигають і побитися, і шкоду зробити».

Українські ЗМІ час від часу повідомляють про нещасні випадки, що трапляються внаслідок недогляду вихователів. Останній інцидент стався наприкінці серпня цього року: вихованець чернігівського дитсадка під час прогулянки знайшов використаний шприц і вколов ним трирічну одногрупницю. Лабораторне дослідження виявило у шприці кров, заражену ВІЛ. Дівчинка проходить курс антиретровірусної терапії, досі невідомо, чи заразилася вона.

МІНІСТЕРСТВА ВІДПОЧИВАЮТЬ

Вирішити проблему переповненості ДНЗ і суміжні з нею можна було б за рахунок відкриття нових дитсадків. І їх справді відкривали: у період з 2005 по 2008 рік з'явилися або відновили роботу загалом 500 садочків. Однак такі темпи не відповідають зростанню кількості дітей.

МАЛЮКІВ ЗАПИСУЮТЬ У ЧЕРГУ ДО ДИТСАДКА ОДРАЗУ ПІСЛЯ НАРОДЖЕННЯ – ІНАКШЕ БУДЕ ПІЗНО

При цьому окремої державної програми для поліпшення дошкільної освіти немає. «Ми визнаємо, що проблема переповненості садочків є, – це видно зі статистики. Але ми не можемо нічого змінити, бо дошкільні заклади перебувають на балансі та в юрисдикції місцевих рад», – каже керівник відділу дошкільної освіти МОН Ніна Омельяненко.

Також «вмиває руки» й Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту. «Покращення доступу населення до дошкільних навчальних закладів передбачає «Стратегія демографічного розвитку на період до 2015 року». Торік під час зустрічей з головами обласних адміністрацій міністр наголошував на потребі відновлення втрачених дитсадків. Далі має діяти місцева влада», – сказав *Тижню* начальник відділу демографічного розвитку Руслан Гребиниченко.

Якщо керівники місцевих адміністрацій і намагаються звільнити приміщення колишніх дитсадків від орендаторів або ж знайти кошти на будівництво нових дошкільних закладів, то виходить це в них погано. Торік в Україні збудовано лише 16 садочків (зокрема, п'ять – у Києві). Здебільшого нові заклади споруджують на додачу до житлових комплексів – як реверанс від забудовника у бік міської влади. Однак на продовження такої практики найближчим часом сподіватися не випадає – в будівельників не найкращі часи.

У підсумку кількість місць у комунальних ДНЗ зростає так повільно, що мами дошкільнят уже жартують: «Незабаром у садок треба буде записуватися на другий день після весілля».

ПрессКом® ADVERTISING

Київ, пр-т Науки, 42/1, корп. 10. Тел./факс: (044) 585-97-27

Коронація слова

Шоколад «КОРОНА» та телеканал «ІНТЕР» оголошують Всеукраїнський конкурс «КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2010»!

120 000 грн.
преміальний фонд конкурсу

- На конкурс приймаємо написані українською мовою: романи, пісенну лірику про кохання, кіносценарії та п'єси, які раніше не друкувалися, не виконувалися, не фільмувалися, та права на які не передані іншим (юридичним або фізичним) особам і не будуть передаватися до оголошення результатів конкурсу на церемонії нагородження у червні 2010 р.
- Твори надсилайте надрукованими на папері формату А4. Позначте на титульній сторінці тільки свій псевдонім, назву твору та номінацію. Вкладіть твір у папку разом з підписаним тим самим псевдонімом окремим заклеєним конвертом, в якому має бути: справжнє прізвище, ім'я, домашня адреса, контактний телефон, електронна адреса (якщо є) та заява в довільній формі про участь у конкурсі. Папку з твором вкладіть у конверт та надішліть поштою з «повідомленням про вручення поштового повідомлення».
- В номінації «пісенна лірика» приймаємо не більше 10 поетичних творів від одного автора. Твір не повинен бути більше ніж 32 рядки (або 8 строф).
- Анонімність авторів зберігається до церемонії нагородження переможців, яких визначає авторитетне журі.
- Твори не рецензуються і не повертаються (залишайте у себе копію), листування з авторами не здійснюється.
- Усі автори, твори яких відзначені на конкурсі, зобов'язуються використовувати логотип «Коронація слова» при будь-якому оприлюдненні твору. Тобто: розміщувати знак на титульній сторінці, в афіші, титрах фільму, оголошувати про відзначення на конкурсі перед публічним виконанням твору, передачею в ефірі тощо.
- Конкурс розглядає всі подані твори, як такі, що захищені авторським правом. Реєстрація (або передача) авторських прав на твори є повноваженнями авторів творів та здійснюється авторами незалежно від конкурсу.
- Конкурс пропонуватиме твори видавництвам, музичним продюсерам, кінопродюсерам, кіностудіям, театрам, з якими переможці особисто домовлятимуться про умови. Конкурс не спонсорує подальшу долю твору.
- Автор має право брати участь у конкурсі повторно до отримання першої премії у номінації.

Оргкомітет конкурсу

Номінація «РОМАНИ»:
I премія — 20 000 грн,
II премія — 10 000 грн,
III премія — 5 000 грн,
+ 7 премій по 1 000 грн.

Номінація «П'ЄСИ»:
I премія — 10 000 грн,
II премія — 5 000 грн,
III премія — 3 000 грн,
+ 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «КІНОСЦЕНАРІЇ»:
I премія — 15 000 грн,
II премія — 7 000 грн,
III премія — 3 000 грн,
+ 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «ПІСЕННА ЛІРИКА ПРО КОХАННЯ»:
I премія — 8 000 грн,
II премія — 4 000 грн,
III премія — 3 000 грн,
+ 5 премій по 1 000 грн.

Спеціальні відзнаки:
+ За кращий романтичний твір
+ За кращий історично-патріотичний твір
+ За кращий гумористичний твір
+ За кращий дитячий твір

Лауреати та дипломанти конкурсу несуть відповідальність за сплату податків.

Докладніше про конкурс:
www.korona.ua
www.inter.ua

Довідки за телефоном:
8 (067) 252 50 20

Твори надсилаються до 1 лютого 2010 року на адресу: Конкурс «Коронація слова», абонентська скринька № 25, м. Київ-25, 01025

КОРОНА

ІНТЕР
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПОНСОР

Тиждень
український www.ut.net.ua
ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА

Печерна столиця

Про стольне місто давніх хорватів на околицях села Стільсько на Львівщині знають краще у Хорватії, ніж в Україні

Автор:
Інна Завгородня
Фото:
Юрій Дячишин

Начальник стільського дитячого табору «Верховина» та керівник місцевого етнографічного музею, що при таборі, Іванна Фацієвич вважає, що має хорватське прізвище: по-їхньому «фаціо», мовляв, означає «працьовитий». Хоча слов'янські племена хорватів на львівському Передкарпатті жили надто давно – аж наприкінці минулого тисячоліття. Їхня столиця, знана сьогодні як Стільське городище, за площею у 25 разів перевищувала тогочасний Київ.

ХОРВАТСЬКА ПРАБАТЬКІВЩИНА

Про хорватів у місцевому музеї розповідають карти їхнього розселення на околицях села і фотографії розкопок Стільського городища, а також місцева колекція старожитностей. Проте хорватські горщики зараз перебувають у комп'ютерному класі, щоб діти не побили. Зберігаються у музеї й фотографії хорватських туристів, які приїжджали до Стільська на екскурсію, і вирізка з хорватської газети про їхню виправу.

ДІРИ ЧАСУ. Фортифікації, споруджені австрійцями, місцеві гіди часом видають за храми давніх хорватів

Укріплена площа стольного Стільська становила 250 га, а довжина валів і оборонних стін сягала 10 км. Щоправда, зараз розгледіти у ледь помітних земельних насипах оборонні вали й залишки давнього міста нелегко. «Гуляти Стільськом без фахівця – втрачений час, – зазначає завідувач кафедри історії середніх віків та візантиністики ЛНУ імені Івана Франка професор Леонтій Войтович. – Висота валів зменшується, рови коло валів міліють. Заради збереження історичної пам'ятки на місці Стільського го-

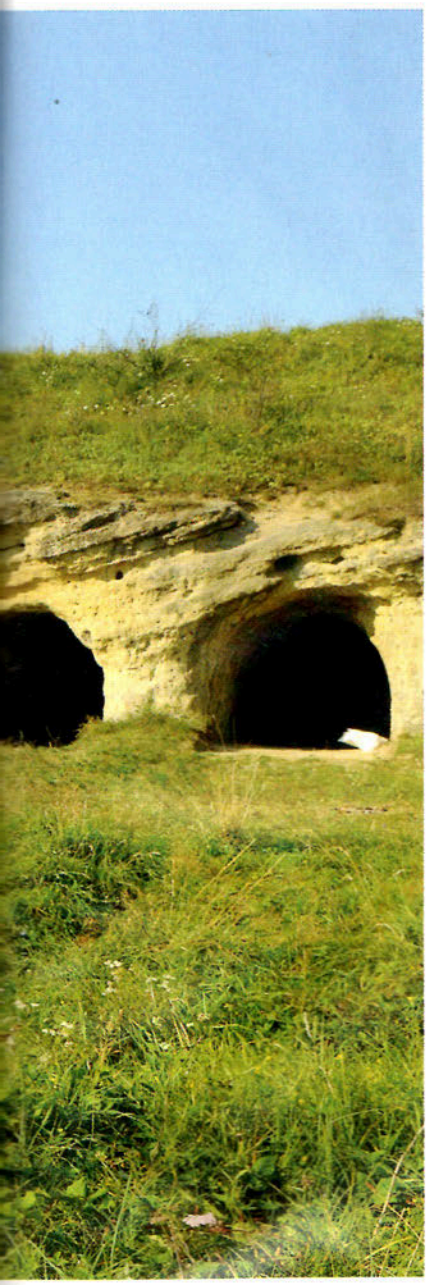

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ ХРАМ. Над Стільськом домінує церква святої Параскеви, зведена у 1843 році

родища потрібно зробити національний заповідник, тобто заборонити лісову експлуатацію». Є припущення, що знищив хорватську столицю Володимир Великий, коли у 992 році «ходив на хорвати». Відтоді городище більше не відновлювалося.

«Коли місто було знищено, хорвати перейшли за горби, утворивши там села з такими самими назвами, як у нас. Два роки тому до нас приїжджали люди із села Ілів у Хорватії. Сусіднє зі Стільськом село теж називається Ілів. Взагалі «хорвати», «карпати» – це видозміна однієї й тієї самої фонеми», – розповідає Іванна Фаціївич. Також в околицях Стільська лежить село Дуброва, тому й тут напрошується аналогія з хорватським Дубровником.

Хорвати їдуть до Стільська й організованими групами на двоповерхових автобусах, і приватно. Наполегливо шукають Іванну Богданівну. Навіть коли вона порається на городі, просять провести екскурсію. Кажуть, що приїхали на історичну батьківщину.

Легенди про язичницькі жертовники та містичні печери, що оточують село звідусіль, стільчани вивчають у школі на уроках історії рідного краю. Іванна Богданівна перераховує тутешні топоніми: «Залізна брама, Біла дорога, Химина долина, Гребля – з цими назвами пов'язані перекази й оповідки. Вхід до печери в Ілові – у вигляді жіночого лона. Чоловікам там треба бути дуже обережними. А для жінок це місце благодатне. Покровителькою печери є богиня Макоша. Вона перейшла у християнську релігію як Меланья». На місці колишнього язичницького жертовника в Ілові археологи знаходили людські кістки. Тому припускають, що приносили язичники і людські жертви.

Камінь-дірявець на околиці Стільська теж знаний поміж ›

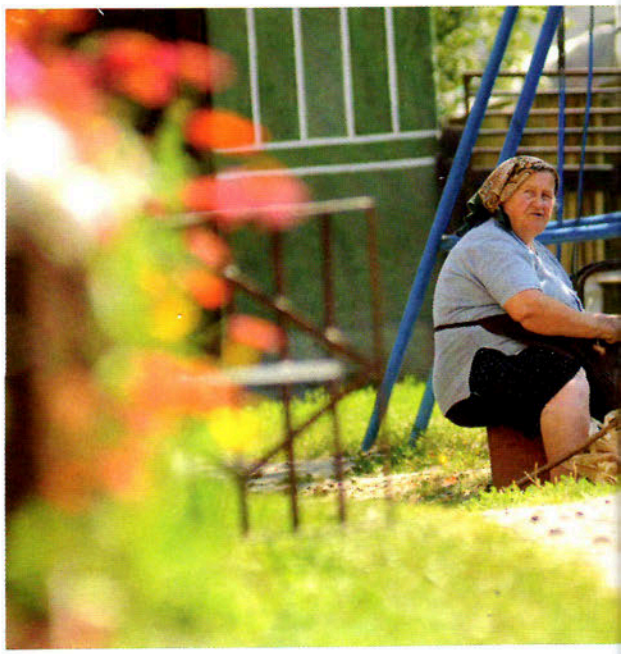

ПЕЧЕРА-ВУЛИК. Із містом-побратимом Бахчисараєм Стільсько об'єднують не лише партнерські відносини, але й подібні кам'яні краєвиди

СТОП! ШЛАГБАУМ. Скупатися біля старої радянської скульптури можна лише з дозволу нинішніх орендарів озерних угідь

місцевих як «жертовний». Він несподівано визирає на поверхню з-під довколишньої жовтуватої трави. Понад скелею ростуть собі преспокійно сосни. Так само не зважають на чужорідну стихію місцеві кози, які неабияк упевнено скачуть по скелях. Вапнякова порода подовбана маленькими печерами, тому нагадує вулик. Чи й справді жили монахи там, де зараз селяни зберігають картоплю й молоко? На думку професора Войтовича, печери походять із Другої світової: домівки у вапняковому камені з'явилися після того, як Стільсько спалили німці.

Є мальовничі вапнякові печери і в районному Миколаєві – споруджені австрійцями під час Першої світової війни задля відбиття російської армії. Втім, фортифікація їх не врятувала: внаслідок запеклих боїв, що точилися на Миколаївщині наприкінці 1914-го, австрійці місто втратили. Відшукати залишки укріплень дуже важко. Вже фактично нічого не відділяє їх від звичайної миколаївської забудови. Якщо вона доповзе безпосередньо до них, ці печери, певно, як і печери поблизу дірявця, селяни пристосують для господарчих потреб. Наприклад, триматимуть у них худобу. До речі, нещодавно довколишні пагорби і печери приїздили прибирати канадські й німецькі волонтери.

Ходить у Стільському й чимало упівських легенд. «Моя бабця носила їсти хлопцям з УПА, – розповідає стільчанка Христина Бінас. – Розказувала, як їх ловили і всіх хлопчиків забирали, а дівчаток відпускали. Наймолодшого братика років десяти вони перевдягли у дівчинку і так урятували. Степан Бандера часто до Стільська приїжджав. Його рідна сестра була дружиною місцевого священика. А в тутешніх лісах повнісінько боївок і криївок».

СТОЛЬНЕ СЕЛО З ІНДОСТРАУСАМИ

Сучасне Стільсько – це невелике село Миколаївського району на 300 дворів, оточене кам'яними велетами піщаних пагорбів, каскадами озер, лісами. Багато молоді, адже поблизу, в райцентрі, є робота.

«670 осіб працевлаштував завод будматеріалів, – розповідає голова Миколаївської райдержадміністрації Василь Созоник, – цементний завод – ще 300».

«Хоч і безробітних теж багато, – продовжує Христина Бінас. – Дехто не хоче працювати. Дехто любить випивати. Багато хто живе зі свого господарства. Наприклад, розводять індостраусів».

Раніше у місцевих колгоспах вирощували льон, а зараз держзамовлення на нього немає, тож

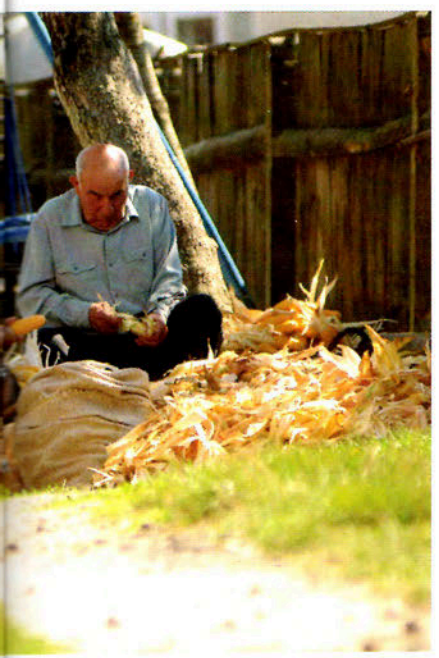

РОБІНЗОНИ КУКУРУДЗИ. До звичних занять стільчанам варто було б додати зелений етнотуризм

і традиція льонарства, знайома стільським старожилам з дитинства, переривається.

«Колгоспне майно розікрали. А тепер виявилося, що люди не мають чим ту землю обробити, – скаржиться Созоник. – У нашому районі з 13,5 тис. га землі було зорано тільки 6 тис., решта пустує. Зараз у район зайшли французи, вирощують ріпак. Показують угоди про оренду нашої землі, а ЄС їх за це субсидує: за кожен гектар доплачує €650».

Саме село доволі непоказне. Майже традиційний для української глибинки недобудований дитсадок. Перед сільським клубом химерна скульптура жінки зі сплетеним у косу коровяєм у руці. На дерев'яному стенді «Кіно сьогодні» вже багато років порожньо, навпроти – відокремлені тином городи з кукурудзою. Селяни на дворищах, ледь видимі за горами білого лушпиння і величезними лантухами, мнуть жовті кукурудзяні качани, видобуваючи з них жовті зуби королеви полів. Поодинокі автівки виглядають посеред розсипаних по дорозі корів заблукалими чужинцями, які розгублено зупиняються, не знаючи правил тваринного дорожнього руху. Після кожного автомобіля на дорозі по півгодини стоїть пилюка.

Відвідавши колишню хорватську столицю, розумієш, що доля міст не менш примхлива, ніж людська, а слава так само швидкоплинна.

РАЙСЬКИЙ ВИНОГРАД. Табличка на старому стільському цвинтарі

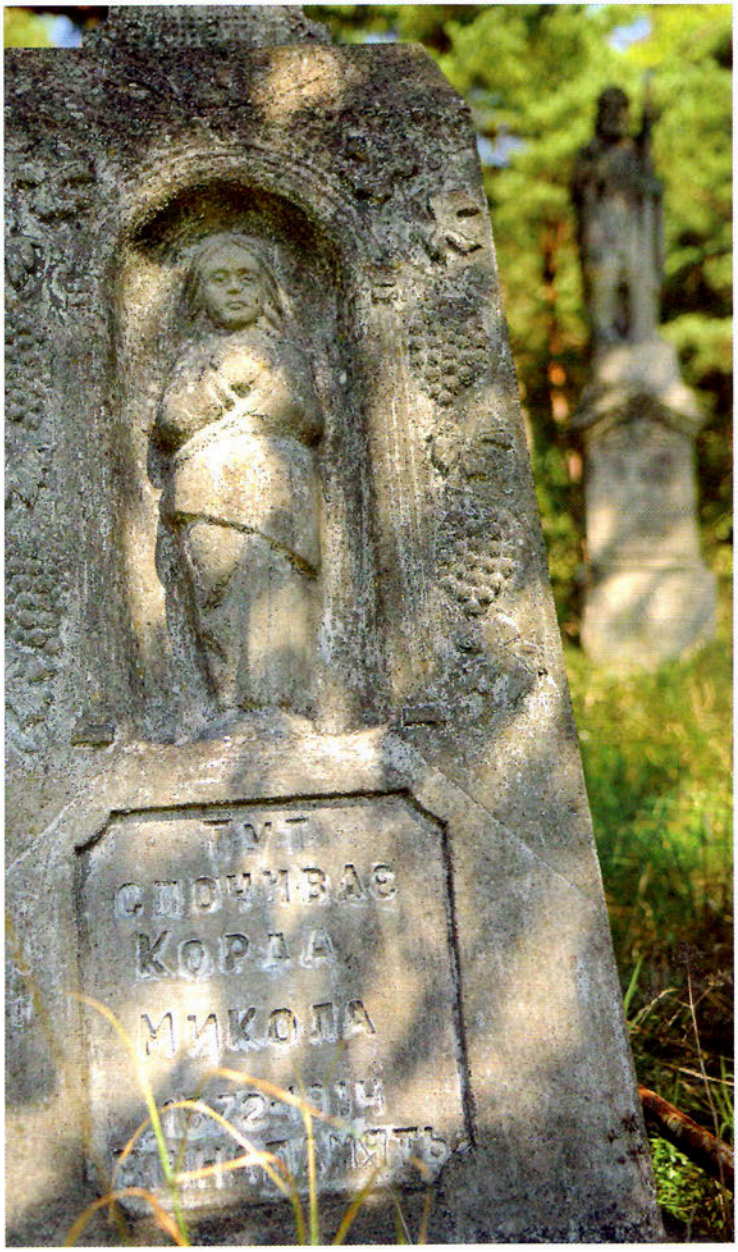

«ПІШЛИ ЗА ГОРБИ». Так каже про хорватів екскурсовод Іванна Фацієвич

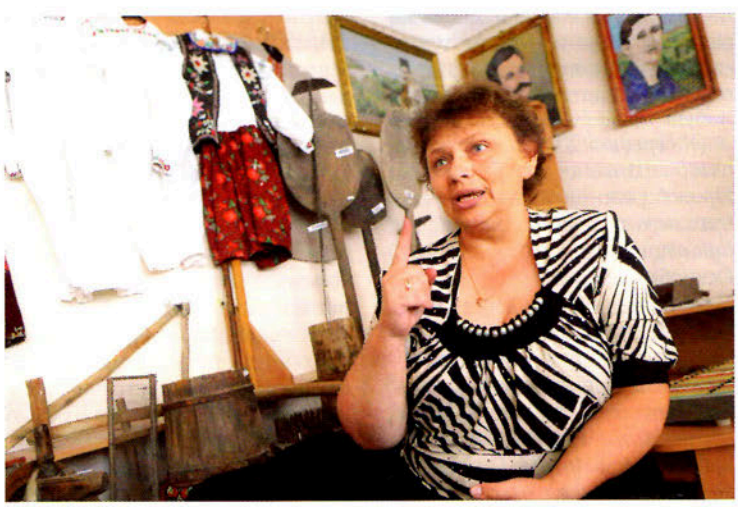

Межигірський тренос

Козацький монастир під Вишгородом: обрив історії

Автор:
Володимир Панченко

Є історичні місцини, які не втрачають своєї енергетики, попри те що на них уже давно немає й сліду бодай якихось споруд – свідків подій. Чимало людей відчувають потребу їх відвідати. І сумно стає, коли, наприклад, лідер опозиції преспокійно купує для власного вжитку добрячий шмат такого історичного ландшафту. Втім, не я перший сумую за долею Межигір'я.

Якогось вечора рука мимоволі потяглася до томика праць професора Михайла Максимовича – і ось що я вичитав у його замітці «Нечто о Межигорье», надрукованій 30 вересня 1864 року в «Киевских епархиальных ведомостях»: «Будучи на короткое время в Киеве, я слышал, что через несколько недель Межигорье будет продаваться с публичного торга... Скорбная мысль не покидает меня и в моем хуторском уединении: что, если Межигорье достанется в руки какого-нибудь предприимчивого жида?! ... *(У середині XIX століття це слово активно вживалося на Правобережній Україні й не мало тих негативних конотацій, які були привнесені згодом. – Ред.)* Оскорбительно было бы для нас – его обладание тем дорогим для здешнего края местом, куда являлись некогда на молитвенные подвиги и пострижение такие люди, как патриарх Иоаким Савелов, митрополит Тимофей Щербацкий, епископ Иоасаф Горленко и многие другие (...).

Но, нет! Межигорью не следует перейти не то, чтобы в жидовские руки, но и в частную собственность всякого торгаша и промышленника; и мне сдается, что до того не допустят ни Печерская Лавра, ни другие монастыри киевские, со своим архипастырем; что они, общими силами, при содействии благотворительных мирян, возмогли бы оплатить Межигорье и открыть его по прежнему для общежительства братского...»

145 років минуло відтоді, як на Михайловій горі, що навпроти Канева, в «хуторском уединении» писалися ці слова, але й тепер переймаєшся хвилюванням їхнього автора, стурбованого долею Межигірської святині. Тим більше що, як відомо, все в цьому світі повторюється. Максимович остерігався, що Межигір'я потрапить у «частную собственность торгаша», а нам уже й остерігатися нічого. Потрапило.

ЗНАКОВА ОБИТЕЛЬ

Михайло Максимович, відвідавши 1857 року колишній монастир, міг ще побачити Преображенський храм і Петропавлівську церкву (зведену з волі кошового отамана Петра Калнишевського), а також підземну Святоонуфріївську церкву, міг помилуватися Дзвонковим «світловодним ключем» із його дивною водою. Він добре знав історію обителі, тому душа його переймалася священним трепетом...

Заснували монастир грецькі ченці, які прибули до Києва невдовзі після хрещення Русі. Неподалік Вишгорода вони знайшли заховану від очей місцину, оточену пагорбами й лісом, і почали облаштовувати тут своє чернече життя. Так з'явився над Дніпром Спас Білий – як нагадування про іншого Спаса, того, що на Берестовій, біля Лаври. Чого тільки не було в його багатовіковій «біографії»! Опіка київських князів – і Батиєве спустошення (XIII століття); часи Великого князівства Литовського – і набіг кримського хана Менглі-Гірея 1482 року, коли було сплюндровано і Київ, і Межигір'я.

МЕЖИГІРСЬКИЙ МОНАСТИР. Малюнок Т.Г. Шевченка

Західний фасад Спасо-Преображенського собору за проектом А. Кедріна. 1810-і роки

У XVI столітті монастир кілька разів переходив до рук світських осіб. І тільки 1576 року король Стефан Баторій повернув Межигір'ю його права та володіння. Проте тепер землю київську тривожило своїми походами запорозьке козацтво, яке не бажало миритися з тим, що Київ належить князям Острозьким, волинським панам.

Утім, розквіт Межигір'я пов'язаний саме з одним із Острозьких – князем Костянтином Костянтиновичем. На початку XVII століття значення Межигірського монастиря було таким

важливим, що він, як пише Максимович, став «другою Лаврою». 1610 року монастир отримав грамоту на ставропігію, себто автономію, що передбачала підпорядкування безпосередньо константинопольському патріархові. 1620-го козацький гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний, ревний захисник православ'я, приймав у Києві патріарха Феофана, який відновив православну Київську митрополію, причому не останню роль у цій справі відіграло якраз «особливе наполягання козацького гетьмана». Відтоді протягом століття Межигір'я мало славу козацького монастиря. Ним опікувалися гетьмани від Богдана Хмельницького до Данила Апостола.

1686 року константинопольський патріарх Діонісій уступив Київську митрополію Московському патріаршому престолу. Митрополитом обрали Гедеона Четвертинського, якого посвятили в Москві. Лаврський архімандрит Варлаам Ясинський і чернігівський архієпископ Лазар Баранович, посилаючись на право ставропігії, протестували, але справу було зроблено. А належне політичне забезпечення здійснив гетьман Іван Самойлович.

Західний фасад Спасо-Преображенського собору за обмірами А. Меленського. Початок XIX століття

І все ж Межигірський монастир залишився козацьким. Тим більше що Терехтемирівська обитель, яка виконувала ту саму місію з 1576 року аж до часів Руїни, зазнала нищівних спустошень. Сам кошовий отаман Іван Сірко приїздив до Межигір'я (1676 рік), щоб закріпити домовленість: монастир стає військовим (себто пов'язаним із Військом Запорозьким), натомість саме Запорожжя віднині мало бути його парафією. Кожен козак мав за обов'язок поклонитися святому Спасу Межигірському. А завершувати своє бойове життя він міг тут, у святих місцях, у пустинножительстві та молитвах. Для старих козаків спеціально було збудовано шпиталь. 1679 року тут знайшов свій останній притулок Остап Гоголь – предок Миколи Васильовича (його портрет висів у монастирській церкві поруч із портретом Богдана Хмельницького). Тут-таки, за легендами, поховали й легендарних полковників Семена Палія та Самійла Самуся.

Вочевидь, до тієї самої пори (початок XVIII століття) належить і створення «Межигірського літопису». Він невеликий за обсягом, проте охоплює події мало не сторічного періоду (1608–1700 роки). Хроніст фіксував передусім якісь незвичайні події та природні катаклізми: спалення Київського замку після удару блискавки, землетрус, затемнення сонця, мор, нашестя 1624-го «сарани великої» (яка «йшла мимо Переяслава і очерет поїла, і овес на нивах»), великі битви, смерть Петра Могили (його погреб описано особливо детально) та Богдана Хмельницького, отруєння московського царя Федора Іоановича, взяття Кезикермена військами гетьмана Мазепи та князя Шереметьєва... Проте цікавили літописця й події, здавалося б, буденні. Записав він, приміром, що в травні 1626 року митрополит Іов Борецький «викопав колодязь проти воріт монастирських святого Михайла Златоверхого». І гадай тепер: може, то теж була неабияка подія?

МОНАСТИР – МАНУФАКТУРА – ТЕХНІКУМ

Спокійних часів в історії Межигірського монастиря було небагато, проте фатальною для нього виявилася остання чверть XVIII століття. На російський престол зійшла Катерина II. 1775 року за її велінням було зруйновано Запорозьку Січ, а потім настала черга монастирів. Указ імператриці від 10 квітня 1786 року передбачав «преобразование монастырей Малороссийских». Це означало, що деякі з них – ті, які мали український дух, – просто закривалися. Така доля спіткала і Густинську обитель біля Прилук, і Межигірський монастир. Козацька Україна припиняла своє існування.

Саме в ту пору Катерина II перебувала в Києві, звідки мала пливти вниз по Дніпру до Криму. В Києві імператриці захотілося побачити і Межигір'я, звідки їй доставляли воду із Дзвонкового джерела. Але сталося непередбачуване: саме того дня, коли Катерина II мала виїздити до Вишгорода, монастир згорів, ніби не бажаючи відкритися очам цариці.

Мине з десяток років, і в спустошеному Межигір'ї відкриють фаянсову фабрику.

12–13 червня 1843-го до колишнього Межигірського Спаса припливли на плоту Тарас Шевченко та Пантелеймон Куліш. Шевченко зробив замальовки цих святих місць, а згодом, уже на засланні, написав поему «Чернець», у якій згадав старого Семена Палія, який із київського Подолу вирушає до монастиря. Поет докоряв йому за непорозуміння з Іваном Мазепою.

Монастир відродився аж наприкінці XIX століття, проте що доброго могло його очікувати в більшовицькі часи? 1923 року в Межигір'ї відкрили художньо-керамічний технікум (у ньому працювали такі визначні художники, як Василь Седляр та Оксана Павленко), а в 1930-ті монастирські споруди розібрали. Потім тут була «дача Щербицького», на території якої час від часу шукали бібліотеку Ярослава Мудрого, що начебто була колись тут захована. Проте марно. Бібліотеку не знайшли, а монастир так більше й не відновився. Залишилися гори, ліс, Дзвонкова криниця і тоненька стежечка до неї біля високого зеленого паркана, за яким тепер зовсім інші, занурені в мирські пристрасті, господарі.

Кілер КДБ

Агент радянської спецслужби на прізвисько Олег без жодних мук сумління доносив на сестру та друзів, але запис похорону Степана Бандери змусив вбивцю засумніватися у методах КДБ

Автор:
Святослав Липовецький

У листопаді 1961 року, в розпал холодної війни, канцлер ФРН Конрад Аденауер напередодні своєї зустрічі з Джоном Кеннеді дав дозвіл на відкриття для загалу «справи Сташинського». Поява 17 листопада 1962-го в пресі інформації про агента КДБ, який на замовлення радянського уряду скоїв два політичні вбивства в Німеччині й здався поліції, стала справжньою сенсацією, яку ЗМІ назвали «чорною п'ятницею» КДБ й однією з найбільших поразок очільника СРСР Микити Хрущова на міжнародній арені.

Ключовими у цій справі є події 50-річної давності, адже 15 жовтня 1959-го Богдан Сташинський виконав своє головне завдання – вбив провідника українського націоналістичного руху Степана Бандеру.

ЯК БОГДАН СТАВ ОЛЕГОМ

За іронією долі майбутній вбивця провідників Організації українських націоналістів (ОУН) – Лева Ребета і Степана Бандери – походив зі Львівщини, з родини, тісно пов'язаної з українським підпіллям. На час першого контакту з МДБ (таку назву КДБ мав до 1954 року) в 1950-му 19-річний Богдан Сташинський був звичайним студентом пединституту. Вкотре їдучи з навчання «зайцем» електричкою зі Львова до рідного села Борщовичі, Богдан натрапив на перевірку квитків, що й спричинило його залежність від силових органів та подальшу згоду на співпрацю.

Першим завданням Олега (псевдо, яке отримав Богдан) стало інформування про контакти молодшої сестри з націоналістичним підпіллям. У 1951 році, за дорученням «органів», Сташинський приєднався до одного з повстанських загонів, щоб здобути інформацію про вбивць Ярослава Галана, одного з найодіозніших публіцистів повоєнної Галичини, який виступав із жорсткою критикою греко-католицької церкви, ліквідацією якої на той час інтенсивно займалася нова влада. Галана було вбито у жовтні 1949 року, вбивцю так і не знайшли.

Перебуваючи з повстанцями, Олег не лише здобув інформацію про обставини замаху на Галана, а й зустрівся з одним із виконавців вбивства Михайлом Стахурою. Наскільки справа, доручена Сташинському, була важливою для «органів», засвідчив суд над підпільниками. На відкритому й показовому суді під головуванням Генерального Прокурора Української РСР Романа Руденка натхненником убивства Ярослава Галана та Григорія Костельника (священика, який очолив процес «приєднання» греко-католиків до Російської православної церкви) було визнано Ватикан. Виконавців замаху Михайла Стахуру та Іларія Лукашевича засуджено до смертної кари. А батька одного із засуджених отця Дениса Лукашевича, який, між іншим, перейшов у православ'я, засудили на 25 років ув'язнення.

СТЕПАН БАНДЕРА. Лідер ОУН став жертвою замаху агента КДБ Богдана Сташинського

Відтоді Сташинський розриває стосунки з родиною й переходить на постійну роботу в МДБ. Спочатку він займався розкриттям та ліквідацією боївок УПА, а в 1952–1954 роках пройшов спеціальні курси у Ки-

ЗА ВБИВСТВО БАНДЕРИ КЕРІВНИК КДБ АЛЄКСАНДР ШЕЛЄПІН НАГОРОДИВ СТАШИНСЬКОГО ОРДЕНОМ ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА

єві й був закинутий до Східної Німеччини.

«РОБОТА» В МЮНХЕНІ

Першою справою, яку доручили Сташинському за кордоном, була підготовка вбивства одного з провідників ОУН, редактора газети «Український са-

мостійник» Лева Ребета. У квітні 1957 року Сташинський розпочав стеження за Ребетом. У вересні йому вперше озвучили завдання й показали зброю, якою потрібно було скоїти вбивство. 12 жовтня 1957-го, на сходах офісу, де працював редактор «Українського самостійника», Сташинський вистрілив зі зброї з отруйним газом і зник із місця злочину. Впродовж двох років, допоки агент КДБ не здався владі, офіційною версією смерті Ребета вважали інфаркт.

Влітку 1958 року Сташинський отримав нове завдання – відвідати у Роттердамі панахиду за полковником Євгеном Коновальцем. Саме тут агент КДБ вперше побачив і почув виступ Степана Бандери. А вже з січня 1959-го розпочалося повноцінне стеження за Бандерою, який ховався за прізвищем Попель. Дивно, але адресу Бандери-Попеля Сташинський дізнався зі звичайної телефонної книжки, хоча керівники КДБ стверджували, що цієї інформації там не було. Пізніше, на суді, Богдан Сташинський згадував реакцію свого керівника-Сєрґєя: «Сєрґєй був дуже задоволений і захоплений: «Нарешті нам пощастило натрапити на слід Бандери». Досі встановити його адресу не вдавалося, все було таємницею; тепер було відомо все, що вони хотіли знати».

Здобутими Сташинським даними про Бандеру зацікавилася радянська спецслужба, й агента вперше в житті викликали до Москви на зустріч із керівництвом КДБ. Там йому дали нове завдання – вбити провідника ОУН. Вперше Сташинський отримав нагоду вбити Бандеру, коли застав його самого біля гаража поблизу будинку, але завагався й не виконав наказу. Втім, коли Сташинський вдруге зі своїм завданням вирушив до Мюнхена (15 жовтня 1959 року), то зустрів Бандеру без охорони в під'їзді будинку. Хоча провідник ОУН був завжди озброєний, зустріч із молодою людиною з газетою в руках йому навряд чи здалася підозрілою. В газеті була зброя, з якої вбивця вистрілив отруйним газом. Бандера помер у машині швидкої допомоги.

ПОЛІЦІЙНА РЕКОНСТРУКЦІЯ.
Після вбивства Лева Ребета
Сташинський ховає зброю.

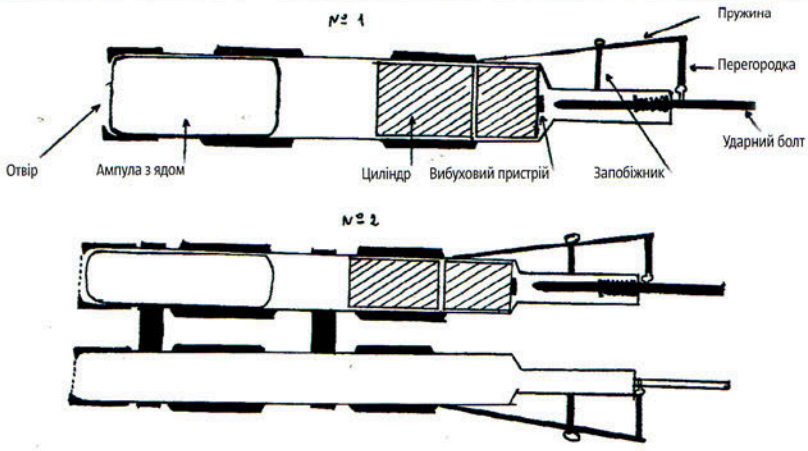

Пристрій для розпилювання яду
Матеріал – алюміній

Схеми газових пістолетів, виготовлених Сташинським.
Тим, що згори, убито Лева Ребета; тим, що знизу – Степана Бандеру

Попри вдосконалення зброї, якою було вбито Бандеру, лікарі виявили в організмі провідника ОУН сліди ціанистого калію, і вже 19 жовтня 1959 року з'явилася офіційна заява: «Проведені в суботу 17 жовтня в Судово-медичному інституті розслідування для встановлення смерті виявили, що Бандера помер унаслідок отруєння ціанистим калієм. Тепер комісія зі

РОЗКАЯННЯ

Із протокольних свідчень Сташинського:
«Я бачив у Східному Берліні, в кінохроніці, як Бандера лежав у відкритій труні. Коло нього стояли його рідні. Для мене це було наче удар, бо вперше побачив, що я саме зробив. Цей фільм справив на мене шокуюче враження, що й поклало початок моїй людській та політичній зміні. Я вперше усвідомив, що мав на своїй совісті. В цей момент для мене розпочався розвиток, який тривав безперервно до моменту моєї втечі. Коли я тоді й далі ще був переконаний у правильності політичних цілей Радянського Союзу, то я все ж мав сумнів щодо засобів, які застосовувались».

ДЕТЕКТИВ У МЮНХЕНІ. Комікс 1978 року.

13

рівництво спецслужби на це не погодилося б, але Шелєпін усе ж таки дозволив Сташинському частково розсекретитися перед майбутньою дружиною – у разі її згоди прийняти радянське громадянство й стати працівником КДБ цей шлюб став би можливим. Майбутньому подружжю пропонували роботу в одній із країн Західної Європи. Інга Поль, за пізнішим визначенням кадебістів, була внутрішньо сильнішою від Сташинського. І хоча ідея співпраці з радянською спецслужбою їй не подобалася, вона погодилася «підіграти» Богданові й пристати на умови його керівництва.

Молоде подружжя під прізвищем Крилови оселилося в Москві, хоча за легендою для родини Інги Сташинські мешкали у Варшаві. Розчарування у радянській дійсності настало дуже швидко. До того ж невдовзі Сташинські виявили вмонтовані у їхній квартирі підслуховувальні пристрої. Розвідник усвідомлював, що його керівництво добре обізнане з настроями, які панували в родині. Напруження сягнуло апогею на зламі 1960–1961 років – у той час подружжя Сташинських навіть зверталося до Шелєпіна з проханням дозволити виїхати працювати до Німеччини, але дістало непряму відмову.

У січні 1961 року вагітна Інга Поль отримала дозвіл провідати батьків. Сташинському, попри попередню згоду, виїзд усе ж таки заборонили. 8 серпня, під час пологів, немовля Сташинського і Поль померло. Розвідник переконав керівництво КДБ дозволити йому виїхати з країни й підтримати дружину, адже, перебуваючи у стресі, Інга могла розповісти багато зайвого.

12 серпня 1961 року, напередодні похорону сина, подружжю вдалося втекти з-під посиленої охорони й перебратися до Західного Берліна. І вчасно: наступного дня почали зводити Берлінський мур. Богдан Сташинський здався владі. За рік відбувся судовий процес, на якому колишнього агента засудили на вісім років ув'язнення, а головним винним у вбивствах визнали радянський уряд. Відтоді подальша доля сім'ї Сташинських залишається невідомою.

«ЧОРНА П'ЯТНИЦЯ» КДБ

Мюнхенські події стали переломним моментом у відносинах Богдана Сташинського і КДБ. Сташинського викликали до Москви і представили керівникові Комітету державної безпеки Олександру Шелєпіну, який нагородив агента бойовим орденом Червоного прапора. Натомість Богдан порушив питання, яке на той момент його найбільше турбувало, – попросив згоду на одруження з німкенею. За звичайних обставин кесправ вбивств перевіряє, чи це самогубство, чи вбивство».

ТВОРЧІ ІНСПІРАЦІЇ

Книжки та фільми про мюнхенські події 1957 і 1959 років
Книжка **«Московські вбивці Бандери перед судом»** – збірка матеріалів зі стенограмами судового процесу над Богданом Сташинським. Вийшла друком у Мюнхені 1965 року. Історія в малюнках **«Вбивства з наказу КДБ»** – перше видання для дітей коміксу про організацію вбивства Ребета і Бандери (див. згори). Друкувалося у 1978 році в журналі Спілки української молоді «Крилаті». У 2008–2009 роках історію було перевидано в Україні. **SPY!: The MURDER MACHINE** – стрічка з публіцистичної серії SPY!, яку в 1980 році зняло BBC. Це єдина екранізація історії Сташинського, яку здійснила медіа-корпорація світового рівня. **«АТЕНТАТ. Осіннє вбивство в Мюнхені»** – повнометражний художній фільм, знятий українською кінокомпанією 1995 року. Режисер – Олесь Янчук, автори сценарію – Василь Портяк та Олесь Янчук.

ХТО ДИВИТЬСЯ РЕКЛАМУ ВДОМА?

ПрессКом ®ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

В обидва кінці

WWW.FLYUIA.COM

Барселона
Мадрид
Лісабон

від

159 $*

Безкоштовно:
- Багаж (до 40 кг)
- Харчування на борту
- Онлайн бронювання
- Онлайн реєстрація на рейс
- Можливість вибору місць у салоні
- Участь у програмі Панорама Клуб

* Кількість місць обмежена.
Збори та податки аеропортів не враховані. Діють інші правила та обмеження.
Придбайте квитки з 01.10.09р. по 12.12.09р. Здійсніть подорож з 01.10.09р. по 15.12.09р.

✆ 0 44 581 50 50 ✆ 566 МТС, КИЇВСТАР, LIFE:), BEELINE

МТС - згідно з тарифним пакетом як дзвінки на міський телефон/ Київстар та Life:) - 1 грн за хвилину/ Beeline - 0,95 грн за хвилину. Ліцензія МАУ ДАА № 368673 серія АВ від 20.02.2009 р.

МАУ

ЛІКАРІ гламурних вакханалій

ФОТО: ОЛЬГА ЗАКРЕВСЬКА

Рок- альтернатива – напрям «з характером», представники якого не завжди вкладаються в чітко визначені стильові межі

Автор: **Олександр Євтушенко**

Найчастіше це відбувається через їхню егоцентричну харизматичність та інтуїтивний спротив закостенілим стандартам, яких у нашій сучасній культурі чимало. На відміну від попси, в Україні альтернативне мистецтво не є соціальним замовленням, тому мільйонів шанувальників, як у західних країнах, у нас годі й шукати. Та їх, насправді, і бути не може, адже українські мас-медіа переважно підтримують естрадно-попсові стандарти, «легітимізуючи» лише окремі колективи-явища з кола поп-рок-мейнстриму. Будь-яка музика, що претендує вийти за межі банальної буденщини або активно експериментує зі змістом і формою, не знаходить жодних шансів на широке медійне визнання. Навіть «ВВ», граючи цілком лояльний рок-мейнстрим, тривалий час не мали «зеленої вулиці» у вітчизняних ефірах, орієнтованих або на нафталінову естраду радянського зразка, або на табірний «фольклор», або на неоковирну московську попсу. В країні, де FM-станції плентаються позаду пострадянської ментальності,

для прогресивних артистів залишається хіба інтернет. Музична політика і державних, і приватних мас-медіа в Україні перебуває в стані розважально-гламурної прострації, і це вже діагноз. Діагноз для психічно хворого суспільства... Однак санітарами й лікарями гламурної вакханалії якраз і є групи рок-альтернативного спрямування. Сучасна рок-альтернатива прийшла до нас не за допомогою радіо й телеканалів, а всупереч їм. Тому не дивно, що творчість адептів альтернативи – то суцільний антиофіціоз, активні вияви внутрішньої свободи, цінові передусім не масами, а індивідуумами.

КЛАСИКИ ТА ПОСЛІДОВНИКИ

На зламі 1980-1990-х одним із перших і найяскравіших представників альтернативи була київська команда «Коллежский Асессор» на чолі зі справжнім алхіміком звуку Василем Гойденком. У їхній музиці незвичайним було все – від екзотичних звукових конструкцій і текстового гротеску до неймовірних сценічних лахів, включно з піжамами та мундирами американських військових моряків. Василь Гойденко, Гліб Бутузов, Сашко Кієвцев, Олексій Ринденко – всі випускники київського Політеху, де в середині 1980-х буяла «рок-революція» і студентські гурти виникали й розпадалися десятками. Найперспективнішими були «асесори», які здобули перший успіх у розпеченій атмосфері фестивалю «Рок-діалог» навесні 1987-го. Тоді ж стали учасниками «Рок-артілі», яка входила до творчого об'єднання «Експеримент», де вже діяли «ВВ» та «Раббота Хо», а пізніше й «Ер. Джаз». «Рок-артіль» була своєрідним антиподом металево-хард-роковій тусовці рок-клубу «Кузня». На відміну від колег по цеху, «Коллежский Асессор» наплодив безліч платівок (найвідоміші: «Дитячий альбом», «Активні шамани» та «Капітуляція»). «Асесори» від початку виглядали «білими воронами» – вони йшли в авангарді альтернативної течії й незмінно викликали культурний шок унаслідок специфічних звукових експериментів, чудернацьких текстів у дусі Даніїла Хармса і сценічних «вибриків». З музично-образного мислення та зосередження всіляких новацій, Гойденко і компанія не знали

ТВОРЧІСТЬ «АЛЬТЕРНАТИВНИКІВ» – СУЦІЛЬНИЙ АНТИОФІЦІОЗ

собі рівних. Самобутній імідж із точним відбитком темпераменту, тонкої і не дуже іронії та оригінальним композиційним мисленням лідера групи ввійшов у віртуальний міфологічний пантеон київського року.

Близькими за духом, «асесорівськими» братами по крові були харківські «Альфонс де Монфруа» та «Казма-Казма». «Альфонс де Монфруа» захоплювався проторенесансною культурою Франції, використовував автентичні тексти, аксесуари й костюми тієї доби в контексті сучасної рок-сцени. Засновники «Казми-Казми» Євген Ходош і Дмитро Куровський мали академічну освіту, але грали рок-н-рол і мріяли поєднати все в одне ціле, включно з неодмінним театральним маскарадом. Згодом Куровський разом із Владом Діхтяренком долучили до створення чернігівсько-київського колективу «Foa-Хока». Використовуючи шумові та ритмічні інструменти, цей гурт додавав до свого електронного вінегрету гострі, радикального змісту мелодекламації, що підбурювали спокійно-лаунжевий супровід. «Foa-Хока» цілком успішно виступив у Польщі, Німеччині та Росії. Відродившись на початку 2000-х, група видала нігілістично-стьобовий альбом «Індпошив», що був, за словами Куровського, «модерністським реквієм за споживацьким суспільством». Сьогодні в Харкові діють не менш цікаві команди: «4айка», яка грає виразний симбіоз фанку й альтернативи, та експериментально-рафінований «ЛЮК» із його різноманітними, але дуже витонченими звуковими коктейлями, поціновувачів яких уже є багато й за межами країни.

ХІПАН ВАСЯ

Фантомно-химерне явище на ймення «Всяк Випадок», яке очолювали басист Олег Путятін та гітарист-вокаліст Євген Бартничук (Джек Фрост), відзначився у 1990-ті яскравими ексцентричними й абсурдистськими шоу та кількома альбомами, що демонстрували неймовірну винахідливість у конструюванні вокально-інструментальної тканини. Джаз-рок, ейсід-джаз, психоделіка, арт-рок, авангард і фольк – це неповний перелік інгредієнтів, які використовував невгамовний «Всяк Випадок». А ще, звісно, напрочуд імпресіоністичні музичні образи, візуалізовані не лише в кліпах, а й на обкладинках їхніх альбомів. Чотири диски – а це вся дискографія «Випадку», видав незалежний продюсер Олександр Лисокобилко, з іменем якого пов'язана творча біографія команди «Вася club». Василь ›

ВАСИЛЬ ГОНТАРСЬКИЙ. Створив образ «хлопця із сусіднього двору»

ФОТО З САЙТУ WWW.KUZMUK.DP.UA

Гонтарський створив цю групу рівно через 10 років після участі в ролі барда на «Червоній Руті» 1991-го. Комунікабельний, дотепний і «свій в доску» Гонтарський писав не пісні, а дивовижні «історії з життя», пережиті ним, народжуючи симбіоз напівдворових і напіврок-н-рольних сюжетів, посилених потужною духовою секцією. Слава наздоганяла його сама: варто було групі виступити в Полтаві на фестивалі «Мазепафест», як миттєво летіли заявки на радіо «Ваша хвиля». Дебютний альбом «Вася club» під назвою «Хіпан», виданий 2003-го, є рекордсменом продажів до цього дня. Василь охоче погоджувався, що група грає урбаністичний фольк, але не тільки. Два роки тому Гонтарського не стало – він помер уві сні.

ГУЦУЛЬСЬКИЙ ВИМІР І ВИБУХОВА «СУМІШ»

Етнофундамент івано-франківської «Перкалаби» склали музиканти, які «собаку з'їли» на народній гуцульській музиці. Це цимбаліст Володимир Шотурма, трубач Сергій Шваюк, тромбоніст Орест Гудима, барабанщик Левко Скренткович та шалений на вигляд вокаліст Андрій «Федот» Федотов. «Перкалаба» давно вже стала одним із брендів міжнародного етнофестивалю «Шешори» (нині – «Арт Поле»), та й клубні виступи гурту завжди збирають аншлаги. Вдаване божевілля та суцільне башлабайство на сцені публіку захоплює впівоберта, а продумані перформанси та видовищне шоу вже її не відпускають. Три року тому івано-франківців відкрила для себе європейська аудиторія, відтоді на їхньому рахунку вже з півдесятка турів містами ЄС. Останній студійний альбом «Чидро» засвідчив зміну звучання – з карколомно-атакувального на помірковано-рафіноване й прозоре. «Перкалаба» – досить рідкісний зразок справді креативного поєднання автентики з рок-н-ролом крізь призму альтернативної візії через посередництво багатої уяви і таланту їхнього продюсера Олега Гнатіва. Між іншим, басист і вокаліст Ярема Стецик разом із «Федотом» раніше грали в жорсткому панківському проекті з нетривіальною назвою «Стратегічні сперматозоїди».

«Командам, які говорять про свою альтернативність і незаангажованість, не вистачає смислового навантаження, – стверджує Саша Че, або Олександр Чемеров – лідер чернігівської «Димної Суміші». – Ідейно та концептуально вони нічим не відрізняються від звичайного мейнстриму. Наше розуміння альтернативи полягає в присутності мотивації, яка завжди суттєво різниться від загальноприйнятої. Плюс власне музичне начиння...» І справді – «Димна Суміш» начинена всім потроху – ню-металом, хіп-хопом, психоделією, орієнтальними мотивами та вибуховою енергетикою. Цікавою є історія появи першого альбому. В часи нескінченних концертів на великій сцені Майдану під час Помаранчевої революції у багатьох команд не було шансів туди потрапити. Вони, а серед них і «Димна Суміш», грали на малій сцені поблизу Пасажу. Виступ було зафіксовано на цифру, і, прослухавши запис, хлопці збагнули, що такої енергетики й драйву їм не вдавалося досягти у студії. «Постмайданний» диск, що засвідчив появу нової надпотужної альтернативної групи, було названо «Ти-живий». Виступи на авторитетній сцені польського фестивалю «Зупинка Вудсток» закріпили статус «Суміші» як однієї з найкращих українських альтернативних формацій. Другий альбом «В країні ілюзій» уже був студійним і містив певні хіпівські ремінісценції-рефлексії, зокрема – в оформленні обкладинки та в текстах пісень.

«ДИМНА СУМІШ». Пропагує здоровий спосіб життя

ЖІНОЧИЙ ВИМІР АЛЬТЕРНАТИВИ

Дебютний альбом молодого київського гурту «Крихітка Цахес» отримав назву «На першому місці». Йшлося не про диспозицію команди в «Табелі про ранги», а про певну систему цінностей Саші Кольцової – лідер-вокалістки, котра називає себе «Каша Сальцова». До речі – казковий персонаж Ернста Теодора Гофмана також є ані білим, ані пухнастим. Хоча для багатьох поезії професійного копірайтера Саші Кольцової є уособленням граційної пластики та втіленням жіночого світосприйняття, головні її меседжі мають значно

ТОП-10: НАЙКРАЩІ ДИСКИ У СТИЛІ РОК-АЛЬТЕРНАТИВА*

Foa Хока. Індпошив. – Sale Records, 2002

Всяк Випадок. Трава Баюн. – J.R.S., 2000

Фактично самі. Lo-Fi ТравМи. – СПД Мельничук, 2005

Крихітка Цахес. На першому місці. – Comp Music, 2005

Перкалаба. Говорить Івано-Франківськ. – Тарас Бульба Entertainment, 2007

ФОТО: ПАВЛО НІЦ

«ЛЮК». Співає чотирма мовами

«КРИХІТКА». Дзвінкоголоса Саша схильна до перфекціонізму

глибший контекст – десь на рівні підсвідомості.

Нещодавно «Крихітка» позбулась імені Цахес. Водночас найбільший флагман української альтернативи – група «Фактично самі» перейменувалася на QARPA, вочевидь вирішивши, що прізвище лідер-вокалістки є показовішим, оскільки уособлює не лише конкретне музичне явище, а й причетність до сучасної літературної течії. Загалом нонконформістська харизма Ірени Карпи, її окремішність та поведінка, що провокує невинні скандальчики, – це необхідний у шоубізнесі «бекграунд» для підживлення мас-медіа. У 1997-му «Фактично самі» (тоді ще без ексцентричної Карпи) стали лауреатами «Червоної Рути» в Харкові, граючи жорстку суміш індастріелу та трип-хопу. Ідеологи-електронщики Олег Артим і Артур Данієлян безупинно експериментували зі звуковою палітрою «Самих» і самотужки тиражували альбоми гурту. Однак справді переломним у кар'єрі команди став перший після перейменування минулорічний диск «In жир», який критики одразу нарікли кіберпанковим.

КАЗКИ ВІД «АНДЕРСОНА» І ЖАХИ ВІД ONEYROID

До найбільш суспільно активних альтернативників належить чернігівсько-київський «Андерсон», який відзначився гострою, зокрема й політичною сатирою. Лідер-вокаліст Руслан Кириленко натискає на найболючіші точки сучасного життя-буття злободенними опусами («Споживач», «Роздайте дітям зброю», «Олігархофрени») зі збірки «Слово-Зброя» 2009 року.

На жаль, давно не тішить новими релізами неординарна формація «Квадраджесіма», яку створив дипломований біофізик і гітарист Олексій Устінов. Команда грає складний, наступально-динамічний мікс фанку, джанглу, хіп-хопу і психоделіки, тобто наймодерніший різновид живої клубної музики. Їхній альбом Cosmo є своєрідним еталоном стилю цього безумовно талановитого проекту.

Одним із хедлайнерів української альтернативи разом із гуртами QARPA, «Квадраджесіма» та «Андерсон» є унікальне дніпропетровське тріо «... и друг мой грузовик», що складається з барабанщика, басиста й вокаліста, які разом утворюють справжню музичну турбомашину.

У напрямку верхівки рок-альтернативи швидко рухається і полтавський Oneyroid – плід візій молодого лікаря-хірурга Андрія Боркунова («Бурлік»). Усе частіше група навідується до Києва – нещодавно хлопці презентували в столиці останній альбом «Отруйні речовини», де кожний із 10 треків присвячено конкретному хімічному препарату, здатному як не вбити, то покалічити. До речі, в складі Oneyroid працює гітаристом і клавішником Валерій Власенко – відомий музикант і лідер полтавської готикоподібної «Арахнофобії».

Унікальним явищем на альтернативній сцені є сумський гурт «Хамерман знищує віруси». Електронний дует утворили вокаліст і автор текстів журналіст Володимир Пахолюк та клавішник, бек-вокаліст і лікар-кардіолог Олег Цукренко. У 2000-му вони стали лауреатами фесту «Перлини сезону», виконавши справжній хіт «Україна – це ми». «Хамерман...» – рідкісний зразок пародійно-комічної антимузики, де основою слугують різноманітні штампи поп-культури всіх часів і народів. У цій грі, ясна річ, першу скрипку грають саркастичні та винахідливі «суржикомовні» тексти.

Вася Club. Хіпан. – Максимум музики, 2002

Димна Суміш. В країні ілюзій. – Весна Music, 2008

Коллежский Ассесор. Sex Bomben Auf Engelland. – Igun Shakor Records, 2001

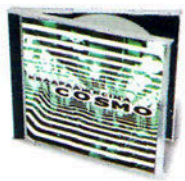

Квадраджесіма. Cosmo. – Астра, 2005

Oneyroid. Отруйні речовини. – Moon Records, 2009

* суб'єктивний погляд автора

ТЕАТР

Біг з перепонами

Новий сезон театр імені Івана Франка відкрив свіжою версією хрестоматійної класики – виставою «У неділю рано зілля копала»

Романтичну за настроєм повість Ольги Кобилянської інсценізувала київський драматург Неда Неждана, намагаючись не нашкодити карпатським діалектизмам. А на сцену її взялися перенести режисер Дмитро Чирипюк, художник Андрій Александрович-Дочевський і композитор Юрій Шевченко. Знаменита пісня про Гриця, який полюбив двох жінок і був за це покараний, – не що інше, як чорна пародія на старозавітний текст про створення світу: «У неділю збирала, в понеділок полоскала...» У виставі активно обігрується цей мотив круговерті – герої безупинно бігають по колу, регочуть, співають сороміцьких пісень, пересувають туди-сюди три «гірки» декорацій, колишуть масивні трембіти, що звисають зі стелі додолу. І головне слово тут – утеча. Підкидаючи онука заможним селянам, циган Андронаті (Петро Панчук) кілька разів наказує йому «пам'ятати свою кров». Гриць (Олександр Форманчук), навпаки, всіма силами намагається забути про те, що він не рідний син своїх батьків Дончуків (Василь Баша та Ольга Кондратюк). І саме звідси страх зупинитися й розібратися хоч із чимось – чи з власним походженням, чи з коханими жінками (Туркиня – Олена Фесуненко, Настка – Тетяна Шляхова).

Здається, такий задум мав спрацювати на краще: додати виставі динаміки та нетривіальності. Та насправді вийшло навпаки. Замість плавного перетікання однієї події в іншу – поверховий і незв'язний калейдоскоп, замість оригінального настрою – враження, що дивишся не виставу

Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка (Київ, пл. І.Франка, 3)

Анонси

16 жовтня, 18.00

Презентація книжки Олександра Ільченка

Книгарня «Є» (Київ, вул. Лисенка, 3)

У літературознавчих дослідженнях Олександра Ільченка часто називають одним із найяскравіших представників напряму «українська химерна проза». Ім'я цього письменника і драматурга не надто відоме загалові, його твори не потрапили до шкільних хрестоматій та університетських підручників, а дарма: роман «Козацькому роду нема переводу, або ж Козак Мамай та чужа молодиця» і в наш час міг би стати бестселером. Для цього у книжці Ільченка є всі потрібні складові: багата мова, народний гумор та бурхлива фантазія автора.

16 – 18 жовтня

«Дні японського кіно»

Кінотеатр «Київ» (Київ, вул. Велика Васильківська, 19)

У програмі фестивалю – шість стрічок від японських режисерів, що демонструються в Україні вперше. До добірки потрапили фільми останніх років, які виразно ілюструють різнобарв'я сучасного життя Країни сонця, що сходить. «Мої таємні скарби» Сінобу Ягуті охоплюють пласт офісної «культури», іронізуючи над культом грошей банківської працівниці. «Конкурс роботів» відображає Японію як славнозвісну хайтек-країну – головна героїня цієї стрічки захоплюється конструюванням роботів. А «Лінда, Лінда, Лінда» зображує бум на молодіжні дівочі рок-гурти.

17 – 18 жовтня

«Рок-січ»

17 жовтня, 18.00 (Львів, парк ім. Б. Хмельницького)
18 жовтня, 18.00 (Ужгород, площа Духновича)

Рок-фестиваль Олега Скрипки став мандрівним – тепер замість посиденьок на Трухановому острові дійство кочує по різних містах. Зміна локації пішла фесту на користь, принаймні про це свідчить склад учасників, сформований за суворо селекційним принципом: тільки найвідоміші. Популяризувати рок-культуру України в регіонах погодилися «ВВ», «Гайдамаки», Марія Бурмака, @traktor та ін.

ФОТО: МАКС ЛЕВІН

головної театральної сцени країни, а примусово відсиджуєш час на урядово-патріотичному концерті. Якщо ж змиритися із запропонованою режисером естетикою, то в її межах найпотворніше виглядає образ циганки Маври, а найвдаліше зроблено фінал вистави – сцену весілля Настки і Грися, що минає на одному диханні. Божевільна Туркиня спочатку танцює босоніж на зіллі, потім вичавлює з нього сік, пропонує випити з нею Грицю, а сама кидається у воду. І чим «У неділю рано зілля копала» не «Ромео та Джульєтта»?

Юлія Бентя

DVD

Вбрід через Лету

За п'ять днів до пам'ятного повернення на велику сцену «Братів Гадюкіних» 2006-го квитків у касах було вже не дістати. Адже йшлося про перший за останні десять років «вихід у люди». Розпускаючи гурт 1996-го, Кузя пообіцяв більше нічого з репертуару «Гадів» не співати і з головою поринув у електронну стихію. Провівши безліч трансових вечірок, Сергій таки не витримав полону в клубній «башті зі слонової кістки» і явився нарешті у добре знайомому «рагульському образі». Коли Кузьмінський зі сцени влаштував перекличку із залом, з'ясувалося, що люди приїхали з усіх регіонів країни – загалом майже 15 тис., хоча того дня – 20 січня 2006 року – термометр зафіксував 25 градусів морозу. Одначе «камбек» вдався на славу – протягом двох годин зал безперервно підспівував двом десяткам «гадівських» хітів. Багатокамерний запис концерту, зроблений без жодних купюр знімальною групою Першого національного з подальшим монтажем режисера Андрія Толошного, лишив нам унікальний документ епохи, що відходить у минуле. І це чудово, що той виступ відбувся, що видано і перевидано концертний DVD-диск, бо вже виросло нове покоління юних шанувальників, які ніколи не бачили «Гадів» наживо, а лише чули... На прес-конференції Кузя тоді сказав: «Я думав, що прийдуть лише старі пні, які про нас пам'ятають, і таких назбирається близько тисячі. Ми зовсім не очікували такої кількості юних облич. Від того я страшенно втішений...»

Брати Гадюкіни. «ВРОДИЛО!». – DVD-концерт, Gadyrecords, 2009

Олександр Євтушенко

18 жовтня, 18.00

Time Fest

Клуб «Бінго»
(Київ, пр-т Перемоги, 112)

Футбольна назва фестивалю з'явилася не зі стелі – регламент для кожного учасника концертного шоу-змагання становить 45 хвилин. Цього року командами-суперниками стануть молоді та перспективні музиканти з Києва та Харкова. Інформація для вболівальників: за столицю виступатимуть металісти «Шелест Запахов», альтернативники «МегамасС» та поп-рокери ROBOTS DON'T CRY. Не менш потужна харківська «збірна» складається з адептів мелодик-дезу 7 Pages Of Silence, рокерів Traffic та гурту «ТонкаяКраснаяНить», що грає альтернативний метал.

23 жовтня, 20.00

Cockpit Music

Клуб «44»
(Київ, вул. Хрещатик, 44б)

Данський гурт Cockpit Music – це тріо справжніх однодумців, адже після 30 років активної концертної діяльності склад колективу залишився незмінним. Натомість репертуар цієї формації стабільністю не вирізняється – музиканти з Копенгагена грають у різних напрямах, мікшуючи експериментальний джаз, камерну музику, рок-н-рол та етно. «Арсенал» музичних інструментів, які використовують учасники гурту, а це саксофон, гітара, маримба та різноманітні перкусії, відповідає обраному мультистильовому вектору.

До 27 жовтня

«Задзеркалля. Сади останніх років»

Муніципальна галерея
(Харків,
вул. Чернишевського, 15)

Зазвичай художника Павла Макова характеризують за допомогою прикметників найвищого ступеня порівняння: один із найкращих сучасних митців, найвідоміший український графік тощо. Маков ставиться до хвалебних відгуків по-філософському, продовжуючи організовувати спільні проекти з європейцями, читати лекції у провідних арт-інституціях світу та створювати складні концептуальні офорти. Його нова виставка, присвячена Дню художника, теж непроста: Маков прагне віднайти межу між реальністю та фантомами несвідомого.

Кобзар без шароварів

Седляр і Шевченко мають чимало спільного: обидва художники, бунтівники, новатори

Автор: Марія Коваль

Сучасне перевидання «Кобзаря», ілюстрованого Василем Седлярем, – наочне підтвердження булгаківського афоризму. Рукописи не лише не горять, вони повертають забуті й навмисно замовчувані імена. Художника Василя Седляра разом із Михайлом Бойчуком та Іваном Падалкою розстріляли 1937 року, звинувативши у причетності до «терористичного націонал-фашистського» угруповання. Сталінський режим пішов до кінця: знищив його роботи і заборонив будь-які згадки про графіка-«бойчукіста».

Седляр був першим радянським ілюстратором творів Тараса Шевченка. Фактично саме оформлення «Кобзаря» стало поштовхом для цькування українського митця. Видання 1931 року, підготовлене харківським видавництвом «Література і Мистецтво», містило 54 чорно-білі ілюстрації художника. Ця книжка викликала подвійну реакцію: захоплені оцінки провідних критиків та ворожі рецензії «придворних» цензорів. Російський мистецтвознавець Павєл Еттінгер зауважив основну новацію Седляра, зазначивши, що «Кобзар» оформлено «у цілком сучасному стилі, далекому від того декоративно-фольклорного, який ще недавно переважав в українській ілюстрації». Через два роки з'явилося друге перевидання шевченківської книжки, доповнене 18 кольоровими малюнками полтавського митця.

Седлярівські ілюстрації «Кобзаря» – це не лише технічне відображення принципів модерного мистецтва і традицій візантійського іконопису, які сповідували «бойчукісти», а й суто авторське переосмислення шевченківських текстів. Мистецтвознавець Дмитро Горбачов порівнює малюнки художника з фресковим розписом і вважає, що він «адекватно, іконописно і біблійно проілюстрував Шевченка». Водночас Седляр передав бунтівний дух книжки, зобразивши її героїв ніби на одному диханні: широкі й сильні мазки пензля, оманливе ігнорування надмірних деталей та прикрас співзвучні з динамічним ритмом поезії Шевченка. І, зрештою, головне досягнення художника-авангардиста – йому вдалося вхопити епічність «Кобзаря» і створити завершений графічний цикл робіт, не порушивши цілісності первинного задуму.

«Кобзар». К.: «Дух і літера» – «Оранта», 2009

Звук та відео

для всіх видів комерційних приміщень

- Фонове озвучування приміщень
- Обладнання для відображення відео
- Програмне забезпечення
- Встановлення, налагодження, сервіс

на фото: співробітники ТОВ "ПрессКом" (С.Шаблій, В.Володін, А.Щерюк, Д.Єдрожимов, А.Осадчих, С.Шпак)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.avinstall.com.ua

Ресторан
Працюємо для Вас
24 години на добу
ВІРТУОЗ ФРАНЦУЗЬКОЇ КУХНІ АНДРЕ ПЕЛЬТРЕ
З СЕЗОННИМИ НОВИНКАМИ МЕНЮ
м. Київ, вул. Городецького 5
Телефон: **279-5422, 279-6822**
у житті-як у кіно...

Наздогнати літо в Монтенегро

Чорногорія – невелика країна з морем, горами та оливковими гаями. Цей черговий уламок екс-Югославії тільки три роки тому став державою і тепер перетворюється на затишний європейський курорт

Автор:
Дмитро Стаховський
Фото автора

«Українці! О-о-о! Чудово, я так багато знаю українців! Я ж із Косівської Митровиці, поїхали до мене в гості, а потім вже й на Будву собі рушайте! До речі, у нас дуже багато українських дівчат... Як звідки? У нас же гарнізон НАТО стоїть, дуже багато солдатів, забули? Дуже-дуже!»

МІО, МІЙ МІО

Ми мандруємо автостопом із сербського Белграда у напрямку Будви, найбільшого чорногорського курорту. Приязний серб Міорад («Для вас тільки Міо, ви ж українці!») безплатно везе нас у своєму старенькому Golf, а дорогою пригощає кавою в придорожній кав'ярні.

Десь уже в горах висаджує, і ми пересідаємо на рейсовий автобус, що прямує просто до Будви. З острахом перетинаємо кордон невеликої, з населенням менш як мільйон осіб, молодої держави Чорногорія (візу маємо тільки сербську), але автобуса ніхто не зупиняє й не перевіряє, тож ми і далі петляємо змією гірської блискучої асфальтівки.

Автобусна станція Будви практично порожня – у вересні наплив відпочивальників спадає і туристів приїздить небагато. А дарма! Оксамитовий сезон у Чорногорії надзвичайно комфортний, затишний і недорогий.

Сервісу не бракує – на станції до нас підходять кілька осіб і пропонують поселення. Погоджуємося сісти в автівку чоловіка, який везе нас продемонструвати його апартаменти. Затишно, недорого, але по очах

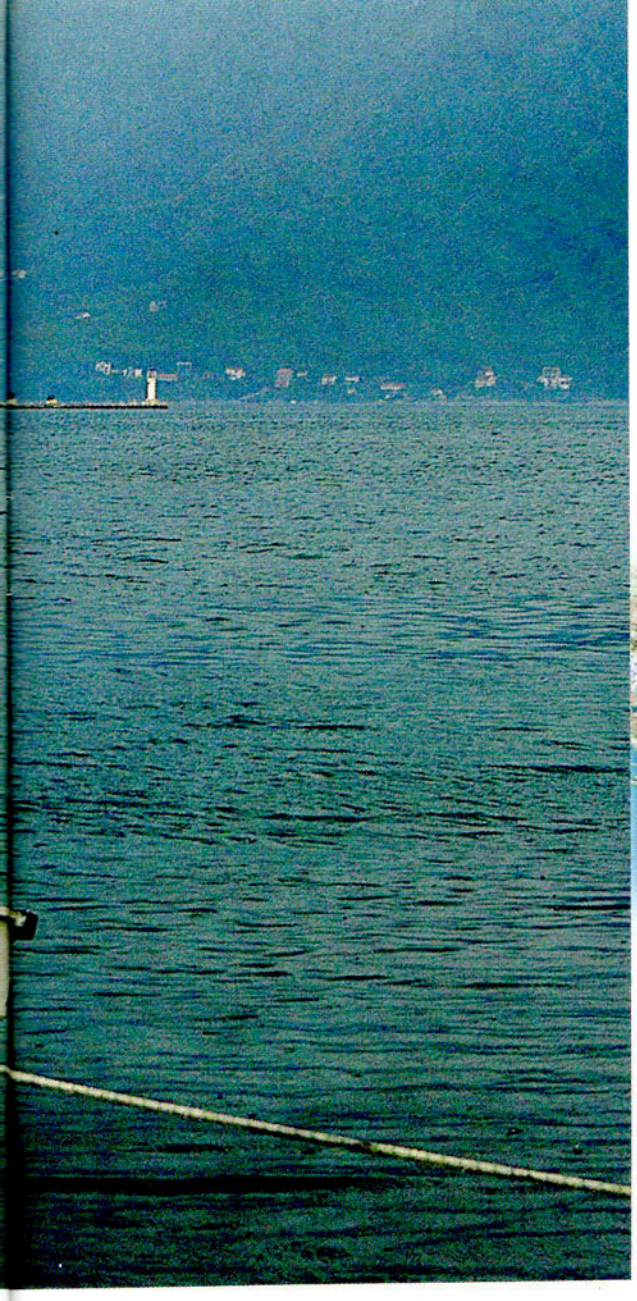

МОРЕ + ГОРИ. Которська затока в оксамитовий сезон – це пісня

дружини розумію: не те. Хазяїн («Ноу проблем!») погоджується відвезти нас назад, до центру міста, і вже за півгодини поселяємося на іншій віллі – у статечної чешки, перше ж запитання від якої, однак, лякає й тішить: «А ви точно не росіяни?» Божимося, що ні. Показує наші покої: кімната на другому поверсі, кухонька, санвузол і величезна тераса, до якої веде знадвору окремий вхід. Усе це лише за три хвилини ходи від морського пляжу. І лише за €24 на добу. В задоволеній усмішці дружини читаю: саме те!

РУССО ТУРІСТО – ОБЛІКО АМОРАЛЕ

Нарешті дізнаюся, у чому ж сенс запитання «чи ви не росіяни?». Хазяйка розповідає: нещодавно в неї гостювали туристи з Москви. Пили, курили траву, гульбанили так, що прагматична пані повернула їм гроші й побажала гарного відпочинку... деінде.

Я бував у Будві й раніше. Росіян тут справді побільшало. З'явилися російськомовні вивіски: «Недвижимость», «Сдача», «Аренда», «Сувениры» та всілякі інші. Туристів, які не мають явних ознак західної Європи (зазвичай це насамперед розмовна італійська, німецька або англійська), одразу сприймають як росіян. І звертаються відповідно. На кожному кроці від місцевих чуємо: «здравствуйте», «спасібо», «до свіданія». Вже на другий день мене це почало трохи дратувати. А раніше ж ті самі місцеві підходили зі словами «бонжорно, грасіас, сіньйор».

Я намагався спілкуватися сербською, маючи в запасі кілька десятків слів, – недарма ж віз із самого Белграда роман Милорада Павича в оригіналі! Якщо порозумітися не вдавалося, переходив на англійську. Коли запитували, звідки я, у відповідь на «Україна» нерідко все одно казали: «А, рус!» Доводилося пояснювати, граючи на місцевому національному питанні: «Розумієте, різниця між українцями та росіянами така сама, як між сербами та албанцями!» Тоді місцеві багатозначно кивали головами.

Та хай там як, а Чорногорія – це все одно Монтенегро – європейський курорт із неймовірно чистим морем, незрівнянними краєвидами, смачною рибою у найзатишніших у світі ресторанчиках і приязними людьми. Від усіх цих наїдків, від ліхтарів на нічному пляжі й вузеньких вуличок старезного міста важко відірватися.

Але й на місці всидіти – теж не для нас.

МІТИЧ, МІША І «КОКОШКА»

За кілька днів рушили далі – автостопом до Цетіньє. Це невеличке містечко в горах, давня столиця країни, над якою стоїть мавзолей одного з правителів Чорногорії XIX століття, митрополита Петра Нєгоша. Дістатися містечка не проблема – попутки раз у раз вимальовувалися на крученій дорозі й довозили швидко.

Невдовзі ми взяли курс на гірське Скадарське «єзеро». Те, на берегах якого серб Гойко Мітич ганяв корів і поганих ковбоїв у кіно про американських індіанців виробництва студії «Дефа» з прокремлівської Східної Німеччини.

Водні простори озера більші за наш Світязь, тобто такі величезні, що впродовж середньої екскурсії на човні навіть не все озеро вдається побачити. Тут водяться болотні черепахи та... українські будівельники. Міша з Івано-Франківська такий був радий бачити земляків, та й людей узагалі, що «на закурити» висипав мені ледь не півпачки цигарок. А човняр-чорногорець довго чекав, доки Міша нарешті перекаже вітання всій родині на Прикарпатті.

На березі озера ми сіли на «воз», тобто потяг. У нашому випадку звичайну електричку. Ось так нам випала недорога, практично безплатна екскурсія до столиці Чорногорії – Подгориці. Провінційне містечко, що лежить у невеликій долині серед гір, стало головним у країні тільки кілька років тому. Хтось старший, можливо, пам'ятає його як Тітоград, але місто позбулося імені вождя Броза Тіто й відновило історичну назву.

Походивши кілька годин містом, ми так і не знайшли, за що зачепитися поглядом, тому перед посадкою в автобус зайшли до невеличкого ресторанчика, де кумедний офіціант хвилин десять намагався пояснити, що ж таке «кокошка». На уточнювальні запитання він мотав головою, махав руками, немов крилами, й кумкав, зображаючи

БАЛКАНСЬКІ ГОНДОЛИ. Оренда човна зі шкіпером-власником у Которі коштуватиме €80 на день

щось середнє між куркою та жабою. «Куркожабу» з'їли, вона виявилася цілком їстівною, а за таку розвагу ми залишили йому добрі чайові й за кілька годин повернулися до Будви – країна ж бо невеличка.

МОРЕ КОЛІС. Під адріатичною пальмою вам радо здадуть в оренду мокік або ровер

ВЕЛОМАРШ-КИДОК

Наступного дня ми вирішили змінити й транспорт. На міській набережній Будви купчаться різноманітні прокатні пункти, там здадуть в оренду все – від велосипедів до автомобілів. Обрали найпростіше і найдешевше. Колеса роверів виявилися недокачаними, отже, довелося з'їздити з орендодавцем до найближчої заправки, де йому по знайомству безплатно орендували насос.

Прокат авто – €40–60 на добу

Прокат скутера – €25–40

Прокат велосипеда – від €10

ЯК ДІСТАТИСЯ

Літаком: Київ – Тіват – Київ – €280–330. **Автобусом:** Ужгород – Будва – Ужгород (потрібно купувати в турфірми) – €90. **Поїздом:** Київ – Белград – Подгориця. **Власним авто:** через Ужгород, Угорщину (або Румунію) до Белграда. Звідти просто до Будви. Незручність – щоб потрапити до безвізової Чорногорії, потрібні транзитні візи: залежно від маршруту угорська (чи шенгенська) або румунська, а також сербська.

Гірська дорога з Будви, слід зазначити, схожа на шлях від Севастополя до Ялти – вузька, звивиста. На велосипедах їхати виявилося дуже важко. Дружина ледве повзла слідом, хоча зазвичай ганяє швидше за мене. Нарешті, зупинившись, ми виявили причину: заднє колесо її байка було пробите. От халепа! До пункту призначення ще далеко, повертатися вже теж неблизько. Міняємося «кіньми», на найближчій заправці по максимуму запасаємося повітрям і таки вертаємося до Будви. Причому останню частину шляху долаємо пішки, оскільки повітря в шинах геть вийшло.

Господар роверів чемно погоджується за таку незручність повернути частину сплачених грошей.

ПРИГОДИ З КИТАЙЦЕМ

Вдалішою виявилася поїздка на орендованому скутері. Цих транспортних засобів у прокаті Чорногорії хоч греблю гати. Нам дістався китайський жужик, а на додачу до нього красиві жовті будівельні шоломи. Без них їздити небезпечно – можуть впаяти штраф і водієві, і власникові прокату.

Спершу ми дерлися в гору серпантином, на якому ледь розминалися з туристичними автобусами. Але на черговому спуску до міста Котор голова закрутилися від кількості шляхових обертів. З кожним поворотом ми «видихали», чекаючи закінчення такого небезпечного спуску з небес. Не легше було й скутеру – його гальма жалібно пищали, а двигун раз у раз чхав і здихав.

Наступного дня ми полегшили завдання для нещасного вислючка виробництва Піднебесної і вирушили в подорож вже майже горизонтальною площиною – навколо Которської затоки. Це унікальний південноєвропейський фйорд із дорогою, що в'ється вздовж зрізаної берегової лінії, між височезними горами, які нависають майже над морем, і зовсім маленькими старовинними містечками.

Міста Котор і Герцег Нові видаються мегаполісами порівняно з поселеннями, розкида-

ними навколо них. Це ніби вирізані зі скель античні поліси, а вони таки стоять на місці давньоримських поселень. Заходячи у крамниці старожитностей, відчуваєш, що тут, у цьому місці й у цей час ці предмети доречні, як нові.

Сучасна цивілізація, на щастя, тут теж тішить якісною, хоча й завузькою асфальтівкою. На ній нечасто побачиш авто, та все ж радієш, що взяв саме компактний двоколісний транспорт, бо припаркувати щось ширше було б просто ніде.

Поки минаємо Котор, рибальські човни на приколі починають похмуро похитуватися, натякаючи на зміну погоди. А в Перасті по наших гламурних шоломах уже б'ють великі краплі. Починається шторм. Ми хутко ставимо коня «до конов'язі» й *поспішаємо під перший-ліпший* дах. Всідаємося під парасолю кав'ярні, сьорбаємо гарячий чай і спостерігаємо за тим, як менш меткі туристи тікають від дощу.

Тільки-но дощ ущух, вирушаємо далі. Але за кілька кілометрів почалася така злива, що ми змокли до нитки. Ще й двигун заглух – ось тобі й китайська техніка. Знову дошкутильгали до автостанції, люб'язний заправник видав нам цілий набір інструментів. Близько години пішло на розбирання-збирання моторолера й усунення поломки. Але що то за мандри без пригод?

ДАВНЬОВІЧЧЯ. Тутешні міста заснували ще давні римляни. На цих вуличках ховаються крамнички антикваріату

Морська екскурсія
Будва – Которська затока – Будва – €25

ОСТАННІ ТЕПЛІ ДНІ

Останній день присвятили поїданню морепродуктів. У чорногорських ресторанчиках вибір чималий: ризото з морепродуктами, картопля з морепродуктами, морепродукти з... тими-таки морепродуктами. Здається, навіть морозиво готові подавати з креветками. Більше на цих каракатиць дивитися не можу! Щоправда, встиг іще власноруч приготувати місцеву рибу, придбану просто на набережній. Схожа на звичайного коропа – а його я точно знаю, як готувати.

А ще скупалися у штормовому морі. Це специфічне задоволення, коли ні на пляжі, ні у воді, крім тебе, нікого немає. І тільки чайки складають компанію одинокому пірнальникові, якому не хочеться їхати нікуди від цього ще теплого моря, з-під цих світлих за настроєм гір Монтенегро.

ВАРТО ПОБАЧИТИ

Которська затока – найбільша бухта в Адріатичному морі, яку ще називають найпівденнішим фйордом Європи. Навколо неї розташувалися кілька середньовічних міст, які є туристичними пам'ятками країни.

Острів Святого Стефана – з XV століття існувало невеличке рибальське містечко, створене на скелястому острівці. Тепер тут елітний готельний комплекс, де відпочивали Софі Лорен, Сильвестр Сталлоне, Боббі Фішер і навіть Леонід Брежнєв.

Гора Ловчень у місті Цетіньє, на якій стоїть мавзолей Петра Нєгуші – князя-правителя Чорногорії, котрий мав ще й церковний титул єпископа.

Монастир Острог – православний, вирубаний у скелях на височині 900 м, був заснований у XVII столітті.

Скадарське озеро – тектонічне, гірське, найбільше на Балканському півострові. Чорногорська частина озера і його околиці були оголошені національним парком ще за часів Югославії. Це один із найбільших пташиних заповідників Європи.

РОЗУМНИЙ І КРАСИВИЙ

На перший погляд, новий нетбук N130 від Samsung Electronics виглядає як одна з ілюстрацій до визначення «найкраще співвідношення ціни і дизайну». Але за 10,1-дюймовим матовим дисплеєм, клавіатурою з антибактеріальним покриттям та супертонким корпусом (чорним, білим, персиковим або кольору морської хвилі) ховається аж ніяк не гламурна начинка.

N130 доводить, що невисока вартість (3400 грн в Україні) цілком може поєднуватися з відмінною якістю – попри демократичну ціну, нетбук має широкі функціональні можливості. Новинка підтримує цілу низку передових комунікаційних технологій від Wi-Fi (802.11bgn) до вбудованого 3G-модема (HSDPA/WiMAX/WiBRO).

Процесор нетбука Intel Atom з частотою від 1,6 ГГц, набір системної логіки Intel 945 з інтегрованим відео та оперативною пам'яттю обсягом 1–2 ГБ забезпечують безперебійну роботу практично будь-яких сучасних програм. А жорсткий диск обсягом 160 ГБ дає змогу зберігати в пам'яті нетбука все, що може знадобитися в дорозі.

Незважаючи на багате оснащення, N130 – один із найлегших нетбуків у своєму класі, його маса не перевищує 1,26 кг навіть із посиленою акумуляторною батареєю. При цьому нетбук може автономно працювати до 7,5 год завдяки економічному LED-підсвічуванню дисплея.

Є ІДЕЯ!

Суперкомпактність ноутбуків IdeaPad серії U від Lenovo – це не пусте слово. Габаритні розміри ноутбуків з 15,6-дюймовим екраном – 328x228x17 – 24,9 мм. Маса моделей коливається від 1,6 до 1,8 кг. Час роботи – від 5 год (від звичайної акумуляторної батареї) до 10 год для лептопів з акумулятором підвищеної ємності.

За потужність моделі U 350 відповідають процесор Intel Pentium T4200, що працює на частоті 2,16 ГГц, чипсет Intel PM45, 2 ГБ оперативної пам'яті стандарту DDR3 (1066 МГц) та відеокарта Nvidia GeForce G 110 M зі вбудованими 256 МБ пам'яті. Крім того, модель комплектується містким жорстким диском обсягом 250 ГБ. Такого серйозного оснащення цілком достатньо для перегляду на 15,6-дюймовому LED-моніторі HD-відео, більшості сучасних ігор і роботи практично будь-якого ПЗ.

Оригінальний дизайн ноутбукам U-серії забезпечує надтонкий металічний корпус завтовшки менш як 2,5 см з ефектом штрихового узору. Попри тонкий корпус, модель U 350 комплектується практично всіма сучасними роз'ємами та інтерфейсами: Wi-Fi, WiMAX, Bluetooth і трьома портами USB 2.0. Доповнює цей набір веб-камера роздільною здатністю 1,3 мегапікселя.

До речі, дизайн і функціональність U 350 від Lenovo відзначені призами виставки CES 2008 (Consumer Electronics Show).

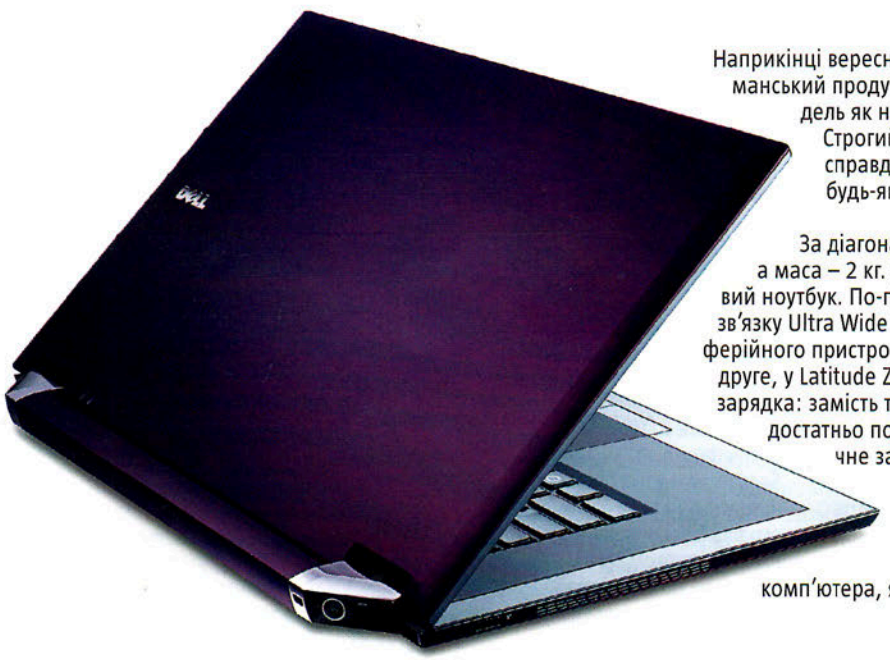

CORPORATIO SPIRIT

Наприкінці вересня корпорація Dell представила в Лондоні новий флагманський продукт – ноутбук Latitude Z. Виробник позиціонує нову модель як найтонший і найлегший корпоративний ноутбук у світі. Строгий та елегантний дизайн корпуса кольору чорної вишні справді робить Latitude Z бажаним гостем на робочому столі будь-якого топ-менеджера. Але багата начинка моделі задовольнить і вимогливого геймера. Особливо в дорозі.

За діагоналі 16 дюймів висота лептопа становить лише 1,25 см, а маса – 2 кг. До того ж Latitude Z – перший у світі цілком бездротовий ноутбук. По-перше, він підтримує технологію надширокосмугового зв'язку Ultra Wide Band, що дає змогу підключатися до будь-якого периферійного пристрою – монітора, принтера або сканера – без дротів. По-друге, у Latitude Z – вперше в серійній моделі – інтегрована індуктивна зарядка: замість того щоб підключати до комп'ютера кабель живлення, достатньо помістити ноутбук на спеціальний модуль, і батарея почне заряджатися. По-третє, нова модель від Dell працює по бездротовій локальній мережі, через Bluetooth і по бездротовій мережі 3G.

Ще одна фішка Latitude Z – власникам не доведеться хвилюватися про безпеку даних: варто відійти від комп'ютера, як його автоматично заблокує вбудована функція Dell FaceAware Lock-Out.

НЕВАГОМИЙ

Acer Aspire 1810T із серії Timeline важить лише 1,4 кг. За вкрай малої маси і високої автономності (без підзарядки здатний пропрацювати понад 8 год) 1810T є повноцінним ноутбуком, що побудований на платформі Intel Centrino. Низьковольтний процесор Intel Core2 Solo працює на частоті 1,4 ГГц. 2 ГБ оперативної пам'яті, які за бажання можна збільшити до 4 ГБ, забезпечують комфортну роботу будь-яких програм і перегляд відео. Модель укомплектована широкоформатним 11,6-дюймовим екраном, що підтримує режим HD (1366x768 пікселів). При цьому товщина корпуса Aspire не перевищує 25 мм, а сам корпус лептопа залишається холодним незалежно від рівня навантаження процесора. Крім широкоформатного екрана і процесора зі зниженим тепловиділенням, 1810T оснащений мобільним чипсетом Intel GS45, жорстким диском 250 ГБ, Wi-Fi, Bluetooth 2.0, веб-камерою та універсальним картридером. Орієнтовна вартість Acer Aspire 1810T в Україні – $700.

У жовтні видання Computer Review склало традиційний квартальний рейтинг найкращих нетбуків (надпортативних ноутбуків) осені-2009. Пристрої, що брали участь у відборі, оцінювали за такими параметрами, як портативність, автономність та продуктивність. Роздрібна ціна під час складання рейтингу не враховувалася.

1. Lenovo IdeaPad S12
2. Asus Eee PC 1000
3. Sylvania G Netbook Meso
4. Acer Aspire One D250
5. Asus N10j A1 (Atom N270 1.6 Ghz – 10.2)
6. MSI Wind
7. HP Pavilion Dv6940se
8. Asus Eee Pc 1000h (black, Windows Xp)
9. Asus Eee Pc 901
10. Sony Vaio Vgn-ux390

ВИКОРИСТАНО ДАНІ ПОРТАЛУ COMPUTERS.TOPTENREVIEWS.COM

БЕЗМЕЖНИЙ ASUS

UnLimited – саме так у компанії ASUS розшифровують назву нової серії ноутбуків ASUS UL. Моделі ASUS UL30 і UL50 справді відповідають цьому визначенню.
Перше, що впадає в око, – ультратонкий корпус завтовшки лише 1 дюйм. Однак надійний алюмінієвий корпус містить усе, що може знадобитися власникові. Обидва лептопи оснащені сучасними двоядерними процесорами Intel Core2 Duo, оперативною пам'яттю до 8 ГБ і жорстким диском до 500 ГБ. Єдина відмінність цих моделей – форм-фактор екрана. UL30 – модель з 13,3-дюймовим монітором; UL50 оснащений екраном розміром 15,6 дюйма. Роздільна здатність однакова: в обох випадках це High Definition (1366x768). Роботу відеосистеми забезпечує дискретна відеокарта NVIDIA GeForce G 210M (UL50). Мультимедійні можливості нових лептопів від ASUS доповнює акустика Altec Lansing із підтримкою технології SRS Premium Sound, призначеної для відтворення якісного звуку з потужними і глибокими басами.
Тривалу роботу нових моделей – до 12(!) год автономного функціонування – забезпечують посилені акумуляторні батареї та фірмові технології енергозбереження від ASUS.

LED ВІД LG

Єдине, чого може забракнути власникові просунутого лептопа, – широкоформатного екрана для ігор і перегляду відео, як, наприклад, новинка від LG – 24-дюймовий Full HD-монітор з LED-підсвічуванням W2486L.
Цифрова динамічна контрастність 2 000 000 до 1 забезпечує бездоганне зображення і чіткість навіть під час відтворення темних кадрів. Новинка має співвідношення сторін 16:9. Два роз'єми HDMI забезпечують підключення до комп'ютерів, ігрових консолей та пристроїв Blu-ray за максимальної якості зображення на екрані.
LED-підсвічування екрана (Light-emitting diode) забезпечує рівномірне світіння всього монітора; на відміну від моніторів з люмінесцентними лампами чіткіше промальовуються колірні переходи і градієнти, що значно поліпшує якість зображення. Крім того, LED-технологія підвищує енергоефективність пристрою: W2486L у середньому споживає на 42% менше електроенергії, ніж монітори з люмінесцентними лампами. Ще один плюс світлодіодного підсвічування – габарити. LG W2486L має ультратонкий корпус – лише 20,5 мм, що на третину тонший і легший порівняно з більшістю традиційних LCD-моніторів.
W2486L розрахований на покупців преміум-сегмента і фанатів технологічних новинок. В Україні новинка від LG буде доступна з кінця жовтня за орієнтовною ціною $450.

ФАННІ І КОНЬЯК

Моя французька подруга й нині киянка Фанні розповіла історію. Друг, який потрапив до лікарні з переломом руки, попросив її купити лікареві коньяк. Фанні здивував асортимент продуктового магазину біля лікарні – порівняно з посереднім вибором продуктів вибір коньяку й цукерок у ньому був величезний. І черга вишикувалася тільки до них. Фанні не знала, який коньяк придбати. З одного боку, це подарунок перед операцією лікареві. Фанні хотіла, щоб операція пройшла успішно, тому збиралася купувати дорогий. З іншого – це лише рука... «Ціна має залежати від складності операції? – питала Фанні. – І що лікарі роблять із такою кількістю коньяку та цукерок?» Деякі самі собою зрозумілі речі просто неможливо пояснити іноземцю.

Інна Завгородня

ЗЛОЯКІСНИЙ РИНОК

Нобелівську премію-2009 з медицини здобули американські вчені – за дослідження, зокрема, ферментів, що відіграють роль у розвитку ракових клітин. За збігом обставин днями в одному з телесюжетів нагадали про «Україн» – препарат із чистотілу, який нібито перешкоджає розмноженню злоякісних клітин і значно легше переноситься хворими, ніж хіміотерапія. За твердженнями прихильників «Україну», в США та Європі впродовж сорока років борються з ним саме тому, що він загрожує величезній індустрії хіміотерапії – ринку з багатомільярдними обсягами. Не біда, якщо українським ученим не дістанеться Нобелівська премія. Страшно інше: ліки від раку можуть бути винайдені, але від людства це приховають – з бізнесових міркувань.

Мар'яна Олійник

ЛІТЕРАТУРНІ ДОНИ

Не чекав, що в книжці Івана Дзюби «Спогади і роздуми» натраплю ще й на таке: шкіци про його рідний Донбас – про Докучаєвськ, Комишуваху, річки, озера й хуторці Донеччини. Академік виявився ще й спостережливим нарисовцем. Принагідно згадалося, що загалом на Донбасі починали свій шлях багато хто з національних класиків: Володимир Сосюра, Василь Стус, Іван Світличний, Василь Голобородько... Умовно кажучи, в українській літературі грає потужний письменницький «Шахтар», який у буйній уяві книголюба міг би перемогти й харківського «Металіста», і навіть львівські «Карпати». Але київське «Динамо» знову було б на першому місці. Бо за киян (і за нашу збірну) грає незмінний Шева.

Ігор Кручик

Вікторія Герасимчук

УТРИМАНЦІ

Ми привчені не втрачати людей. Рідних, друзів, коханих ми тримаємо до останнього, навіть коли біль від спілкування стає пекельним, коли кроків до ненависті зроблено більше, ніж коли йшли до любові, коли вже сказані всі найгірші слова. Здається, кожна людина має цілий словник гидоти, й доки всі вислови з нього не вимовлені вголос, «підтримуватиме стосунки». А після того як скінчиться цей запаморочливий ритуал, «відтята» близька людина назавжди залишить фантомний біль. І лише тоді приходить (а до когось і не приходить) розуміння, що треба було знайти в собі сили різати по ще живому.

Жанна Безп'ятчук

ШАНА

Святкування Дня вчителя в концертній залі КПІ було, як годиться, сповненим шани до педагогів. У центральних рядах на найзручніших місцях розмістилися освітянське чиновництво й молоді вчителі. А ось ветеранам праці, сивочолим тихим вчителькам, чомусь дісталися бічні місця біля колонок. А тут ще й співак вийшов на сцену голосистий... Літня пані з півстолітнім педагогічним стажем, якій дісталося місце під самісіньким потоком децибелів, ледве витримала першу пісню й рішуче покинула залу. Хтось із її сусідок витримав довше. Але головний біль і гіпертонія були гарантовані того дня всім найдосвідченішим педагогам.

Богдан Буткевич

ЧОЛОВІК ТА НІЖ

Обожнюю холодну зброю. Хай це прозвучить безапеляційно, але справжній чоловік не може залишатися байдужим до ножів, сокир, мечів тощо. Коли береш до рук смужку металу, що своїм вістрям кличе вперед, коли дивишся на відображення навколишнього світу в холодному, вигостреному лезі, в тобі прокидаються пам'ять працурів та генетична функція воїна-захисника. Така зброя є благородною – ти та супротивник, сам на сам. Жодних випадковостей – тільки твоє вміння, міць руки, сила духу та воля до перемоги. Недаремно право носити ніж та меч хлопці здобували лише після досягнення повноліття. Холодна зброя – архетип мужності.

генеральний партнер

НОВІ ТРАДИЦІЇ
благодійний фонд

генеральний інформаційний партнер

УКРАЇНА
kanalukraina.tv

офіційний партнер та спонсор гран-прі

ЛОТО ЗАБАВА

molodist 39

Почесний президент фестивалю Президент України Віктор Ющенко
Голова Опікунської ради: голова БФ «Нові традиції» Сергій Бондарчук
Міністерство культури і туризму України
За підтримки Міжнародного благодійного фонду «Україна 3000»

офіційний медіапартнер
ЖУРНАЛ ТОП 10

спеціальний медіапартнер
Тиждень

офіційний радіопартнер
ПРОСТО РАДИО

київський міжнародний кінофестиваль

24 жовтня - 1 листопада 2009

Кінотеатр Київ

фестивальний центр 2009

Жовтень
Будинок кіно
Баттерфляй DeLuxe
Україна

Детальну інформацію про кінопокази, склад програми та супутні події Київського міжнародного кінофестивалю Молодість шукайте на

www.molodist.com

Проекції всіх фестивальних фільмів відбуваються з англійськими та українськими субтитрами.

ХТО ВПОЛЮЄ ОЛЕНЯ?

molodist 39
kyiv international film festival
oct 24 - nov 1 2009

Французький культурний центр • Гете-Інститут Київ • Британська Рада в Україні • Міжнародна амністія в Україні • Рада Європи • Державний Фільмофонд Росії • Російський державний архів фільмів та фотодокументів • Unifrance Film International • La cin math que fran aise • German films • AG KurzFilm • Централ Партнершип • Центр ім. Олександра Довженка • Міністерство закордонних справ Франції • Міністерство закордонних справ Німеччини • Посольство Франції в Україні • Посольство Федеративної Республіки Німеччина в Україні • Посольство Аргентинської Республіки в Україні • Посольство Ізраїля в Україні • Посольство Канади в Україні • Посольство Швеції в Україні • Посольство Королівства Нідерландів в Україні • Посольство Бельгії в Україні • Італійський інститут культури в Україні • Київська центральна спеціалізована митниця • Чеський культурний центр • Данський інститут кіно • Польський інститут кіномистецтва

ГЛАВРЕД ПРОФИЛЬ WHAT'S ON

ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ КИН citi КАНАЛ ТУТОГО МІСТА

WWW.KINO-TEATR.KIEV.UA ЯСНО

розміщує

авіалінії фестивалю МАУ

офіційний перевізник IATA PEUGEOT

технічний партнер ADAMANT

страховий партнер інтерекспрес

DHL BelkaStrelka ONE POUND PICTURES Uplab

КУРСИ ВАЛЮТ
ЕКОНОМІКА
ФУТБОЛ
СПОРТ
ОГЛЯД ПРЕСИ
ПОГОДА
24
телеканал новин
ВСЕ ВКЛЮЧЕНО
НОВИНИ